

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Zkušenosti s budováním sítě venkovských komunitních
škol na území MAS Pošumaví**

Jiřina Holoubková

© 2013 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra humanitních věd
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Holoubková Jiřina

Veřejná správa a regionální rozvoj nav.- Klatovy

Název práce

Zkušenosti s budováním sítě venkovských komunitních škol na území MAS Pošumaví

Anglický název

Experiences with building rural community school network in the territory of LAG Pošumaví

Cíle práce

Zmapovat a zhodnotit první zkušenosti s institucionalizací venkovských komunitních škol na území MAS Pošumaví, které pomohou tuto institucionalizaci vylepšit a rozšířit do dalších obcí.

Metodika

Teoretický rámec práce tvoří problematika konceptů regionálního rozvoje, resp. těch, které vycházejí z institucionálních směrů a sociologizujících pojetí. Užší problematiku pak tvoří zaměření na samotné komunitní školy jako výraz „učení se zdola“. Empirický výzkum využije kvalitativní přístup (neboť praktické zkušenosti s budováním komunitních škol v ČR jsou nové) a kombinace všech základních technik – studium dokumentů, dotazování a (doplňkově) pozorování. Práce bude probíhat ve spolupráci s realizátory projektu komunitních škol v daném regionu.

Harmonogram zpracování

Úvod, cíl práce a metodika (únor – březen 2012)

Teoretická část práce (duben – září 2012)

Praktická část práce – studium dokumentů (červen – říjen 2012)

Praktická část práce - rozhovory(říjen - prosinec 2012)

Zhodnocení výsledků a diskuse (leden – únor 2013)

Závěr (březen 2013)

Rozsah textové části

60-80 stran

Klíčová slova

regionální rozvoj, učící se regiony, komunitní školy, sociologický empirický výzkum

Doporučené zdroje informací

Barták, M. Venkovská komunitní škola (diplomová práce). Brno: Masarykova univerzita, 2011.

Blažek, J., Uhlíř, D.: Teorie regionálního rozvoje. Karolinum, Praha 2002.

Community schools in action: lessons from a decade of practice [online]. Oxford: Oxford University Press, 2005 [cit. 2012-01-31]. Dostupné z: <<http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10103534>>.

Dokumenty o vytváření sítě komunitních škol na území MAS Pošumaví.

Heers, M., Van Klaveren, C., Groot, W., Maassen van den Brink, H.: Community schools unfolded: A review of the literature, In: Tier Working Paper Series 11/04, Tier 2011.

Lorenzová, J. Komunitní vzdělávání a komunitní škola. In Kraus, B., Poláčková, B. Prostředí, člověk, výchova. 1 vyd. Brno: Paido, 2001. 199 s. ISBN 80-7315-004-2.

MŠMT, Analýza škol majících zkušenost s naplňováním myšlenek komunitní školy –výťah ze studie, MŠMT, 2008.

Národní program rozvoje vzdělávání v ČR - Bílá kniha. Praha: MŠMT, 2001.

Sanders, M. G. Community Involvement in Schools from Concept to Practice, In: Education and Urban Society, Vol. 35, No. 2, Corwin Press 2003.

Vik, V. Plán rozvoje komunitního vzdělávání. Praha: Nová škola, 2004. 50 s.

Vedoucí práce

Hudečková Helena, doc. Mgr., CSc.

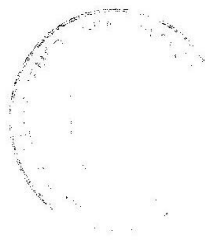
Termín odevzdání

březen 2013

prof. PhDr. Ing. Věra Majerová, CSc.

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c.

Děkan fakulty

V Praze dne 14.1.2013

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Zkušenosti s budováním sítě venkovských komunitních škol na území MAS Pošumaví“ vypracovala pod vedením vedoucího diplomové práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato diplomová práce nebyla využita k získání jiného, nebo stejného titulu.

24.3.2013

.....

Jiřina Holoubková

Poděkování:

Děkuji vedoucí práce paní doc. Mgr. Heleně Hudečkové, CSc. za poskytnutí mnoha cenných rad, připomínek v průběhu vypracování práce a za trpělivost při vedení této diplomové práce. Poděkování též paní Petrusové a všem koordinátorům komunitních škol a starostům jednotlivých obcí.

Český název:

Zkušenosti s budováním venkovských komunitních škol na území MAS Pošumaví.

Anglický název:

Experiences with building rural community school network in the territory of LAG Pošumaví.

Souhrn:

Cílem této magisterské práce je zhodnotit institucionalizaci venkovských komunitních škol na území MAS Pošumaví, zvláště pak zmapovat problémy, které při tomto procesu nastaly, zhodnotit reakce na potřeby a zájmy v oblasti vzdělávání v konkrétní obci a zapojení občanů do komunitního života obce. Empirické šetření použilo kvalitativní přístup (jde o neznámou problematiku). Výzkumná část analyzuje problémy, které při zakládání venkovských komunitních škol nastaly (malý zájem o vzdělání, malý počet zúčastněných, omezené množství financí, chybějící prostory pro činnost komunitní školy, omezená možnost výběru vhodného koordinátora). Závěry předkládají doporučení použitelná pro zakládání venkovských komunitních škol v České republice.

Summary:

The aim of this master thesis is to evaluate the institutionalization of rural community schools in MAS Pošumaví, especially to map the problems that occurred during this process, review the response to the needs and interests in the field of education in a particular municipality and citizen involvement of life municipality. An empirical investigation used a qualitative approach (it is an unknown issue). The research part analyzes the problems in establishing rural community schools that occurred (for example little interest in education, a small number of attendees, a limited amount of funding, lack of space for community school activities, limited choice of suitable coordinator). Conclusion makes recommendations applicable to the establishment of rural community schools in the Czech Republic.

Klíčová slova

Komunitní školy, komunitní vzdělávání, MAS Pošumaví, Brána pro venkov, Národní síť venkovských komunitních škol, spolupráce školy a obce, školství

Keywords

Community schools, community education, LAG Pošumaví, Gate of Countryside, National Network of Rural Community Schools, school and locality cooperation, education

Obsah:

1. Úvod.....	10
2. Cíl práce a metodika.....	12
TEORETICKÁ ČÁST	14
3. Socializace, výchova, vzdělávání.....	14
4. Komunitní vzdělávání	19
4.1. Komunitní vzdělávání ve světě.....	22
4.1.1. Komunitní vzdělávání ve Velké Británii.....	25
4.1.2. Komunitní vzdělávání v USA.....	26
4.1.3. Komunitní vzdělávání v Nizozemí a v Belgii.....	27
4.1.4. Volskhochschule Německo	28
5. Komunitní školy v České republice	30
5.1. Jak zavést komunitní vzdělávání do školy	33
5.2. Současný stav komunitních škol v České republice.....	34
5.3. Venkovské komunitní školy v České republice.....	36
EMPIRICKÁ ČÁST	40
6. MAS Pošumaví a budování sítě komunitních škol	40
6.1. Základní údaje o MAS Pošumaví.....	40
6.2. Projekt „Vytvoření sítě komunitních škol na území MAS Pošumaví“	42
6.2.1 Stručná charakteristika partnerských obcí projektu.....	43
6.3. Stav řešení projektu	45
7. Zkušenosti s budováním komunitních škol v MAS Pošumaví	48

7.1. Základní charakteristika výzkumného šetření	48
7.2. Vyhodnocení rozhovorů	49
7.3. Porovnání se zkušenostmi v jiných krajích	55
8. Závěr.....	59
9. Seznam literatury.....	64
10. Přílohy.....	66
10.1. Seznam příloh.....	66

1. Úvod

Po mnoha letech, kdy se aktivně věnuji pedagogické práci, bych si chtěla rozšířit své poznatky o pedagogické činnosti z jiného pohledu. Nevidět jen klasické školství s mnoha nařízeními, omezeními a administrativou. Výzkum a zapojení se do komunitního školství mi k tomu dává příležitost.

Život na venkově podléhá globálním změnám. Tradiční život venkova se za poslední desítky let významně změnil, ale setrvačnost v myšlení lidí zůstává. Z dnešního venkovského života jsou často pouze vesnice na přespávání. Je dobré pracovat s celou obecní komunitou a nabízet jí komunitní školu jako místo k setkávání a prostor pro celoživotní vzdělávání a komunitní aktivity. Dětem, které se sdružují ve škole pouze v dopoledních hodinách, by měly komunitní školy nabídnout další vzdělávání zábavnou formou i v odpoledních hodinách, měly by začlenit i vzdělávání dospělých, případně spojit vyučování dětí a dospělých. Komunitní školy mohou být nástrojem rozvoje venkovské identity a kvality života na vesnicích i ve městech.

Úkolem komunitních škol ve světě je snaha najít pochopení pro situaci mladých lidí, kteří žijí s určitým handicapem, většinou sociálně, ale nejen takto podmíněným. Není to jen vědecké zkoumání těchto témat, ale také snaha přimět lidi k činům, které mohou reálně zkvalitnit život lidem ohroženým sociálním vyloučením. Dosáhnout toho, aby zúčastnění lidé měli jasnou představu o kvalitním životě. Tato praxe by měla podněcovat k aktivitě na poli rozvoje komunitních škol.

Cílem komunitních škol je umožňovat dětem i dospělým poznávat a využívat i jiné učební styly než klasické vyučování v základních a středních školách, např. činnostní učení, kooperativní a projektové vyučování, integrovat děti s handicapem do běžné výuky (děti se specifickými poruchami učení, s různým druhem tělesného a smyslového postižení, děti ze sociálně slabého anebo kulturně znevýhodněného prostředí).

Dalším cílem je vytvářet rovné příležitosti pro děti i dospělé, propojovat teorii s praxí a vyhledávat příležitosti pro praktické uplatňování nabytých poznatků a dovedností (jazykové kurzy, pobyty v zahraničí v rodinách), využívání odborných center, spolupráce

s knihovnami, se středisky volného času, kvalitní vyžití ve volném čase ve vztahu k dětem i k seniorům, prevence kriminality.

Komunitní školy poskytují praktickou pomoc při začleňování do společnosti. V dětech i dospělých mohou rozvíjet ochotu spolupracovat a motivovat je k cílevědomé péči o další osobnosti. Vzdělání má procházet napříč věkovým, profesním či institucionálním hranicím a celým životem.

2.Cíl práce a metodika

Cílem této magisterské práce je zhodnotit institucionalizaci venkovských komunitních škol na území MAS Pošumaví. Problematika komunitního školství je v České republice novou a zatím relativně neprobádanou oblastí zkoumání. Tato práce zamýšlí přinést do této problematiky jasnější vhled.

V práci budu mapovat, jakým způsobem dosud probíhala institucionalizace komunitních škol na území MAS Pošumaví. Zahrnu problémy, jaké při tomto procesu nastávaly a okamžiky, které byly klíčové pro úspěšnost tohoto projektu. Práce vychází z předpokladu, že podaří-li se proces institucionalizace komunitních škol dostatečně popsat, zanalyzovat a poukázat na jeho silné a slabé stránky, významně to ulehčí budoucímu fungování komunitních škol na dalších místech.

Komunitní škola by měla reagovat na potřeby a zájmy v konkrétní obci, zapojovat občany do života obce a napomáhat rozvoji venkova prostřednictvím kurzů výukových i zájmových. V řadě zemí se jedná o celonárodně organizovanou aktivitu, jejíž aktéři si vyměňují zkušenosti a jejich výstupy jsou dále prezentovány a propagovány. MŠMT v celé České republice považuje myšlenku komunitních škol za přínosnou a podporuje ji, neboť komunitní školy jsou základním pilířem smysluplného využívání volného času a reagují na poptávku veřejnosti.¹ Ve škole, jež je otevřená všem, mohou vznikat dobré vztahy mezi všemi zúčastněnými prostřednictvím vytvářeného partnerství vybudovaného „zdola“, ne nařízeného „shora“.

Teoretický rámec této diplomové práce tvoří problematika konceptů regionálního rozvoje, resp. těch, které vycházejí z institucionálních a sociologizujících pojetí. Pojednávanou problematiku pak tvoří zaměření na samotné komunitní školy jako výraz „učení se zdola“. Empirický výzkum navazující na teoretické pojednání využije kvalitativní přístup (neboť praktické zkušenosti s budováním komunitních škol jsou v ČR nové) a kombinaci základních technik, (studium dokumentů, dotazování a doplňkově i pozorování). Práce bude probíhat ve spolupráci s realizátory projektu komunitní školy v daném regionu. Pro porozumění tomuto procesu budu vybírat kvalitativní varianty

¹ Analýza připravenosti prostředí v ČR a možností rozvoje komunitních škol, In: MŠMT, 2008.

dotazovacích technik, především rozhovory s aktéry, ale také studovat zprávy stávajících komunitních škol a další existující dokumenty. Protože jde o „partnerství vytvořené zdola“, je potřeba soustředit se na jevy, které vycházejí z pochopení studované problematiky, z porozumění motivací aktérů, z porozumění tomu, co účastníci hodnotí jako přínosné a žádoucí.

Před vlastním terénním šetřením (dotazováním a pozorováním, resp. primárním výzkumem) se zaměřím na studium literatury a zařadím oddíl v kapitole, jenž bude analyticky porovnávat jednotlivá střediska zakládaných komunitních škol na území MAS Pošumaví z hlediska velikosti obce, počtu žáků, jejich věku a dalších základních charakteristik, které budou zpracovány na základě sekundárních dat.

Terénní šetření bude vedeno základními myšlenkami:

- porovnávání prvotních vizí s dnešními zkušenostmi
- z tohoto porovnání vytěžit informace, na jejichž podkladě bude možné soustředit se na klíčové momenty formou doporučení, které usnadní další průběh procesu institucionalizace komunitního školství na venkovském prostoru, resp. v území MAS Pošumaví
- techniky terénního šetření budou triangulovány (studium dokumentů, dotazování, pozorování)
- členové (tj. aktéři komunitního vzdělávání ve sledovaných střediscích) budou hledáni a vybíráni přímo v terénu a jejich počet se bude řídit potřebou nasycení informací o problému.

TEORETICKÁ ČÁST

3. Socializace, výchova, vzdělávání

Pedagogická i sociologická odborná literatura přisuzuje socializaci významné místo v sociální determinaci vývoje jedince. Socializace je proces začleňování člověka do společnosti, v němž dochází k proměnám, jimiž se jedinec v průběhu ontogeneze vzdaluje od výchozího stavu novorozeněte k dospělému jedinci jako kulturní bytosti schopné fungovat ve složitém systému lidské společnosti. Socializace probíhá jak formou záměrného působení (výchova), tak i nezáměrného (filmy, literatura, nápodoba, apod.).

Základními aspekty socializace je osvojení základních kulturních návyků (slušné chování), osvojení si mateřského jazyka, vzdělání, základní sociální role, orientace v základních společenských normách a hodnotách a v neposlední řadě postupný vývoj sebekontroly. Socializace je celoživotní proces, jenž probíhá ve společnosti, kde se člověk a společnost vzájemně ovlivňují (oboustranný vztah). Člověk se socializuje, získává sociální role, chování očekávané od společnosti, a zároveň se i individualizuje (personalizuje). Člověk ale nemusí všechny role přijmout (distance od rolí), v dospělosti se může člověk rozhodnout, zda roli přijme nebo odmítne. Může například odmítnout role podmíněné historicky (kastovní nebo kulturní rozdíly), anebo se s nimi může ztotožnit. Role jsou společensky neustále kontrolovány.²

*„Prostřednictvím socializace je u jedince vytvářena **sociální integrita** (sociální Já) a **individuální identita** (individuální Já). Je-li socializace úspěšně zakončena, individuum má v sobě zakotveny sociální normy, hodnoty, vystupování a sociální role svého společenského a kulturního okolí. Člověk v tomto procesu role napřed přijímá a potom je sám vytváří“.*³

V průběhu života procházíme různými socializačními etapami:

- Primární socializace je charakterizována sociální integrací převážně v rámci rodiny. Zahrnuje období předškolního věku (do tří, resp. šesti let).

² [online]. [cit. 2012-09-04]. DOI: <http://lide.uhk.cz/pdf/ucitel/petrija2/p%C5%99edn%>.

³ [online]. [cit. 2012-09-04]. DOI: <http://lide.uhk.cz/pdf/ucitel/petrija2/p%C5%99edn%>.

- Sekundární socializace je typická tím, že otevírá šance k široké sociální interakci, která přesahuje rámec rodiny. Významný vliv vedle rodiny má škola, kluby, kroužky a vrstevníci. V této etapě si jedinec osvojuje určitý systém sociálních rolí (např. student).
- Terciární socializace (resocializace) je adaptace dospělého člověka na nové životní situace menšího či většího rozsahu, učí se žít v různých životních pozicích tak, jak je život přináší.⁴

Komunitní spolupráce (rodina – škola – místní komunita) může významně pomoci žákům a i dospělým při začleňování do společnosti, při sebeprosazování i v komunikačních dovednostech, nabídnout celoživotní vzdělávání i smysluplné využití volného času. Úspěšný člověk s pozitivním přístupem k životu a ke vzdělání pozitivně ovlivňuje i ostatní členy komunity.

Vzdělávací proces je rozvoj vědomostí, dovedností, návyků a schopností, zatímco výchova je rozvoj postojů jedince ke skutečnosti, jeho potřebám a zájmům. Základními rysy výchovy je permanentní (celoživotní) charakter, pluralita cílů, obsahů, forem, metod a prostředků výchovy a univerzálnost ve všech oborech. Základními formami výchovy je heteroedukace (výchova druhým jedincem) a autoedukace (sebevýchova). Cílem výchovy je ucelená představa (ideál) předpokládaných a žádaných vlastností člověka.⁵

O formulaci pedagogických principů se pokusili mnozí významní autoři jako Komenský, Pestalozzi, Spencer, Locke, Dewey. Mnoho osobností se ve svém díle věnovalo koncepci výchovy, individuálnímu přístupu ke každému člověku. Ale současně výchova musí být společenský proces. Člověk nemůže být vychováván a vzděláván odděleně od ostatní společnosti. Zařazení každého do menší či větší společnosti je naprosto nezbytné, jelikož zpětná vazba je stejně důležitá jako prvotní informace.

Výchova v prvobytně pospolné společnosti, kterou v podstatě tvořily tři odlišné skupiny - muži, ženy, děti - předpokládala, že každý bude plnit svoji roli. Dělbá práce byla prvotním rozlišením - muži obživa, ženy domácí práce a výchova dětí. Ta hrála významnou

⁴ [online]. [cit. 2013-02-14]. DOI: <http://www.unium.cz/materialy/0/0/socializace-clov>.

⁵ [online]. [cit. 2013-02-14]. DOI: http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/pedf/ps09/uvod_.

roli v celé lidské společnosti, především jako rozvoj společnosti s důrazem na dovednost, mravnost a tělesnou zdatnost.

Odlišná práva a odlišné výchovné cíle se objevily až po vzniku společenských vrstev (např. první školy v Egyptě, Mezopotámii, Persii byly určeny jen chlapcům z nejvyšších sociálních vrstev). V antickém Řecku se objevily už vyspělejší a významnější vzdělávací systémy. Především připomeňme Athény a Spartu. Athénskou Akademii založil Platón (427 – 347 př. n. l.), a ta byla vzorem evropským univerzitám a vědeckým institucím. Pozornost obrátil Platón kromě vzdělání zejména na „ctnosti a možnost výchovy ke ctnosti a moudrosti“, kalokaghatia (ideál krásy a dobra).⁶ Na význam školní výchovy v období antického Říma upozornil i Marcus Fabius Quintilianus (asi 35 – n.l.), zvláště vyzdvihoval poskytnutí možnosti naučit se žít v kolektivu a poučit se z úspěchů a omylů druhých.

Další staletí byla pod vlivem křesťanství. Církevní školy vychovávaly podle základních tří křesťanských ctností – víra, láska, naděje. Významnou osobností křesťanské výchovy byl dominikánský mnich Tomáš Akvinský (1225 - 1274). Zdůrazňoval především nutnost harmonie, víry a rozumu, svobodu racionálního myšlení. Člověk jako součást společnosti má usilovat o obecní dobro, o jednotu, řád a mír. Erasmus z Rotterdamu (1467 – 1536) nebo filozof a politik Francis Bacon (1561 - 1626) požadovali v období renesance nové formy a metody vyučování, které mají být zajímavé, hravé a nenásilné. Postupné poznávání světa a schopnost vyvozovat obecné závěry jsou nové principy výchovy.⁷

V 17. století není možné nezmínit se o J. A. Komenském, (1592 - 1670), biskupovi jednoty bratrské, teologovi, filozofovi a pedagogovi, lépe řečeno zakladateli novodobé pedagogiky a pedagogiky jako vědy. Jeho dílo je inspirací i pro dnešní dobu a řadíme ho k největším myslitelům v oblasti pedagogiky ve střední Evropě. Mimořádný význam Komenského spočívá v promyšlené formě návrhů na všenápravu lidstva rozpracované především v jeho monumentálním díle „De rerum humanarum emendatione consultatio catholica“ (Obecná porada o nápravě věcí lidských). Kromě obecně známé organizace školství zdůrazňoval výuku sedmera svobodných učen (gramatika, rétorika, dialektika, aritmetika, geometrie, astronomie a múzika), přírodních věd, zeměpisu, dějepisu a jazyků

⁶ JÚVA, V. jun. & sen.: Stručné dějiny pedagogiky. 5.vyd. Brno : Paido, 2003. str. 13

⁷ KNAPOVÁ, H.: Komunitní vzdělávání - ověření koncepce komunitní školy s důrazem na možnosti přeměny školy na společenské, kulturní a vzdělávací centrum obce, bakalářská práce

jako je latina a řečtina. Komenský doporučuje i další jazyky, „aby se každý dorozuměl se svými sousedy“. Zdůrazňoval, že po ukončení vzdělání by měl každý cestovat a že „vzdělávání nikdy nekončí, je neustálé“. V průběhu 17. a 18. století prochází Evropa hlubokými proměnami. V několika revolučních vlnách se postupně mění hospodářství, sociální struktura a začíná složitá cesta jednotlivých států od pozdního feudalismu k novodobým demokratickým státním útvarům.⁸

Vztah k dítěti je jedním z nejsilnějších prvků pedagogiky J. J. Rousseaua (1712 – 1778). Ve své koncepci výchovy vychází z přirozenosti člověka. Výchova má být svobodná a přirozená. J. J. Rousseau trvale ovlivnil evropské i světové pedagogické myšlení. Cíl výchovy podle Rousseaua je vytvořit člověka. *„Lidé, buďte lidští, je to vaší první povinností; buďte lidští ke všem stavům, ke každému věku, ke všemu, co není člověku cizí. Jaká moudrost může pro nás existovat mimo lidskost? Milujte děti, přejte jim jejich hry, jejich zábavy a jejich roztomilý instinkt. Komu z vás nebylo někdy líto tohoto věku, kdy je na rtech ustavičný úsměv a v srdci stále klid?“*⁹ Ve svém pětidílném románu „Emil čili o výchově“ se zamýšlí nad vývojovými etapami dítěte a rozděluje je podle věkových období na rozvoj tělesný, rozvoj smyslů, výchovu pracovní, rozumovou a mravní.¹⁰

19. století je etapou velkých ekonomických, sociálních i politických proměn. Je charakteristické nebývalým rozvojem podnikání, průmyslu a obchodu. Narůstají vážné politické i sociální konfrontace. Prosazují se nové požadavky na výchovu a vzdělání, rozvíjí se síť školských i mimoškolských výchovně vzdělávacích zařízení. Pokračovatel J. J. Rousseaua humanistický pedagog J. H. Pestalozzi vnesl nové požadavky na výchovu a vzdělávání v závislosti na nových společenských podmínkách 19. století. Dochází ke změnám v rozvoji průmyslu, podnikání a obchodu, zvyšuje se počet obyvatelstva, úměrně k tomu se zvyšuje počet škol a mimoškolních edukačních zařízení. Pestalozzi se zaměřil zejména na pokrokové metody zemědělského hospodaření, ale mimo to věnoval pozornost elementární výuce s důrazem na schopnosti a myšlení žáka, zdůrazňoval systematickosti

⁸ KNAPOVÁ, H.: Komunitní vzdělávání - ověření koncepce komunitní školy s důrazem na možnosti přeměny školy na společenské, kulturní a vzdělávací centrum obce, bakalářská práce

⁹ ROUSSEAU, J.J. a jeho pedagogický odkaz. Praha: SPN, 1967 s.68

¹⁰ KNAPOVÁ, H.: Komunitní vzdělávání - ověření koncepce komunitní školy s důrazem na možnosti přeměny školy na společenské, kulturní a vzdělávací centrum obce, bakalářská práce

výuky, opíral se o názornost. Je brán jako zakladatel humanistické pedagogiky.¹¹ Na zrod moderní společnosti reaguje také české školství. V roce 1918 byly zřízeny Školy vysokých studií v Praze a v Brně. O dva roky později se uskutečnil První sjezd československého učitelstva a přátel školství v osvobozené vlasti. V roce 1922 byl schválen Malý školský zákon, do kterého byla převzata struktura školství z posledních desetiletí Rakousko – Uherska a doplněn reformami v národním duchu. Po roce 1939 bylo československé školství zasaženo fašismem. Po válce vystupují lidovci s požadavkem církevních škol. V roce 1946 byla založena v Brně první Pedagogická fakulta. Po roce 1948 přebírá odpovědnost za rozvoj školství KSČ a vláda. Byla zavedena důsledná koncepce jednotného školství, jež s malými obměnami vydržela až do roku 1989. Nové směry jsme zaznamenali až po revoluci. O své místo v československém a později v českém školství se hlásily pedagogické směry jako je Waldorfská škola, Jenská škola, Freinetova „moderní škola“. Do české pedagogiky také zasahuje pedagogické dílo T. G. Masaryka (1850 – 1937). Vedle politických rolí byl i profesorem filozofie a sociologie. Ve svých dílech se věnoval otázkám sociálním, usiloval o reformu školství, přednášel pro „české učitelstvo“. Podle Masaryka má být vzdělání celistvé a má tvořit „živý strom“.¹²

¹¹ [online]. [cit. 2012-09-04]. DOI: <http://www.unium.cz/materialy/0/0/pedagogika-19-st>.

¹² [online]. [cit. 2012-09-04]. DOI: <http://www.unium.cz/materialy/0/0/pedagogika-19-st>.

4. Komunitní vzdělávání

„Má-li komunita štěstí (a je to takový živý strom) - a několik takových se v budoucnu jistě najde – stávají se hodnoty, jež postupně vytváří, pevnou součástí jejich tradic, historie a vzpomínek. Avšak většina budoucích komunit bude muset neustále rozvíjet a dotvářet rámeček sdílených hodnot. Naučme proto členy komunity cítit sdílené hodnoty. Nestane-li se tak, budeme je jen obtížně přenášet na mladé a nové příslušníky komunity. Jednotlivci sehrávají důležitou roli při neustálém přetváření hodnotového systému a to nejlepší, co může každý udělat, je dokládat vyznávané hodnoty svým chováním. Způsob, jakým žijeme a jednáme, o něčem vypovídá – ať už ve špatném, nebo v dobrém smyslu slova.“¹³

Komunitní vzdělávání je založeno na třech základních principech:

- **Chápání učení jako celoživotního procesu** – koncepce výchovy a vzdělávání patří k prioritám. V rámci komunitního vzdělávání je členům komunity nabízeno vzdělávání na základě potřeb, které pociťují, a tím posilují sociální vazby.
- **Aktivní zapojování členů komunity** – dobře fungující komunita motivuje všechny členy k větší aktivitě v zapojení do procesu a probouzí v nich pocit identity a prostředí vzájemné odpovědnosti.
- **Efektivní využívání zdrojů** – v každé komunitě je vytvořen určitý potenciál lidský, materiální i finanční. Cílem koordinovaného komunitního vzdělávání je tyto zdroje efektivně využívat.¹⁴

V oblasti komunitního vzdělávání byl termín komunita přejat z anglického originálu „community“. Označuje skupinu osob a organizací, jež žijí a působí na určitém geografickém území. Komunitními školami jsou takové školy, které svou činnost nezaměřují jen na vzdělávání žáků, ale i na program spojený s okolní komunitou.

Kolektiv autorů v práci „Community Schools Unfolded: A review of the literature“ si položil otázky týkající se vlivu různých skupin komunity. Předpokládali, že největší vliv

¹³ LAUERMANN, M.: Jak budovat a posilovat komunitní rozměr školy. In Vedení školy. Praha : Josef Raabe, 1998 – 2003, E 1.2 str. 27

¹⁴ [online]. [cit. 2012-09-04]. DOI:http://is.muni.cz/th/174040/pedf_b/.

budou mít „zapojení“ rodiče. Položili si následující otázky: Jak jsou rodiče zapojeni? Jak ovlivňuje toho zapojení studijní výsledek? Jaké skupiny rodičů se zapojily dle socioekonomického statusu (SES) a jaké by mohly být potencionální problémy se zapojením rodičů? Potvrdilo se, že angažovanost rodičů zvláště u nižších věkových kategorií, je nezbytně nutná. Rodiče mohou docházet do školy nebo se více zapojovat doma. Druhá otázka, do jaké míry zapojení rodičů ovlivní studijní výsledky, vyznívá pozitivně zvláště v rodinách s nižším socioekonomickým statutem, protože důležitější vzhledem ke studijním výsledkům je zapojení rodičů než rodinný příjem či SES. Tedy komunitní školy mají pomáhat znevýhodněným rodičům. Dále bylo zjištěno, že interakce rodičů a dětí při učení doma obě skupiny sblížuje. Studenti, jejichž rodiče se více zapojily do činnosti školy, mají k ní lepší vztah. Jak je z výsledků výzkumu vidět, zapojení rodičů se liší v závislosti na společenském postavení. Rodiče dětí z etnických menšin, vzhledem k jazykovým problémům, obtížněji zasahují do vzdělávacího procesu. Toto omezení je odrazuje od aktivního zasahování do vzdělávání, neboť si nejsou dostatečně jisti. Na druhé straně rodiče s vyšším SES se lépe zapojují do vzdělávání přesto, že mají méně času, ale mají více možností a přisuzují vzdělání větší význam. Je zřejmé, že komunitní školy musí přistupovat k rodičovským skupinám různě. Pokud se rodiče více angažují ve vzdělávání, mohou představovat pro své děti vzory. To odráží myšlenku komunitní školy jako sociálně společenského centra.¹⁵

Další složkou výše uvedené příkladové studie je zkoumáno množství mimoškolních aktivit nabízených pravidelně v komunitních školách. Tato část zkoumá různé aspekty: charakteristiku mimoškolních aktivit, souvislost mezi mimoškolními aktivitami a studijními výsledky, důležitost mimoškolních aktivit pro studenty s nízkým SES a problémy týkající se mimoškolních aktivit. Mimoškolní aktivity jsou strukturované programy poskytující aktivity s dozorem, které přispívají ke kognitivnímu a sociálnímu rozvoji dětí. Typickými aktivitami jsou sport, umění, občanská angažovanost a aktivity podporující zdraví. Hlavní důvody, proč je nabízet, je dát každému dítěti šanci. Příležitosti,

¹⁵ HEERS, M., Van KLAVEREN,C.,GROOT,W. and MAASSEN,H. VAN DEN BRINK: Community Schools Unfolded: A review of the literature

kteře hlavně kvůli vysokým nákladům jsou obvykle omezené na děti z rodin s relativně vysokým SES, teď jsou otevřené všem. Komunitní školy mohou zajišťovat levnější péči o děti, což je v rámci hospodaření velkým přínosem. Mimoškolní aktivity mají vliv na studenty v dlouhodobém horizontu. Například získané dovednosti a znalosti by mohly zvýšit jejich možnosti na trhu práce. Výzkumy odkazují i na další přednosti mimoškolních aktivit, jako je zvýšení sebevědomí a vnímaná autonomie, snížení delikvence a vyšší vzdělanostní aspirace a úspěchy. Celkově lze říci, že mimoškolní aktivita a současná interakce s dospělými mají pozitivní dopad na výsledky vzdělávání, zatímco čas strávený jen s vrstevníky vykazuje zápornou korelaci.¹⁶

Ale hodnocení komunitních aktivit a školní výkonnosti může být také kontroverzní. Například jedním výzkumem bylo zjištěno významné zlepšení mezi pre- a posttestu ve čtení a matematice, další studie neodhalily žádné významné účinky, které aktivity komunitní školy v tomto ohledu měly.¹⁷

Je také nutné připomenout, že kromě významných plusů mimoškolních aktivit, existují také zápory. Čas strávený ve škole odebírá čas strávený s rodiči i čas věnovaný domácí přípravě na školní činnost a to se může projevit na studijních výsledcích. Celkově se jeví, že komunitní školy jsou důležitější pro studenty s nižším než vyšším SES. Školy se ale musí zaměřit na děti ze všech vrstev. Jinak by mohly přispět ke vzniku sociálních a vzdělanostních nerovností.

I když výše uvedená studie kolektivu autorů „Community Schools Unfolded: A review of the literature“ představuje rozsáhlý přehled výzkumů, ve skutečnosti je stále nedostatek „kauzálních studií“ a jejich nedostupnost, aby bylo možné vyhodnotit účinnost komunitních škol. Kvalitní literatura na toto téma je především psaná v angličtině. To není jen proto, že mezinárodní časopisy publikují především v angličtině, ale také pro

¹⁶ HEERS, M., Van KLAVEREN,C., GROOT,W. and MAASSEN,H. VAN DEN BRINK: Community Schools Unfolded: A review of the literature

¹⁷ HEERS, M., Van KLAVEREN,C.,GROOT,W. and MAASSEN,H. VAN DEN BRINK: Community Schools Unfolded: A review of the literature

nedostatek pozornosti tomuto tématu v neanglicky mluvících zemích. Převaha prací z USA se zde odráží, ale výsledky z jedné země nemusí být totožné v jiných zemích. Je tedy potřeba dalších empirických šetření.¹⁸

4.1. Komunitní vzdělávání ve světě

Komunitní školy se snaží o modernizaci vzdělávání. V srdci komunitní školy spočívá myšlenka, že „celé sociální prostředí představuje lepší podmínky pro rozvoj studentů“. Tento přístup se poněkud liší od tradičního vzdělávacího přístupu, kdy škola je zejména jen jeho vzdělávací složkou, ne složkou výchovnou. Komunitní školy jsou vysoce ceněny, neboť jsou schopny se lépe vyrovnat se vzděláním a zároveň s výchovou. V činnosti komunitních škol na místní, národní i mezinárodní úrovni můžeme najít i mnoho rozdílů.

*„Komunitní školy se zdají pro pedagogy, politiky a širokou veřejnost lákavé, což částečně vysvětluje rychlý nárůst jejich počtu. Zároveň je toto zvýšení pozoruhodné vzhledem k tomu, že není žádný důkaz o tom, že komunitní školy řeší sociální problémy lépe než jiné školy. Vzhledem k nedostatečné znalosti na jedné straně a k velkým veřejným výdajům na straně druhé, je třeba účinnost komunitních škol důsledně zmapovat. Empirická literatura o komunitních školách poskytuje pouze nahlédnutí v tomto ohledu. Literatura se zaměřením na komunitní školy jako celek je především popisná a poradenská, zaměřená na „marketing“ komunitních škol. Většina publikací o komunitních školách vypráví o úspěchu s náznakem publikačního zkreslení a rozdíly v implementacích komunitních škol brání hodnocení (in Raffo a Dyson, 2007). Žádná studie empiricky nesrovnává komunitní školy s jinými školami“.*¹⁹

Příkladová studie, ze které tato práce čerpá (neboť je málo dostupných pramenů, a je rozsáhlá), přispívá ke konkrétnímu objasnění vzdělávacích postupů v komunitních školách v několika bodech. Za prvé vyjasňuje školní koncepci komunity, za druhé se zaměřuje na jednotlivé komponenty, které poskytují více rigorózních důkazů, než je zobrazeno v literatuře doposud, za třetí poskytuje přehled výsledků komunitních škol. Druhá část studie popisuje některé aspekty komunitních škol z pohledu mezinárodního. Třetí část se pak

¹⁸ HEERS, M., Van KLAVEREN,C., GROOT,W. and MAASSEN,H. VAN DEN BRINK: Community Schools Unfolded: A review of the literature

¹⁹ HEERS, M., Van KLAVEREN,C., GROOT,W. and MAASSEN,H. VAN DEN BRINK: Community Schools Unfolded: A review of the literature

zabývá důkazy o jednotlivých provedených výzkumech. Ve čtvrtém oddílu najdeme shrnutí.

První komunitní škola vznikla v době ekonomické krize ve státě Michigan ve městě Flint v roce 1935 jako přirozený jev reagující na společenské a sociální potřeby. Ale ani v místech, kde se komunitní vzdělávání stalo součástí běžného života, kde existuje podpora rozšiřovat tuto myšlenku, není snadné získat pro tuto práci zainteresované osoby či instituce.

Ve světě je různá úroveň podpory komunitních škol a jejich propojení s běžným životem a základním školstvím. V některých zemích je otevřeno komunitní vzdělávání i mimo vzdělávání dětí.

Nejdůležitějším faktorem pro zavedení komunitního vzdělávání je znalost prostředí a potřeb komunity. Společnými rysy komunitních škol v mezinárodním měřítku je zaměření na řešení sociálních a vzdělávacích problémů (in Dyson a Raffo, 2007)²⁰.

Vzhledem k institucionálním, kulturním a sociálním rozdílům mají země své vlastní osobité přístupy k poslání na fungování komunitních škol (zaměření komunitních škol, ekonomické zdůvodnění komunitních škol a součástí komunitní školy). Například holandské komunitní školy (známé jako "obecné školy"), byly primárně vyvinuty k boji proti deprivaci. Totéž platí pro USA. Ve Skotsku a Anglii od počátku 21.století pozorujeme zvýšené úsilí rozšířit všechny školy, aby se staly "širokými" (Smith, 2004, 2005). Kromě jiných důvodů by to mělo pomoci ke zvýšení pracovního zapojení žen. V Německu bylo hlavní motivací poskytování „denní péče“. Německé komunitní školy odkazují na "celodenní" školy jako na pokus o řešení vzdělávacích a sociálních problémů rozšířením času stráveného ve škole. Integrované komunitní školy poskytují vzdělání v průběhu celého dne. Ve Švédsku a ve Francii se mimoškolní péče rovná celodenní péči a je tradičně rozvinutější. Vysoce kvalitní a cenově dostupnou péči o děti také představuje anglický přístup. To vše ukazuje na silnou ekonomickou stránku. Anglický případ ukazuje, že tzv. "rozšířené školy" jsou založeny na pěti pilířích: kvalitní cenově dostupná péče o dítě, přístup a doporučení specializovaných služeb, komunitní přístup ke školským zařízením,

²⁰ HEERS, M., Van KLAVEREN,C., GROOT,W. and MAASSEN,H. VAN DEN BRINK: Community Schools Unfolded: A review of the literature

mateřská podpora a pestrá řada aktivit. Také skotská vláda chce, aby se komunitní školy staly normou.²¹

Komunitní školy se liší od tradičních škol v jejich zařízení, v konfiguraci s jinými službami, v tom smyslu, že vystupují nikoli jako izolované vzdělávací instituce, ale jako součást sítě jiných škol a agentur, s úmyslem vzájemného a trvalého úsilí podpory a spojením zdrojů. V těchto školách je komunikace s externími organizacemi intenzivnější než v tradičních školách, a to může mít vliv na studenty, rodiče, učitele a další zúčastněné strany. Obecně ale platí, že spolupráce mezi školami a externími organizacemi je řídká, ale naznačuje pozitivní vliv.

Celková spolupráce partnerů je hlavní charakteristikou projevů komunitní školy. Definování komunitní školy jako souhrnu zařízení, předpokládá propojení zařízení s pravděpodobností existence komunitní školy v závislosti na konkrétním prostředí a vhodných partnerech. Myšlenkou komunitní školy je existence vzájemných výhod pro všechny členy komunity a s předpokladem dominového efektu na úrovni společenství. To opět ukazuje na hlavní myšlenku konceptu komunitní školy - zahrnout lidi ze širokého okolí tak, aby všichni hráli svojí roli v komunitě. Komunita sama o sobě je kritickým partnerem komunitních škol, očekává posílení sociální soudržnosti a zlepšení kvality života ve všech svých sektorech. Komunitní školy ovlivňují nejen vzdělání, ale i způsob společnéhožití, což je přesně to, proč komunitní školy mají dosah přesahující tradiční školní úroveň. Spojení studentů s ostatními obyvateli vytváří sociální kapitál a má pozitivní vedlejší účinky, např. snížení trestné činnosti, což okolí vnímá jako společné dobro. Pokud se školy a externí instituce zaměřují na podporu vývoje dítěte, musí spolupráci důkladně zvážit, navzájem si doplňovat a nevystupovat jako konkurenti.²²

²¹ HEERS, M., Van KLAVEREN,C., GROOT,W. and MAASSEN,H. VAN DEN BRINK: Community Schools Unfolded: A review of the literature

²² HEERS, M., Van KLAVEREN,C., GROOT,W. and MAASSEN,H. VAN DEN BRINK: Community Schools Unfolded: A review of the literature

4.1.1. Komunitní vzdělávání ve Velké Británii

„Cílem konceptu komunitního vzdělávání ve Velké Británii je, aby všechny školy byly v budoucnu komunitní. Byly vytvořeny principy, podle kterých se budou komunitní školy zřizovat a provozovat a měly by být na komunitních školách dodržovány. Tyto principy byly vytvořeny na základě výzkumu jako reakce na poptávku v místních komunitách. Zavádění principů komunitního vzdělávání ve Velké Británii probíhá za plné podpory vlády a je legislativně podpořeno.“²³

Hlavní úlohu zde hraje vládou pověřená organizace Contin You (založena v roce 1980 jako Rozvojové centrum komunitních škol). Má za úkol poskytovat technickou pomoc všem úřadům a institucím v Anglii, Walesu a v Severním Irsku a napomáhat v přeměně škol na školy komunitní.

„Contin You“ vychází ve svém programu ze tří pilířů:

- Učení je mnohem více než to, co se děje ve škole.
- Učení je celoživotní proces.
- Přístup ke vzdělání je klíčový faktor k dosažení sociální spravedlnosti.“²⁴

Každá škola si ale stanoví své cíle, ke kterým chce dojít, podobně jako u nás začlenění do školních vzdělávacích programů, a na základě jejich plnění je hodnocena. Samozřejmě, že vše musí být v souladu s potřebami místních organizací, s nimiž navazuje partnerství. Na činnost školy a na funkci koordinátora finanční prostředky přiděluje vláda. Výsledky činnosti jsou průběžně monitorovány a vyhodnocovány. Nasbírané zkušenosti jsou analyzovány a využívány v dalším procesu uvádění koncepce do praxe. Cílem je, aby všem dětem byly dány rovné šance na vzdělávání. „Velkou výzvou je nalezení správných partnerů. Příkladem jsou komunitní školy ve znevýhodněných oblastech ve Velké Británii, které zaměstnávají rodinné příslušníky a objevily pozitivní zkušenost ve vytváření dobrých vztahů se studenty a rodiny“.²⁵

²³ [online]. [cit. 2013-02-14]. DOI: <http://komunitniskola.blogspot.cz/2010/01/komunitn>.

²⁴ [online]. [cit. 2012-09-04]. DOI: <http://komunitniskola.blogspot.cz/search/label/Kom>.

²⁵ HEERS, M., Van KLAVEREN, C., GROOT, W. and MAASSEN, H. VAN DEN BRINK: Community Schools Unfolded: A review of the literature

4.1.2. Komunitní vzdělávání v USA

Komunitní školy mají v USA tradici již v šesté generaci. S touto myšlenkou přišel floridský učitel Fran Manley ve třicátých letech minulého století, aby hlavně lidem, kteří v průběhu ekonomické krize před druhou světovou válkou ztratili práci, poskytl prostory školy k volnočasovým aktivitám. Jeho cílem bylo nabídnout lidem možnost aktivně trávit čas.²⁶ Program komunitní školy je zakotven do federální legislativy a je strategií rozvoje školní reformy. Komunitní školy v USA kladou důraz na partnerství mezi školou a místními občany, kteří mohou obohatit činnosti školy. Mimoškolní činnost komunitních škol je finančně podporována v projektu „Komunitní centra 21. století“. Výsledky činnosti komunitních škol jsou analyzovány a publikovány. Výsledky ze 49 studií prokázaly jednoznačně zlepšení vzdělávání dětí na komunitních školách.

Vymezení pojmu komunitní školy v USA je legislativně podpořeno v tzv. „zákoně o komunitních školách s úplnými službami (Full-Service Community Schools Act), přijatý Kongresem dne 9. září 2009 ke zmocnění ministra školství schvalovat granty na podporu komunitních škol a jiných záměrů.“ Cíle tohoto zákona jsou např. „zlepšit koordinaci, dostupnost a efektivitu služeb pro děti a rodiny, umožnit rodinám, aby se mohly účastnit na výuce svých dětí, zapojení obchodní společnosti a jiných organizací jako partnerů v rozvoji komunitních škol,“ atd.²⁷ „... „čím více otevřeme naše školní budovy komunitě, tím více budeme spolupracovat, a to nejen s našimi dětmi, ale rodinami, tím více vytvoříme prostředí, kde děti mohou v maximální možné míře dosáhnout svého vzdělávacího potenciál“,²⁸ doplňuje Arne Duncan, ministr školství USA.

Zakladatelkou projektu komunitních škol v USA je JoyDryfoss.²⁹ Ve své první knize věnované komunitním školám Full Service Schools (Školy kompletních služeb) dala nahlédnout čtenářům na potencial změny, které by mohly proběhnout na školách a

²⁶ DECKER, L.: The Evolution of the Community School Konzept, s. 16-27.

²⁷ [online]. [cit. 2012-09-04]. DOI: <http://komunitniskola.blogspot.cz/search/label/Kom>.

²⁸ [online]. [cit. 2013-02-14]. DOI: omunitniskola.blogspot.cz/search/label/

²⁹ Spisovatelka, lektorka, politička, jež se snažila přimět lidi se reálně změnit a zkvalitnit svůj život a život lidí z ohrožených skupin. Titul B.A. získala v oblasti sociologie na Antioch College v roce 1951 a titul M.A. získala v oboru urbanistické sociologie na Sarah Lawrence College v roce 1966. Přednášela a publikovala zejména v oblasti mládeže z ohrožení. Je autorkou publikací: Teenage Pregnancy: The Problem That Hasn't Gone Away (1981); Adolescents at Risk (1990); Full Service Schools (1994); and Safe Passage: Making It Through Adolescence In a Risky Society (1998). Ve své první knize věnované komunitním školám Full Service Schools (Školy kompletních služeb) dala nahlédnout čtenářům na potencial změny, které by mohly proběhnout na školách a pomohly by dětem. Ve své druhé knize Full Service Community School z roku 2002 už udělala další krok a vytvořila scénář jak postupovat při zakládání a dalším fungování komunitních škol. Neustále podněcovala k aktivitě na poli rozvoje komunitních škol.

pomohly by dětem. Ve své druhé knize Full Service Community School z roku 2002 už udělala další krok a vytvořila scénář jak postupovat při zakládání a dalším fungování komunitních škol. Neustále podněcovala k aktivitě na poli rozvoje komunitních škol. Poslední aktuální informace ohledně komunitních škol je z května 2012. Americká Koalice pro komunitní školy uspořádala vůbec největší Národní fórum, aby představila svojí strategii komunitních škol. Konference proběhla ve dnech 9. - 12. května 2012 v San Franciscu a zúčastnilo se jí více než 1400 zájemců. Během konference proběhlo více než sto workshopů vedených praktiky a osobnostmi školního vzdělávání, prezentace odborníků na vzdělání a rovné příležitosti. Během závěrečného setkání hovořila viceprezidentka Americké federace učitelů (AFT) Francine Lawrence o důležitosti komunitních škol a myšlenku komunitních škol zaníceně a zasvěceně propagovala prezidentka AFT Randi Weingartenová.³⁰

4.1.3. Komunitní vzdělávání v Nizozemí a v Belgii

Škola v Nizozemí využívá všech možností, které komunitní škola nabízí, aby dětem ukázala reálný společenský život, učí je orientovat se v prostředí a získávat praktické sociální dovednosti. Děti se učí pohybovat v reálném životě, např. při návštěvě úřadů, komunikaci s novými lidmi, s podnikateli, s představiteli města, atd. „*Pilířem komunitních škol je učení pro skutečný život ve skutečném světě.*“³¹ Samozřejmě, že je nutné vycházet z prostředí, ve kterém se škola nachází, analyzovat místní podmínky a přizpůsobit se komunitě, vyhledat aktivity, na kterých budou pracovat ve prospěch žáků, rodičů a celé lokality. Děti jsou vedeny k aktivitě, své nápady konzultují s učitelem a se spolužáky, samy si vybírají způsob, jak vyčleněného cíle dosáhnout. Na klasické vyučovací hodině dostanou děti konkrétní úkoly, které pak v rámci komunity společně vyřeší.

Projekt zavádění komunitního vzdělávání v Belgii byl zpracováván ve spolupráci s Ministerstvem mládeže a kultury a s Ministerstvem financí. Po roce spolupráce se v roce 2005 podařilo vydat parametry pro oficiální program, ke kterému se mohou přihlásit základní a střední školy a ostatní organizace. K podpoře tohoto programu v zemi pracují různá centra, např. Centrum pro rovné příležitosti ve vzdělávání. V Belgii díky komunitním školám mají všichni rovné příležitosti ke vzdělání jak samotné děti, jejich

³⁰ [online]. [cit. 2013-02-14]. DOI: <http://komunitniskola.blogspot.cz/search/label/Ran>.

³¹ [online]. [cit. 2013-02-14]. DOI: <http://komunitniskola.blogspot.cz/2010/01/komunitn>.

rodiče i ostatní partneři. Hlavním cílem je zlepšení života dětí a propojení spolupráce různých organizací, které se zabývají prací s dětmi a pro děti, vyvíjení aktivit, které budou k tomuto účelu směřovat.³²

4.1.4. Volkshochschule Německo

„Sebeučení“ („selfdirectedlearning“ „selbstgesteuertesLernen“), tedy koncept celoživotního vzdělávání, se rozvíjí od šedesátých let 20. století také v německých zemích. Důležitým předpokladem bylo vytvoření podmínek.

Například Volkshochschule Stuttgart³³ zajišťuje pro širokou veřejnost nejrůznější kurzy od jazyků až po sportovní aktivity. Výuka jazyků je příspěvkem k rozvoji dovedností potřebných na pracovišti nezbytných pro kariérní růst. Tato výuka jazyků je posílena o konkrétní odbornou terminologii.³⁴

Další možností celoživotního kvalitního vzdělávání „für jungen und älteren Erwachsenen“ (pro mladé a starší dospělé) v Německu jsou gymnázia, například „Das Abendgymnasium in Stuttgart“, založené už v roce 1948. Večerní gymnázium je otevřeno pro mladé, ale i pro mladé duchem. Nabízí vedle klasických večerních kurzů i víkendové vyučování. Tato cesta vede až k získání maturitního vysvědčení a k možnosti studia na vysoké škole. Gymnázium zaměstnává učitele z mnoha zemí, a proto je možno přispět k integraci různých tradic a kultur ve společnosti. V jeho aktivitách nacházíme prvky komunitního vzdělávání.³⁵

³² online]. [cit. 2013-02-14]. DOI: <http://komunitniskola.blogspot.cz/search/label/Niz>.

³³ [online]. [cit. 2012-09-04]. DOI: www.vhs-stuttgart.de/vhs_dasprogramm/vhs_dasprogra.

³⁴ VHS Stuttgart, s ročním objemem 4 500 akcí, je největším a nejefektivnějším v Německu. Jejím heslem je „Kurzy jsme ochotni okamžitě upravit podle Vašeho přání nebo na míru Vašeho podnikání.“ Na financování kurzů je možno využít podporu v rámci programu Evropského sociálního fondu (cca 50%), který spravuje Spolkový úřad pro migraci a uprchlíky. Personálně je vyučování zabezpečeno kvalitními učiteli a instruktory. Po absolvování kurzu jsou vydávána Osvědčení odborného vzdělávání.

³⁵ Následující text společně napsali žáci a učitelé. Volně přeloženo: „Na naší škole jsou všichni rovnoprávní, nezávisle jakéhokoliv pohlaví, národnosti, etniky či náboženství či věku. Totéž platí o lidech s postižením. U nás spolu pracují učitelé/ky a žáci/kyně z mnoha zemí. Idea tolerance u nás není abstraktním pojmem, nýbrž každodenní prožívanou skutečností. Tím tvoříme důležitý přínos pro integritu rozdílných tradic a kultur v naší společnosti. Vzájemně se podporujeme ve sjednocování školy, zaměstnání a rodiny. Učitelé/ky a vedoucí školy jsou otevřeni pro osobní informační a poradenské pohovory. Požadujeme a podporujeme vlastní zodpovědnost a samostatné učení. Ve smyslu učení po celý život klademe důraz na vzdělávání celé osobnosti. K tomu patří vědomosti, kritické myšlení a sociální schopnosti: vzájemná otevřenost, důvěra a respekt. Konflikty řešíme mírovou cestou.“

Velká Británie, Belgie, Holandsko, USA a Německo nejsou jedinými zeměmi, kde se můžeme setkat s komunitními školami. Mezi další země můžeme zařadit Moldávii, Ukrajinu, ČR, Rusko, SR, Bosnu, Kazachstán a Japonsko. Tyto země reprezentují různé typy vzdělávacích zařízení základního a středního školství vesnického a městského typu.

Jen pro doplnění seznamuji čtenáře s organizacemi, které v jednotlivých zemích fungují: Step by Step Foundation Ukrajina, Nová škola o. p. s. ČR, ContinYou Velká Británie Step by Step Moldávie, Krasnojarské Centrum pro Komunitní Partnerství Rusko a Globe Ed Services Kanada.

Krátká citace z článku ředitele americké organizace Coalition for community schools (Koalice pro komunitní školy) také charakterizuje komunitní školu. *„Přijďte do komunitní školy a okamžitě poznáte, že je to zvláštní místo. To proto, že je to víc než jen škola, jak jsme o ní zvyklí uvažovat – je to také sada záměrně vytvářených partnerství, poskytující podporu a příležitosti, které jsou důležité pro studenty, rodiny a okolní komunitu.“*³⁶ A zcela závěrem této kapitoly lze použít slova prezidenta USA Baracka Obamy ke komunitním školám: *„Komunitní školy, zejména ve venkovských oblastech, mohou rodičům nabídnout příležitost v odpoledních hodinách získat odbornou kvalifikaci a vzdělání na stejném místě, kde se jejich děti učí během dne, a já si myslím, že je to skvělý nápad, který stojí za prozkoumání.“*³⁷

³⁶ [online]. [cit. 2012-09-04]. DOI: <http://komunitniskola.blogspot.cz/search/label/Kom>.

³⁷ [online]. [cit. 2012-09-04]. DOI: <http://www.youtube.com/user/communityschools#p/a/u>.

5. Komunitní školy v České republice

Českou verzi komunitní školy lze přiblížit citátem: „Komunitní škola je vzdělávací instituce, která nabízí možnost celoživotního učení komunitě (dětem, rodičům, veřejnosti) a reaguje na její potřeby a zájmy. Pracuje na principu otevřenosti, aktivním zapojováním rodičů a občanů a budováním partnerství zlepšuje sociální klima školy i komunity. Efektivně využívá místních zdrojů a napomáhá místnímu rozvoji.“ (seminář MŠMT 2008 Telč)

Málokdo ale ví, co to vlastně je, neboť komunitní vzdělávání je proces, který zapojuje lidi bez rozdílu věku do života komunity tak, že uspokojuje jejich vzdělávací, kulturní, sociální nebo rekreační potřeby. Jde relativně o velmi obecně vymezený problém a praxe v České republice je na začátku.

Základ českých programů komunitních škol byl přejat z amerického konceptu „Community schools“. V České republice se o prosazování komunitního vzdělávání zasloužila zejména nadace Open Society Fund. Finančně podpořila několik prvních projektů, neboť finanční příjem, který plyne z pořádání kurzů, nelze považovat za komerční aktivitu.³⁸ Fundraising, neboli získávání finančních prostředků, je jedním z hlavních úkolů pro komunitního koordinátora.

Jednu z možností utváření komunitních škol na venkově i ve městě lze vidět ve spojení se základní školou z hlediska personálního i prostorového. „*Od nepaměti měla obec 3 centra: kostel, hospodu a školu. Význam kostela zejména v Česku ustupuje, v hospodě se řeší ledacos, ale druhý den už si většina zúčastněných nepamatuje, co to bylo, takže zbývá škola. A ta má pro to všechny předpoklady. Jsou tam schopní lidé, kteří nejlépe znají situaci v komunitě a mají možnosti využít vybavený prostor*“.³⁹

Rozdíl mezi „normální“ školou a komunitní školou je v tom, že základní škola slouží dětem pouze dopoledne, zatímco komunitní škola se odpoledne proměňuje v centrum kulturního a společenského života a je otevřena široké veřejnosti. V centru komunitních škol se scházejí lidé všech generací, vzdělávají se, sportují, baví se, vlastně aktivně odpočívají. „*Vzdělání je založeno na poměrně jednoduchém principu. Je to aktivní způsob*

³⁸ Učitelství č. 4, 2000/2001, str. 6-7

³⁹ [online]. [cit. 2012-09-04]. DOI: <http://www.modernivyucovani.cz/index.php?option=co>.

*života, cesta k lidem a k sobě samému, k učení, jako celoživotnímu procesu, cesta ke vzdělání, např. formou odpoledních kurzů, různých workshopů, sportovních a kulturních akcí, shrnuto – využití volného času zábavným a aktivním způsobem. Na otázku, kdy už škola je komunitní, není jednoduchá ani jednotná odpověď. Není popsán univerzální model. Každá škola má jinou komunitu, musí se chovat jinak, nabízet něco jiného. Ale pokud jsou to jen kroužky, tak je to málo“.*⁴⁰

Nabídka kurzů je samozřejmě podmíněna personálním a materiálním potenciálem školy a zároveň se snaží koordinovat akce s ostatními aktivitami v obci. Hlavním posláním je pozvednutí kvality života v dané komunitě, v ideálním případě k pozvednutí kvality v celé obci. To, že se komunitní škola snaží spolupracovat a koordinovat aktivity s ostatními, vyžaduje vysokou managerskou zkušenost koordinátora, jelikož je někdy těžké překonat zavedené činnosti jednotlivých organizací, přesvědčit radu či zastupitelstvo obce o důležitosti a atraktivitě projektu, a tím získat finanční podporu projektu komunitních škol na venkově. Samozřejmě, že je to projekt dobrovolný, určený těm, kteří chápou, že dnešní základní škola musí nabízet víc, než „stupeň vzdělání“. Ale jak zjistit potřeby komunitní školy? Nejčastěji kladené otázky při debatách o vzniku škol jsou: Proč zrovna komunitní škola? Co potřebuji k založení komunitní školy? Jak malá obec může mít komunitní školu? Co máme dělat, když je starosta nebo ředitel školy proti? Kdo zaplatí činnost komunitní školy? Musí mít komunitní škola formu neziskové organizace? Jakým způsobem zajistit kvalitní lektory?⁴¹

Přímým nástrojem je autoevaluace čili sebehodnocení. Pokud se vytvoří dobré týmové komunitní prostředí je možno snadno autoevaluaci provést a zjistit tak potřeby žáků a popř. jejich rodičů. Dobře připravená autoevaluace pracuje s vnitřní motivací zúčastněných, a to je pak silným motorem k rozvíjení participace, tedy schopnosti podílet se na nové myšlenky, přijmout ji jako vlastní a pak ji propagovat. Týmová práce, jak je všeobecně známo, zvládne větší objem práce. Lidé si pomáhají, obohacují se, učí se

⁴⁰[online]. [cit. 2012-09-04]. DOI: <http://www.modernivyucovani.cz/index.php?option=co>.

⁴¹[online]. [cit. 2012-09-04]. DOI: <http://www.modernivyucovani.cz/index.php?option=co>.

vzájemně se poslouchat, ale nesmí jít v kolektivu o konkurenční boj. Evaluačními technikami získáme povědomí o přáních zúčastněných a současně o možnostech komunitní školy při stanovování vhodných a dosažitelných cílů. Pokud vycházejí z potřeb účastníků komunitní školy, mohou vytvářet dosažitelnou vizi školy. Indikátory (ukazatele kvality) komunitní školy jsou praktickým nástrojem pro měření postupu práce na posilování role školy coby centra komunity. Je to určitá množina informací, která ukazuje, jestli se ke stanoveným cílům přibližujeme nebo se od nich vzdalujeme. Slouží k tomu, abychom viděli, zda aktivity, které vyvíjíme, mají nějaký dopad na vybrané oblasti. Vždy musí zahrnout tři hlediska – kvantitu, kvalitu a čas.⁴²

Za hlavní standardy komunitních škol se považují:

- **Vedení (leadership)** - známkou dobrého vedení jsou jasné kompetence vedení, koordinátora a ostatních pracovníků. Musí nastat shoda vizí, kam komunitní škola směřuje.
- **Partnerství** - musí nastat pevné partnerství mezi členy komunity a musí se navzájem podporovat v činnosti.
- **Sociální inkluze** - komunitní školy potírají sociální nerovnosti a nabízejí příležitost pro všechny bez ohledu na pohlaví, etnický původ či místo na společenském žebříčku, atd. Nutné je také odnaučit se negativnímu pohledu na druhé a přistoupit na pohled pozitivní.
- **Služby** - komunitní škola by měla nabízet co nejširší škálu služeb, např. podpora rodiny, možnost dalšího vzdělávání pro děti i dospělé. Služba by měla odpovídat potřebám komunity.
- **Dobrovolnictví** - kvalitní komunitní škola podněcuje k dobrovolnické práci děti, rodiče i ostatní členy obce a celé komunity. Důležité je zapojení veřejnosti do chodu školy.
- **Celoživotní učení** - celoživotní vzdělávání zaručuje člověku vyrovnat se s měnícím se světem. Rodiče zapojeni do programu vzdělávání jsou dobrým příkladem pro své děti, že se člověk může vzdělávat profesně i pro radost.

⁴² [online]. [cit. 2012-09-04]. DOI: <http://www.modernivyucovani.cz/index.php?option=co>

- **Zapojení rodičů** - děti, mající podporu ze strany rodičů, se lépe učí a zase naopak, rodiče, kteří se zapojují do výuky, lépe porozumí tomu, co se děti mají ve škole naučit. Zapojení znamená, že mezi rodiči a učiteli probíhá aktivní dialog.⁴³

5.1. Jak zavést komunitní vzdělávání do školy

Základními předpoklady nutnými pro vznik a fungování komunitních škol podle Vladislava Vika⁴⁴ jsou iniciátor komunitního vzdělávání, koordinátor komunitní školy, plán rozvoje komunitního vzdělávání, společné prostory a udržování partnerství v místní komunitě.

Zásadní je také rozdíl mezi tradiční školou a školou komunitní ve formě výuky. Školský zákon ukládá základním školám povinnost vzdělávat děti denní formou výuky. Komunitní škola si klade cíl stát se společenským centrem v dané lokalitě a nabízí neformální kurzy pro všechny věkové kategorie s ohledem na čas, po který je mohou navštěvovat.

Tradiční škola	Komunitní škola
Otevřená od 8 do 16 hodin	Otevřená od 8 do 22 hodin
5 dní v týdnu	7 dní v týdnu
Po dobu 40 týdnů v roce	Po dobu 52 týdnů v roce
Pouze klasická výuka ve třídách	Nabídka mimoškolních aktivit nejen pro děti, ale i pro dospělé

Ke vzniku a následnému rozvoji komunitní školy je třeba vytvořit si svou vizi komunitní školy, inspirovat se úspěšnými školami v ČR a v zahraničí, vytvořit řídicí skupinu a příznivé podmínky pro účastníky, management i zaměstnance školy.

⁴³ [online].[cit.2012-09-04].DOI: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/10473/overeni-standardu-kvality-komunitni-skoly-dilci-vysledky-mezinarodniho-projektu.html>

⁴⁴ Ing. Vladislav Vik vystudoval ČVUT strojní obor - ekonomika a řízení podniku, v současnosti pracuje jako koordinátor programu na podporu komunitního vzdělávání v ČR a je současně ředitelem Nové školy, o. p. s.; lektoruje semináře na téma projektový management a facilituje strategická plánování neziskových organizací.

Klíčovou roli má pochopitelně ředitel školy. V ideálním případě je iniciátorem procesu přeměny tradiční na komunitní školu, ale může to být také aktivní učitel, rodič nebo zástupce zřizovatele. Další nutná pozice je koordinátor komunitního vzdělávání. Tato osoba je zodpovědná za rozvoj a řízení komunitních škol. Mezi povinnosti koordinátora dále patří příprava plánu a jeho zhodnocení, příprava rozpočtu, fundraising, vedení týmu, zjišťování potřeb komunity. Mzdu koordinátora lze hradit z grantových prostředků, z finančního příspěvku obce, z vedlejší činnosti školy.⁴⁵

5.2. Současný stav komunitních škol v České republice

Jedním z nejdůležitějších nástrojů posilování evropské spolupráce ve vzdělávání jsou *komunitární programy pro podporu mobility a výměn zkušeností*. V roce 2006 dochází ke konečné přípravě nové generace komunitárních programů, která je koncipována pro období 2007-2013 a je zaštitěna zejména schválením *Programu celoživotního učení*. Česká republika se aktivně zapojila do realizace programů a podporuje mobilitu osob v rámci procesu vzdělávání. Zkušenosti získané prostřednictvím výměn se staly prostředkem pro zkvalitňování vzdělávacího systému v České republice.⁴⁶

Další vzdělávání má v České republice slabší pozici než v některých zemích, především severovýchodních. Účast v dalším vzdělávání se v České republice pohybuje na úrovni 5,9 % z populace 25-64letých, v zemích EU 15 je to 12,1 % a zemích EU 25 dosahuje podíl 11,0 %.⁴⁷

„V roce 1997 začaly nadace podporovat projekty zaměřené na komunitní vzdělávání i v dalších zemích střední a východní Evropy, mimo jiné i v České a Slovenské republice. Na Slovensku byl koncept komunitního vzdělávání poprvé zaveden na podzim roku 1997, a to na víceletém gymnáziu Komenského v nově vznikající čtvrti ve Spišské Nové Vsi. Koncept byl zaměstnancům školy a veřejnosti představen v dubnu 1997 a v červnu pak následovala návštěva několika komunitních škol v Maďarsku. Tento program byl koordinován nadací Škola otevřená dokořán za finanční podpory Open Society Fund v Bratislavě.“⁴⁸

⁴⁵ VIK, V.: Jak zavést komunitní vzdělávání do školy. 1. vyd. Praha: Nová škola, 2007, 23 s. ISBN 978-80-903631-6-8.

⁴⁶ Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky, MŠMT 2007

⁴⁷ Zdroj Eurostat.

⁴⁸ HADRABOVÁ, H.: Účast rodičů a veřejnosti v komunitních školách, bakalářská práce, 2004, Brno, s.8

MŠMT připravilo v roce 2009 projekt pro rozjezd komunitních škol, který ale neměl šanci na realizaci z důvodu personálních změn na ministerstvu (změna politické reprezentace v České republice v letech 2009 a 2010). Tohoto projektu se mělo účastnit padesát koordinátorů, kteří měli vytvořit portfolia nabídky komunitních aktivit.⁴⁹

Prvním pokusem o zavedení prvků komunitního vzdělávání do městských škol byl projekt Poryv, který vznikl v roce 1997. Financován byl Nadací Open Society Fund Praha.⁵⁰

Projekt Poryv⁵¹ byl zaměřen především na spolupráci učitelů, studentů, rodičů, komunit a představitelů státu do procesu tvorby projektu a jeho zavádění. V rámci projektu bylo podporováno zkvalitňování vzdělání prostřednictvím školení učitelů a představitelů komunit, řízení lidských zdrojů, podpora aktivit a posilování zodpovědnosti členů komunity a vytvoření pilotních komunitních škol. Do tohoto prvního projektu se zapojily tři základní školy: ZŠ Plzeň, ZŠ Angel Praha, ZŠ Most-Chánov. Cílem programu bylo vytvoření kulturního centra v těchto ZŠ, které bude otevřené pro veřejnost, ale zároveň se školy měly stát dalším propagátorem a iniciátorem dalšího rozšíření komunitních škol.⁵²

V roce 1999 došlo v Nadaci Open Society Fund Praha ke změně struktury programů. Z důvodu osamostatnění některých programů a zajištění financování z jiných zdrojů založila sama Nadace Open Society Fund obecně prospěšnou společnost „Otevřená společnost“. V tomto roce Nadace ještě plně financovala projekt Poryv, ale kompetence a realizace byla přesunuta do kompetence Otevřené společnosti o.p.s. Rok 1999 byl posledním rokem spolupráce s Nadací i s Otevřenou společností. V dalších letech už žádné programy z těchto společností nebyly iniciovány.⁵³

V roce 2000 vznikla společnost Nová škola o.p.s. a začala se věnovat problematice komunitních škol. Zpočátku působila v projektech zaměřených na zmírnění

⁴⁹ BARTÁK, M.: Venkovská komunitní škola, diplomová práce, 2011, Brno MU, s. 18

⁵⁰ Nadace Open Society Fund Praha (Nadace OSF) byla založena v Praze v roce 1992 jako součást mezinárodní sítě nadací *Open Society Foundations*, kterou založil americký investor a filantrop *George Soros* a která působí ve více než 70 zemích světa. Nadace OSF podporuje nevládní *neziskové organizace*, občanské iniciativy i jednotlivce a v otevřených výběrových řízeních poskytuje granty na podporu lidských práv, transparentnosti, vzdělávání a dalších oblastí, které přispívají k rozvoji otevřené a demokratické společnosti.

⁵¹ Výroční zpráva Nadace Open Society Fund za rok 1997, s. 35-39.

⁵² KOZÁKOVÁ, T.: Analýza současného stavu a fungování komunitních škol v České republice s ohledem na možnosti dalšího rozvoje, 2007, Brno, MU, s. 19-21

⁵³ KOZÁKOVÁ, T.: Analýza současného stavu a fungování komunitních škol v České republice s ohledem na možnosti dalšího rozvoje, 2007, Brno, MU, s. 19-21

nezaměstnanosti a pomoc znevýhodněným rodinám. V posledních letech realizuje projekty pro základní školy od předškolního vzdělávání až po práci s dospělými. Do prvního projektu Nové školy, který se zaměřoval na integraci minoritních studentů, byly začleněny školy: CZŠ (Církevní základní škola) v Ostravě, ZŠ v Ústí nad Labem, ZŠ v Praze a ZŠ v Brně. Každá škola, vytvořila svůj celoroční plán komunitního vzdělávání, na který ji byl poskytnut finanční příspěvek. V roce 2002 byl projekt ukončen. Tři výše zmíněné školy se zapojily do navazujícího projektu, který byl finančně pokryt z darů od americké Nadace Charlese Stewarta Motta⁵⁴. Nadace Charlese Stewarta Motta⁵⁵ se v roce 2003 rozhodla finančně podpořit další tříletý projekt. Tento projekt nebyl primárně zaměřený na vytváření komunitních center v základních školách, ale na vytvoření komunikační sítě mezi komunitními školami a zaměstnanci komunitních center v České republice. V roce 2006 Nová škola opustila myšlenku celostátního rozšíření komunitního vzdělávání v českých základních školách. Místo toho začala pracovat na projektu, jenž by vedl k vytvoření malé lokální sítě komunitních škol. V letech 2002 a 2004 podpořil kraj Vysočina prostřednictvím Fondu Vysočiny projekty zaměřené na otevření škol a knihoven pro vzdělávací a zájmové potřeby veřejnosti, s cílem umožnit lidem celoživotně se vzdělávat v místě bydliště.⁵⁶

Na závěr pasáže o městských komunitních školách uvedu školy, které mají dlouhodobou úspěšnou zkušenost s budováním a posilováním svého komunitního programu. Mezi tyto školy patří zejména ZŠ Lyčkovo náměstí v Praze, stejně jako ZŠ a MŠ Višňové na Znojemsku, ZŠ Hasnpaulka Praha, ZŠ a MŠ Lyčkovo náměstí Praha, ZŠ a MŠ ANGEL Praha 12.

5.3. Venkovské komunitní školy v České republice

Zásadní impuls rozvoje komunitních škol na venkově je spojený se vznikem zastřešující organizace přichází z Kraje Vysočina. Usnesením zastupitelstva kraje vznikl v roce 2002 Fond Vysočiny. Představuje nástroj k realizaci regionální politiky v rámci schváleného Programu rozvoje Kraje Vysočina.

⁵⁴ Mott Foundation, založená v roce 1926 automobilovým průkopníkem. Tato soukromá dobročinnost zavázala k podpoře projektů, které podporují jen, spravedlivé a udržitelné společnosti. Podporuje neziskové programy po celých Spojených státech i mezinárodním měřítku.

⁵⁵ [online]. [cit. 2013-02-15]. DOI: <http://www.mott.org/sitecore/content/Globals/Grant>

⁵⁶ KOZÁKOVÁ, T.: Analýza současného stavu a fungování komunitních škol v České republice s ohledem na možnosti dalšího rozvoje, 2007, Brno, MU, s.19-21

Zvláště v malých obcích zaujímá škola významné postavení. Zvýšit prestiž školy, tak aby žáci neodcházeli do městských škol, je právě příležitost pro komunitní vzdělávání v odpoledních hodinách ve školách na venkově. Z dlouhodobého hlediska je to pro školu velmi výhodné, avšak nezvyk tohoto typu vzdělávání v České republice je počáteční poměrně silnou bariérou. „Venkovskou komunitní školou se rozumí vzdělávací zařízení sídlící a provozující svoji činnost ve venkovské obci do 5000 obyvatel, splňující současně všech pět následujících předpokladů.⁵⁷

1. Právní formu venkovské komunitní školy (VKŠ) je buď NNO a to Občanské sdružení dle zákona 83/1990 Sb., nebo obecně prospěšná společnost, nebo příspěvková organizace obce a nebo doplňková činnost základní školy v obci.⁵⁸
2. VKŠ poskytuje nějakou formou celoživotní vzdělávání přístupné všem dospělým obyvatelům obce, a to přímo v obci.
3. VKŠ sídlí a působí pouze v jedné obci, případně umožňuje vzdělání občanům z nejbližších spádových obcí, které vlastní školu nemají.
4. VKŠ se nějakou formou pravidelně podílí na obecních rozvojových aktivitách (semináře, besedy) a komunitním životě obce (kluby občanů, teenagerů, sportovní kroužky dospělých, divadla, plesy, koncerty)
5. VKŠ má samostatný oddělený rozpočet a řídí se principy finanční soběstačnosti a dlouhodobé udržitelnosti.⁵⁹

První obcí, která uspěla v dotačním výběrovém řízení byla obec Bory s projektem Komunitní obec Bory. Obec Bory se nachází v okrese Žďár nad Sázavou a žije v ní cca 800 obyvatel. Tento projekt byl v Programu obnovy venkova podpořen ze zdrojů ministerstva pro místní rozvoj. Realizátory projektu se stala Národní síť venkovských komunitních škol se sídlem v Borech (dále jen NSVKŠ)⁶⁰. Ta také vznikla v této obci jako reakce na potřebu venkovských škol, které realizují komunitní vzdělávání. Do této doby byla jedinou institucí tohoto typu Nová škola, o.p.s. orientující se na komunitní školy ve

⁵⁷ Tato definice venkovské komunitní školy byla přijata Valnou hromadou Národní sítě venkovských komunitních škol se sídlem v Borech dne 5. 2. 2008

⁵⁸ Upozorňuji na změnu v novém Občanském zákoníku. Od 1.1.2014 se ruší občanská sdružení. Komunitní školy bude možno založit jako o.p.s. nebo spolek.

⁵⁹ [online]. [cit. 2012-09-04]. DOI: http://is.muni.cz/th/54322/pedf_m/.

⁶⁰ KOZÁKOVÁ, T.: Analýza současného stavu a fungování komunitních škol v České republice s ohledem na možnosti dalšího rozvoje, diplomová práce, Brno: Ekonomicko-správní fakulta MU, 2007, str. 51-53

městech. Cílem projektu byla podpora zakládání a rozvoje venkovských komunitních škol v ČR a vzájemné sdílení evropských zkušeností v oblasti celoživotního vzdělávání ve venkovských regionech. Tento projekt přispívá ke zvýšení vzdělanosti venkovského obyvatelstva. NSVKŠ byla založena jako celostátní asociace v listopadu 2005 na základě dohody zástupců venkovských komunitních škol na závěrečném semináři projektu „Komunitní obec Bory“. Na období dvou let byla zvolena pětičlenná rada NSVKŠ v čele s předsedou Mgr. Františkem Eliášem. V březnu 2006 Ministerstvo vnitra registrovalo stanovy a od května asociace plně funguje.

Dne 26. 11.2009 byla Valnou hromadou NSVKŠ jako závazný strategický dokument pro činnost komunitního sdružení, platným do roku 2020, schválena Strategie Národní sítě venkovských komunitních škol zpracovaná členy strategického týmu Marcelou Blažkovou, Františkem Eliášem, Janem Fialou, Naděždou Petrusovou a Janou Procházkovou. Strategie bude aktualizována ve dvouletých intervalech. Aktualizaci provádí strategický tým Národní sítě venkovských komunitních škol. První aktualizace proběhla v roce 2011.

Právní forma asociace je občanské sdružení.⁶¹ Asociace vzdělává vesnické koordinátory, nabízí výměnu zkušeností, finančně podporuje organizace a činnost center.

Další významnou akcí pro podporu venkovských komunitních škol bylo konání celonárodního setkání platformy Duha pro venkov na téma Právo venkova na vzdělání. Mezi závěry z tohoto setkání, které se konalo v rámci programu LEADER (program Evropské unie realizovaný v členských zemích na podporu obyvatel venkovských oblastí), se objevil požadavek zřídit komunitní školy pro celoživotní vzdělání a podporovat jejich síťování.⁶²

Ze SWOT analýzy prostředí vypracované strategickým týmem NSVKŠ Strategie 2020 Národní sítě venkovských komunitních škol vyplývá:

silné stránky:

- nedostatek jiných příležitostí
- zájem zdola

⁶¹ [online]. [cit. 2013-02-15]. DOI: <http://www.branaprovenkov.cz/images/dokumenty/vyro>.

⁶² BARTÁK, M.: Venkovská komunitní škola, diplomová práce, 2011, Brno MU, s.42

- počet venkovských obcí se školou
- osvícená zastupitelstva
- MAS
- dostatečný počet zájemců

slabé stránky:

- mentální nepřipravenost
- pohrdání vzděláním
- nezájem zastupitelstev, nekompatibilita mezi ministerstvy

příležitosti:

- venkovské školy mají šanci se zapojit
- zbraň proti rušení škol
- špatná dopravní obslužnost, výhoda místních center
- příležitost pro obce, které školu nemají
- efektivní využití ESF
- zlepšení podmínek k vybavení venkovských škol

ohrožení:

- zavírání venkovských škol
- snahy o rozštěpení hnutí VKŠ⁶³

Právě probíhající projekty v programu NSVKŠ (viz příloha č.1) a seznam venkovských komunitních škol (viz příloha č. 2) jsou uvedeny v příslušných přílohách.

⁶³ [online]. [cit. 2013-02-20]. DOI: <http://www.branaprovenkov.cz/images/dokumenty/stra>.

EMPIRICKÁ ČÁST

6. MAS Pošumaví a budování sítě komunitních škol

Tato část empirické práce pochází ze studia dokumentů⁶⁴, se zvláštním zřetelem k projektu „Vytvoření sítě venkovských komunitních škol v Pošumaví - místních partnerství zaměřených na prosazování rovných příležitostí žen a mužů“. Data o obcích jsem čerpala z webových stránek obcí a z rozhovorů na obecních úřadech obcí zapojených do projektu.

6.1. Základní údaje o MAS Pošumaví

Tato MAS⁶⁵, právní forma zájmové sdružení právnických osob se sídlem Náměstí E. Beneše 38, Švihov, byla založena jako právnický subjekt 18. 3. 2004. MAS Pošumaví má 22 členů. Tvoří je podnikatelské subjekty (AgAkcent, s.r.o., ASAVET a.s., CompActBohemia,s.r.o., EPIN, s.r.o., SECURITY INVESTMENT, s.r.o., Zemědělské obchodní družstvo Hlavňovice), nestátní neziskové organizace (Klub přátel Klatovska, o.s., Pošumavské sportovní sdružení okresu Klatovy, Sdružení pro pomoc mentálně postiženým, Spolek pro rozvoj zemědělského podnikání, Úhlava, o.p.s., Otixk, o.s.), tři města (Klatovy, Kasejovice, Sušice) a mikroregiony (Běleč, Kdyňsko, Měčínsko, Plánicko, Střední Pošumaví, Prácheňsko).

⁶⁴ Těmito dokumenty byly: znění projektu „Vytvoření sítě venkovských komunitních škol v Pošumaví - místních partnerství zaměřených na prosazování rovných příležitostí žen a mužů“, tiskové zprávy, vlastní hodnocení jednotlivých komunitních škol o založení organizace, zápisy z kurzů a seminářů, rozhovory s koordinátory a se starosty zúčastněných obcí, ankety a vyhodnocení anket, zprávy z místních novin (pouze nejdůležitější části těchto dokumentů jsou uvedeny v přílohách č.)

⁶⁵ MAS je zkratka pro Místní akční skupinu (v EU Local Action Groups). Je to zpravidla nezisková organizace, členy jsou zástupci nestátních subjektů (musí tvořit více než 50% členské základny), zastupitelé, podnikatelé. Hlavní náplní MAS je podpora a rozvíjení venkovského života, realizace společné strategie, kterou vytvářejí místní lidé podle místních potřeb, o rozdělení peněz se tedy nerozhoduje v Praze, ani v krajské či městské samosprávě, nýbrž v MAS. Mezi hlavní aktivity kromě komunitních škol patří podpora sportovních a volnočasových aktivit, cestovního ruchu, rekonstrukce veřejných budov, podpora zemědělských regionálních producentů, obchodníků a dodavatelů (především těch, kteří by do sítě zahraničních super a hypermarketů nemohli dodávat z důvodů omezené výrobní kapacity), tedy zlepšení kvality života na venkově, šetrné využití místních zdrojů, podpora místních výrobků, jejich uplatnění a propagace.

V rámci projektů typu Leader je územní působnost MAS Pošumaví vymezena katastrálními územími obcí, které souhlasily se začleněním do tohoto území: k 1. 1. 2011 toto území zahrnovalo 99 obcí. Aktivita MAS Pošumaví podporují rozvoj venkova, usilují o získání finančních prostředků pro realizaci rozvojových projektů určených k podpoře sociálního, kulturního či ekonomického rozvoje kraje. Hlavní náplní činnosti Místní akční skupiny Pošumaví v období 2007 – 2013 je administrace projektů spolufinancovaných z Programu rozvoje venkova – Osy 4 LEADER.⁶⁶

Následuje seznam projektů MAS se schválenými dotacemi podle fichí za celé období 2007 – 2012:

Fiche č.1- Partnerství venkova - Obnova a rozvoj vesnic 2 758 385,- Kč

Fiche č.2 - Partnerství venkova - Občanské vybavení a služby 5 394 190,- Kč

Fiche č. 3: Partnerství venkova - Podpora cestovního ruchu a diverzifikace zemědělství 4 374 151,- Kč

Fiche č. 4: Partnerství venkova-Modernizace zemědělských podniků 35 113 949,- Kč

Fiche č. 5: Partnerství venkova - Vzdělávání a informace 11 749 758,- Kč

Fiche č. 6: Partnerství venkova - Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova 2 866 050,- Kč

Celkem na schválených dotacích v letech 2007 – 2012 bylo vyplaceno z evropských fondů 62 256 483,- Kč. Úspěšnost projektů podle přiznaných dotací je 59,33%.⁶⁷

⁶⁶ LEADER (Liaison Entre Actions de Développement de l' Economie Régionale), znamená v českém překladu propojování aktivit pro rozvoj ekonomiky venkova, se opírá o přístup zdola nahoru, tedy endogenní. Přístup LEADER, je považován za úspěšný nástroj rozvoje venkova, je naplňován podporou projektů MAS, projektů spolupráce mezi MAS včetně přeshraniční, nadnárodní a meziregionální. Sdružuje podle principu partnerství a v leaderovském duchu venkovské podnikatele, hospodáře, spolky a obce s cílem dosáhnout lepšího rozvoje venkova ve všech krajích.

⁶⁷ [online]. [cit. 2013-02-24]. DOI: <http://www.posumavi.jz.cz/index.php?page=27&idp=27>.

6.2. Projekt „Vytvoření sítě komunitních škol na území MAS Pošumaví“

Jeden z úspěšných (podpořených) projektů je „Vytvoření sítě venkovských komunitních škol v Pošumaví - místních partnerství zaměřených na prosazování rovných příležitostí žen a mužů“ („Community Schools Network in Posumaví Region-Local Partneršip Focused at Equal Opportunities“), v rámci kterého vzniklo v Pošumaví sedm venkovských komunitních škol v obcích Švihov, Hartmanice, Kasejovice, Kdyně, Měčín, Běšiny a Chanovice. První akcí byl e-learningový kurz v rámci NSVKŠ (89 absolventů) a vzdělávací kurz zaměřený na rovné příležitosti a fungování komunitních škol (81 absolventů). Osoby zapojené do projektu získaly vědomosti, které jim umožní i po skončení projektu řešit místní problémy v oblasti rovných příležitostí žen a mužů a komunitního projednávání místních projektů.

Cílem projektu je vytvořit v MAS Pošumaví síť venkovských komunitních škol komunitních škol (viz. příloha č.3). Ke klíčovým aktivitám tohoto projektu pak patří takové, které jsou potřebné k formální institucionalizaci venkovských komunitních škol v partnerských obcích:

- založení realizačního týmu
- zpracování vzdělávacího kurzu a e-learningové aplikace
- výběrové řízení na dodavatele elektroniky
- zahajovací konference
- zahajovací semináře
- realizace kurzu v partnerských obcích
- založení venkovských komunitních škol
- příprava seminářů v partnerských obcích
- zpracování metodiky
- závěrečná konference
- audit projektu
- závěrečné vyhodnocení projektu.

První cílovou skupinou jsou zaměstnavatelé (viz příloha č.4 a č.4.1) zvoleni proto, že rovné příležitosti žen a mužů a zejména sladování pracovního a rodinného života jsou u řady zaměstnavatelů tématem, které je na okraji jejich pozornosti. Většina zaměstnavatelů i v malé obci stojí stranou dění a nezapojuje se do partnerských vazeb. Partnerem projektu bude jeden ze zaměstnavatelů, který zaměstnává především ženy.⁶⁸

Druhou cílovou skupinou jsou neziskové organizace (NNO), (viz příloha č.4 a č. 4.2), protože jsou nedílnou součástí komunitního života městech a obcích na venkově. NNO a spolky sdružují velkou část místních občanů a jsou ve venkovských oblastech organizátory řady aktivit, které mají pozitivní dopady pro občany i celou obec. Zástupce/kyně NNO v realizačním týmu se bude podílet na přípravě aktivit, které budou motivovat tuto skupinu k zapojení se do aktivit projektu.⁶⁹

Třetí cílovou skupinou jsou územní samosprávné celky – veřejná správa (viz příloha č.4 a č.4.3). Tato cílová skupina je přímo zapojena do projektu jako žadatel a partner projektu. Zvolené řešení projektu umožní obcím probudit a rozvinout potenciál partnerství uvnitř komunity a nalézat společná řešení problémů.⁷⁰

Klíčové aktivity projektu naplňují potřeby všech cílových skupin. V obci díky projektu vznikne komunitní škola s proškoleným komunitním koordinátorem, který se stane platformou pro celoživotní vzdělávání zejména z oblasti rovných příležitostí žen a mužů a přinese větší zapojení občanů, neziskových organizací a firem do komunitního projednávání.⁷¹

6.2.1 Stručná charakteristika partnerských obcí projektu

Město Švihov se rozkládá v údolí řeky Úhlavy asi 10 km severně od Klatov. Dnešní švihovský mikroregion zahrnuje kromě vlastního Švihova obce Bezděkov, Jíno, Kaliště, Kamýk, Kokšín, Lhovice, Stropčice, Těšnice, Třebýcinku a Vosí (celkem má 1760 obyvatel). Samotný Švihov má 1160 obyvatel. Komunitní škola Švihov vznikla 9. 3. 2010

⁶⁸ Citováno z Žádosti o finanční podporu z OP LZZ – Síť komunitních škol v Pošumaví

⁶⁹ Citováno z Žádosti o finanční podporu z OP LZZ – Síť komunitních škol v Pošumaví

⁷⁰ Citováno z Žádosti o finanční podporu z OP LZZ – Síť komunitních škol v Pošumaví

⁷¹ Citováno z Žádosti o finanční podporu z OP LZZ – Síť komunitních škol v Pošumaví

na základě iniciativy učitelů základní školy, vedení města a zástupců místních spolků. Komunitní škola se zapojila do projektu Národní sítě venkovských komunitních škol a je první venkovskou komunitní školou vzniklou v Pošumaví a v celém Plzeňském kraji. Kromě základní školy (305 žáků, 21 učitelů) zde najdeme několik sdružení pro obyvatele Švihova – TJ SOKOL, Zahrádkáři, Skauti, SDH, fotbalový klub FC Švihov, Automotoklub.

Město Hartmanice leží na hranici národního parku cca 20 kilometrů od státní hranice s Německem. Počet obyvatel správního území k 31. 12. 2009 činil 1071 osob. Město realizovalo již několik projektů v rámci obnovy venkova Šumava – Český les. Jednalo se o vzdělávání starostů za finanční podpory MMR ČR (Podpora rozvoje venkova) a Plzeňského kraje a o projekt Celostátní jednání škol obnovy venkova za finanční podpory MMR ČR. Také Základní škola Hartmanice (91 žáků, 8 učitelů) využívá evropské granty – grantový projekt OP VK: Zkvalitnění výuky v ZŠ Hartmanice a granty Plzeňského kraje: Nejlepší česká škola. Děti se mohou zapojit do dvanácti různých kroužků. Velice dobře zde funguje i přeshraniční spolupráce s německými městy Rimbachem a Affolternem.

Město Kdyně (největší ze zúčastněných měst žije zde 5 066 obyvatel) se nachází v okrese Domažlice. Zkušenost v oblasti realizování projektů získalo v rámci „Komunitního plánování v mikroregionu Kdyňsko“ v rámci Společného regionálního operačního programu Plzeňského kraje. Město Kdyně má další zkušenosti z realizace větších investičních projektů. Velmi aktivní je ve Kdyni Masarykova základní škola (555 žáků, 36 učitelů) – dva projekty ESF a projekt Plzeňského kraje – Kreativní demokratická škola. Ve Kdyni je možno se zapojit do šachového klubu, pionýrské skupiny Safír, Českého klubu turistů a SDH.

Město Měčín se rozkládá v klatovském okrese, v celé aglomeraci žije 1 126 obyvatel. Město je členem Svazku obcí Měčínsko. Nejvýznamnější ze společných akcí je plynofikace jednotlivých obcí. V obci je první i druhý stupeň základní školy se 102 žáky a 12 učiteli.

Obec Běšiny leží v okrese Klatovy a je hojně navštěvovaná turisty díky Eurocampu Běšiny a bohaté síti cyklotras. V obci trvale žije 836 obyvatel. Mimo projektů EU zde probíhaly kurzy počítačové gramotnosti a kurzy anglického jazyka v režii Obecního úřadu.

Základní škola Běšiny má jen 1. stupeň o 25 žácích a 3 učitelích. V obci funguje U3V (Univerzita třetího věku).

Kasejovice a přilehlé obce čítají 1345 obyvatel. V roce 2009 bylo otevřeno Společensko – kulturní a vzdělávací centrum, ve kterém se již pátým rokem scházejí děti a mládež v Klubu otevřených dveří, funguje zde Klub seniorů, Mateřské centrum, SDH, TJ Sokol, chovatelé, zahrádkáři a Červený kříž. Město má praktické zkušenosti s projekty ROP, v oblasti investičních akcí s programy Leader, Phare, Sapard. Základní škola (185 žáků, 17 učitelů) využívá evropské granty – EU peníze školám a granty Plzeňského kraje – Poznáváme svůj kraj.

Obec Chanovice sdružuje šest vesnic a žije zde celkem 710 občanů. Ve spolupráci ČZU zde funguje středisko virtuální univerzity třetího věku a TJ Sokol. V posledních deseti letech jsou zde pořádány desítky společenských, kulturních a vzdělávacích akcí a seminářů pro všechny věkové skupiny. Základní škola má 76 žáků a 17 učitelů.

6.3. Stav řešení projektu

Projekt byl inspirovaný starostou Města Švihov panem PaedDr. Václavem Petrusem, respektive informacemi o činnosti Národní sítě venkovských komunitních škol, praktickými zkušenostmi z vytváření sektorového partnerství v rámci Místní akční skupiny Pošumaví, která se zabývala i tématem rovných příležitostí. Vytvořila se skupina občanů, kteří dokáží koordinovat dění v obci a přijatelným způsobem pro občany projednávat jejich potřeby a zájmovou činnost v obci. Bez průběžné konzultace a vzájemné spolupráce s představiteli obce by nebyla možná činnost komunitní školy. Výhodu založení přes projekt vidím ve financování vzdělávacích kurzů a seminářů v obcích. Je to ale založení komunitní školy „shora“, i když to má vypadat, že „zdola“. Od původní myšlenky se projekt neodchýlil, u některých partnerských obcí se daří vytvářet místní partnerství s ohledem na rovné příležitosti s většími obtížemi, protože se jim nedaří vzbudit větší zájem o tuto problematiku v obci. Úspěšnost projektu záleží nejvíce na osobnosti koordinátora a ochotě ostatních subjektů (obec, ZŠ, spolky, podnikatelé...) spolupracovat v rámci rozvoje komunity. V projektu se sledují věkové skupiny (tzn. projektem podpoření) 15 – 24 let a 55 – 64 let. Celkem žije v obcích 1256 v první věkové skupině a 1598 ve druhé skupině, z toho do projektu je zapojeno z první skupiny 14 podpořených a z druhé skupiny 45

podpořených (to je 1,12% ve věkové skupině 15-24, 2,81% ve věkové skupině 55-64). Poměr těchto účastníků je 24% ku 76%, výrazně vyšší zájem byl tedy ze skupiny starších. Dále byli do projektu zapojeni 25 – 54 letí, ač nepatřili do cílové skupiny.

V roce 2013 vstoupil projekt do své závěrečné fáze. Realizace projektu probíhá podle stanoveného harmonogramu. 2. prosince 2010 se uskutečnilo první setkání realizačního týmu s partnery projektu podporovaného z Operačního programu lidské zdroje a zaměstnanost. V této fázi projektu byl podrobně diskutován harmonogram projektu z hlediska obsazení míst komunitních koordinátorů v jednotlivých partnerských městech a obcích. Termín byl stanoven na březen 2011. Od tohoto data začala realizace projektu přímo v partnerských obcích. Projekt má pevně stanovené mantinely v žádosti, nemůže se od původní myšlenky odchýlit. Úkoly stanovené v žádosti o podporu je povinnost splnit. Nejtěžší bylo vůbec získat přehled o všech pravidlech projektu hlavně po administrativní stránce a následně přenést povinnosti na jednotlivé pozice projektu a úkoly kontrolovat.

V jednotlivých obcích v prvním roce realizace projektu probíhaly e-learningové a vzdělávací kurzy (viz příloha č.5) k založení komunitních škol. Osoby zapojené do projektu získaly vědomosti, které jim umožní řešit místní problémy v oblasti rovných příležitostí žen a mužů a komunitního projednávání projektů. E-learningový kurz byl zpřístupněn od června do září 2011 (přihlášených 101, dokončilo 89). Pak následovaly jednotlivé vzdělávací moduly (přihlášených 90, dokončilo 81) a zahrnovaly tato témata: Principy založení a fungování komunitní školy, Komunitní koordinátor a jeho role v komunitě, Prosazování rovných příležitostí žen a mužů (gender mainstreaming), Sladování pracovního a rodinného života, Principy komunitního projednávání projektu a aplikace gender mainstreamingu a Zpracování seznamu problémů s danou tematikou v obci. V posledním jmenovaném modulu byly v každé obci v řízené diskusi navrženy problémy, které je nutno podle místních občanů řešit. Témata byla následně ohodnocena podle realizovatelnosti, důležitosti a míry dopadu daného projektu. Deset vybraných témat bylo projednáno na seminářích, které probíhají od června 2012 a končí v květnu 2013 (viz příloha č. 10). Problémy každé obce jsou jiné, a proto samozřejmě i témata seminářů jsou rozdílná. Společné pro všechny obce ale je přesné plnění harmonogramu. Jako lektori kurzů byli upřednostňováni místní lektori, ale pro jejich nedostatek byli osloveni i lektori mimo Švihov.

Založení komunitních škol v obcích se uskutečnilo v měsících únor až duben 2012. Ve Kdyni nedošlo k založení, ale k přejmenování stávajícího občanského sdružení LEADER Kdyňska, o.s. na Komunitní školu Kdyňsko. Dnem založení komunitní školy začala samostatná existence jednotlivých komunitních škol. 1. duben 2012 byl prvním pracovním dnem pro komunitní koordinátory a koordinátorky. Tímto dnem vstoupil projekt do další etapy realizace. Všechny komunitní školy mají založeny webové stránky, na které pravidelně vkládají průběžné dokumenty. Komunitní školy již realizují další vzdělávací aktivity pro občany a tím naplňují své poslání (viz příloha č. 11). Komunitní škola by měla být vedení obce nápomocná při vytváření místního partnerství a tedy podílet se na rozvoji spolupráce uvnitř komunity. V souladu s pravidly projektu zapojují minimálně 50% žen. Do konce projektu zbývá několik měsíců a realizační tým v každé obci spolu s příjemcem dotace, kterým je město Švihov, vytváří všechny předpoklady k naplnění cílů projektu, a to nejen v oblasti rovných příležitostí žen a mužů. Pozitivním ukazatelem je, že již samo složení realizačního týmu naplňuje kritérium rovných příležitostí žen a mužů. Ze sedmi komunitních koordinátorů/ek jsou čtyři ženy a tři muži (později pět žen a dva muži). Spolu se zástupcem partnera projektu - MAS Pošumaví jsou ve třináctičlenném realizačním týmu čtyři muži. Dle manažerky projektu lze realizaci od počátku do dnešní doby hodnotit jako velmi úspěšnou.

O průběhu projektu manažerka poskytuje informace v tiskových zprávách.⁷² Těchto zpráv bylo v době od listopadu 2010 do října 2012 publikováno dvanáct. Výše uvedený text vzniknul analýzou těchto dokumentů a na základě rozhovorů s koordinátorkou projektu paní Petrusovou a starostou Švihova panem PaedR. Václavem Petrusem (viz příloha č. 7 a č.8).

⁷² Tiskové zprávy jsou publikovány na <http://www.posumavi.jz.cz/index.php?page=70&r=>

7.Zkušenosti s budováním komunitních škol v MAS Pošumaví

7.1. Základní charakteristika výzkumného šetření

Následující kapitola se zabývá empirickým šetřením vedeným technikou rozhovorů. Pro realizaci této části šetření byl zvolen kvalitativní přístup, který je pro zkoumání úspěšnosti postupů v realizaci projektu vhodný, protože se zaměřuje na vývoj v oblasti vědomí lidí, kteří procházejí určitým vývojem od zapojení se do projektu až po samostatnou práci pro komunitní školu, tj. porovnáním prvotních vizí se získanými zkušenostmi. Po první etapě rozhovorů jsem kladla doplňující otázky a upřesňovala výpovědi tak, aby byly odkryty všechny jevy, které se k dosažení cíle výzkumu vážou. V rozhovorech jsem použila teoretické znalosti, získané studiem materiálů vztahujících se k tématu komunitních škol.

Rozhovory proběhly se všemi komunitními koordinátory, kteří plní funkci článku, propojujícího projekt a realitu v obci. Doplňující informace pak podali představitelé jednotlivých obcí, v nichž komunitní školy vznikly. Jelikož jsem chtěla zjistit i citlivé informace ve vztahu koordinátor vs. realizační tým, a abych dodržela etická pravidla samotného výzkumu, byl respondent vždy seznámen se skutečností, že rozhovor je anonymní. Pro pojmenování jednotlivých respondentů použiji písmeno „R“ a pro odlišení číslovku 1 – 6. Rozhovory byly prováděny v době od 31. října do 15. prosince 2012. Nejkratší trval 2 hodiny 30 minut a nejdelší trval 4 hodiny 15 minut. Záznamy rozhovorů (viz příloha č. 6). Všechny rozhovory proběhly v přátelské atmosféře, hlavním rysem byla vstřícnost, ochota a zodpovědnost všech koordinátorů, podat co nejobjektivnější informace. Nezaznamenala jsem žádnou změnu v chování při kladení různých otázek. Respondenti zhodnotili potřeby své komunitní školy, identifikovali možná rizika. Všimla jsem se verbálních i neverbálních znaků komunikace a vše jsem zaznamenala ve strukturovaném přepisu rozhovorů. Jelikož nešlo o naše první setkání, navázání kontaktu proběhlo naprosto přirozeně. Na začátku rozhovoru jsem zvolila řízený rozhovor, ale pak jednotliví koordinátoři sami volili téma rozhovoru. Na závěr jsem kladla doplňující otázky, v závislosti na tématu diplomové práce.

7.2. Vyhodnocení rozhovorů

Před začátkem založení komunitní školy většina koordinátorů hledala informace o venkovských komunitních školách pouze na webových stránkách, v minimální míře studovali materiály z jiných států, jeden respondent kontaktoval Volkshochschule v sousedním Bavorsku. Dva z respondentů získali znalosti pouze v rámci vzdělávacího kurzu. Z rozhovorů je patrná souvislost vzdělání koordinátora se zájmem o dosažení větších informací.

Důvod vstupu koordinátorů do projektu se značně lišil. Od pohnutek „společenských, sociálních“ až po využití pracovní nabídky. Ve všech obcích oslovil koordinátory starosta či jiný představitel obce. Ti byli k projektu „Vytvoření sítě KŠ“ vyzváni starostou žadatelské obce. Respondenta R1 zaujala myšlenka komunitního plánování a komunitní přípravy projektů. Přestože mu tato problematika nebyla cizí, považoval další zkušenosti za možnost osobního rozvoje, získání nových informací a zároveň využití dosavadních zkušeností. Problematika rovných příležitostí žen a mužů mu nepřišla jako téma, pro které bude v silách obce vytvořit nějaké konkrétní výstupy. Respondenti R2, R3 a R6 viděli v této práci šanci, jak zlepšit společenský a kulturní život obce a přispět ke vzdělání občanů, respektive smysluplně využít i svůj volný čas. Respondenty R4 a R5 zaujala pracovní nabídka, využití k dočasnému zaměstnání či vyzkoušení nové časově flexibilní práce.

Počáteční představy o činnosti se u respondentů z jednotlivých obcí výrazně nelišily. Základní představa byla všude stejná – role koordinátora a organizátora kurzů a iniciátora aktivit sdružení. Respondenti vycházeli z vlastních zkušeností za podpory e-learningového kurzu, kde si představu a znalosti doplnili. Respondentovi R1 oproti očekávání připadá, že mnohem větší podíl činnosti je věnován zbytečné administrativě, respondent R4 zase očekával v obci větší nadšení pro projekt a vytvoření pracovní skupiny, kterou nebude muset k činnosti neustále přesvědčovat. V jednom případě byly představy respondenta mlhavé, věděl pouze o založení NNO, ale o cestě, jak toho docílit, nevěděl téměř nic.

Samotné založení komunitní školy jako NNO z hlediska legislativy proběhlo ve všech obcích naprosto bez problémů. Komunitní koordinátorka a manažerka projektu poskytly mnoho cenných informací jak o založení, tak i o formě sepsání stanov komunitní

školy. Ve všech obcích během několika týdnů bylo vše zaregistrováno Ministerstvem vnitra ČR. Založení komunitní školy z hlediska sestavení týmu se ale už bez problémů neobešlo. Ve třech obcích se této činnosti ujali představitelé obce, respondent R5 „měl štěstí na lidi“, respondent R3 nezískal k plánovanému členství žádného z absolventů e-learningového kurzu, takže členové výkonného výboru jsou také představitelé obce.

Tato pasáž o financích si vyžádá větší pozastavení. Tady se všichni shodují. Peníze na činnost nejsou. Přestože jim z projektu slíbené nebyly, mnozí doufali, že obstarat finanční injekci pro začátek nebude tak obtížné. Pokud financuje komunitní školu obec (zatím jen přislíbeno ve dvou případech), je plánování činnosti podstatně jednodušší. V ostatních obcích komunitní školy nedisponují žádnými financemi, podílejí se jen na organizačním zajištění. Pořádají většinou maximálně jednodenní a finančně nenáročné akce. V obci respondenta R5 zakládající členové vybrali mezi sebou členský příspěvek, koupili razítko, založili účet v bance a na účtu zbylo 300 Kč, respondent má pocit role „žebrání o peníze“. Podobná situace je i v ostatních obcích. Z důvodu naprosté diskrétnosti nebudu teď uvádět ani symbol respondentů. Dva z respondentů uvedli, že je projekt zklamal, peníze nejsou ani na rozjezd, spousta peněz je vydávána na platy poradců, manažerů, lektorů a různých konzultantů. Slíbené finanční vybavení komunitních škol elektronikou podle zadání v projektu také neproběhlo.⁷³ Pokud nebude dostatek účastníků, kurz neproběhne, kurzy a aktivity komunitní školy musí být samofinancovatelné. Komunitní škola respondenta R4 také nedisponuje žádnými financemi, na akcích se podílí jen organizačně. Pokud pořádá akci komunitní škola, peníze proudí přes kulturní komisi.

Jak už jsem se výše zmínila v pasáži o zakládání komunitních škol, dalším kamenem úrazu je „shánění členů“. Respondent R1 spojil nábor členů s oslovením potenciálních účastníků vzdělávacího kurzu. Zájem o členství ve sdružení veřejnost ani oslovení účastníci neprojevovali. Sdružení by mělo spojovat aktivní lidi ze subjektů veřejného, soukromého a neziskového sektoru. Aktivní lidé však zpravidla jsou členy již

⁷³ Bude provedeno společné výběrové řízení žadatele a partnerů na dodavatele elektrotechniky a SW kancelářského balíku v souladu s metodickým pokynem pro výběrová řízení (výzva třem zájemcům), cena dodávky nepřekročí 800 000,-Kč bez DPH. Manažer a 7 koordinátorů projektu budou pro práci s cílovými skupinami vybaveni notebookem. Žadatel, město Švihov, bude mít navíc 5 dalších notebooků, které budou určeny cílové skupině při práci v kurzu s e-learningem a informacemi na internetu. V případě potřeby budou k tomuto účelu zapůjčovány i ostatním partnerským obcím. Dále budou žadatel a partnerské obce vybaveny každý jedním multifunkčním zařízením (kopírka + tiskárna), přenosným diaprojektorem, které budou používány při práci s cílovými skupinami. (Citováno z žádosti o dotaci).

několika subjektů, ve kterých se realizují. Vzhledem k tomu nemají přebytečný čas se věnovat aktivitám „nového“ sdružení. Aktivity, kterými by se mělo sdružení zabývat, jsou natolik obecně pojaty, že aktivní lidé tomu zpravidla nevěnují velkou váhu. Proto je zapotřebí, aby potenciální členy oslovovala osoba, která je v obci známá a vážená. Respondent R2 kontaktoval členy na základě osobních vazeb, výsledkem byl zisk tří členů. Stejnou zkušenost s nábořem členů má i respondent R3, osobním kontaktem a formou ankety v místních novinách se snažil získat členy, obojí mělo téměř nulový výsledek. Osobním kontaktem se mu podařilo získat čtyři členy (později ještě „jednoho od starosty“) a anketou jednoho dalšího člena. Problém projektu je, že se nezapočítávají i důchodci⁷⁴. Respondenti R4 i R5 zaznamenali stejnou zkušenost. Přestože informace o vzniku nové NNO komunitní škola byly zveřejněny i v novinách a na internetu, současní členové zareagovali v podstatě jen na osobní kontakt a na osobní vazby, ale řada z nich už nemá zájem. Počet aktivních členů v komunitní škole je velkým problémem všech venkovských komunitních škol v MAS Pošumaví.

S malým zájmem lidí o členství souvisí i ohlas v obci. V obci respondenta R1 je oproti očekávání menší zájem veřejnosti o činnost komunitní školy. Ta si nevybudovala a v nejbližší době ani nevybudoje pozici klíčového hráče v komunitním plánování rozvoje obce. Zájem o vzdělání je minimální. Při dotazníkovém šetření o účasti na vzdělávacích kurzech se vrátilo 0,5% dotazníků. Četnost přihlášených na jednotlivé kurzy byla jedna až tři osoby. Jiná situace je v obci respondenta R2. Zde se rozjely zvláště jazykové kurzy, o něž je mimořádně velký zájem. Zájem občanů v obcích je z 50% pozitivní, z 50% menší či malý. V obcích, kde byli na aktivity zvyklí, je dobrá půda pro další společné činnosti, největší zájem je o jazykové kurzy, ty jsou pro počáteční činnost z hlediska výběru nejatraktivnější. Překážkou je zákaz činnosti v rámci projektu v sobotu a v neděli. Respondent R5 se domnívá, že jen minimum lidí si spojí pořádanou akci s termínem komunitní škola i přesto, že se jako koordinátor věnuje propagaci organizace.

Zamyšlení se nabízí nad vztahem komunitní škola a ostatní organizace v obci. Dle názorů všech respondentů by byla více než prospěšná komunikace a společná iniciativa

⁷⁴ V projektu jsou podpořené cílové skupiny zaměstnavatelé, NNO a veřejná správa

komunitní školy a ostatních organizací. Situace se ale takto jednoznačně nevyvíjí.⁷⁵ Dle názoru respondenta R1 mají tyto tradiční spolky (TJ, SHD, sportovní kluby, aj.) silnější pozici v obci než založené sdružení na vzdělávání a komunitní rozvoj. Fungují vedle sebe jaksi paralelně, žijí si „vlastním životem“ a neprojevují zájem o spolupráci s komunitní školou. Je to způsobeno především tradicemi, počtem členské základny. A také samotným předmětem činnosti – někdo žije pro fotbal, jiný pro hasiče, divadlo apod. Spolky sdružují lidi se společnými zájmy, koníčky. Provádějí pak aktivity, které lidi vyhledávají pro zábavu mimo pracovní dobu. Vzdělávání je spíše stále považováno za nezbytnost, ale ve smyslu nutného zla. Komunitní rozvoj a plánování je problematika, které lidé nepřikládají potřebnou váhu. Z těchto důvodů se nemůže očekávat, že sdružení bude mít na venkově stejně silnou roli jako tyto tradiční spolky. Respondent R5 vidí chybu v tom, že zástupci komunitní školy jednali s jednotlivými spolky odděleně. Možná by byl řešením společný kalendář akcí pro Sokol, komunitní školu, hasiče, chovatele a základní školu. Otázka na závěr, která vychází z rozhovorů, vystihuje situaci: „Pokud už spolky v obci fungují, proč to zaštiťovat komunitní školou?“

Podobná situace je i ve spolupráci se základní školou, s tím rozdílem, že základní škola se dá využít pro propagaci činnosti komunitní školy. Všichni respondenti se shodují, že spolupráce, pokud nějaká existuje, je prospěšná, protože škola je kulturním a vzdělávacím centrem obce. V jedné obci si činnost komunitní školy nedovedou představit bez spolupráce se základní školou, v jiné obci nefunguje spolupráce vůbec. Většinou ale zůstaneme tak na půl cesty. Dle mého názoru je spolupráce s místní základní školou samozřejmě prospěšná, a dokonce velice důležitá. Rozhodně je důležité s vedením školy komunikovat. Komunitní škola netvoří a nesmí tvořit konkurenci základní škole. Konkurence ve vzdělávacích aktivitách je věc velkých měst, kde je poptávka, řada institucí, které tyto služby nabízejí. Na venkově je problém opačný. Řekla bych, že v současné době již nabídka převyšuje poptávku po vzdělávacích aktivitách. Kdo má zájem o vzdělávání, vytoužený kurz už navštěvuje. Komunitní škola by měla tedy sloužit spíše jako nositel či zprostředkovatel vzdělávání tam, kde je o ně zájem při malé dostupnosti. V případě, že v obci již nabídka vzdělávacích služeb v místě fungování komunitní školy

⁷⁵ Pro účely této diplomové práce je třeba z organizací obce vyčlenit základní školu. O spolupráci se základní školou pojednává následující odstavce.

existuje, je nutné spolupracovat. Teprve v případě, že se vyskytne poptávka po kurzu, který základní škola nenabízí a není schopna jej zajistit, bude jeho pořadatelem komunitní škola. Tato spolupráce je prospěšná oběma stranám, konkurence v této oblasti není na místě, pouze by to uškodilo oběma subjektům.

Většina členů výboru komunitní školy má vysokoškolské vzdělání, menší procento členů má středoškolské vzdělání. Zájemci o vzdělání ve venkovské komunitní škole patří většinou do skupiny se středoškolským vzděláním, pak následuje skupina vysokoškolsky vzdělaných, nejmenší zájem je ze strany účastníků s nástavbovým vzděláním (pravděpodobně je tato skupina i nejméně početná) a základním vzděláním. Bylo by dobré se na tuto skupinu zaměřit a přesvědčit je k účasti na celoživotním vzdělávání (viz. příloha č.9)

Přínos vzdělávacích kurzů byl všemi respondenty hodnocen kladně. Počáteční kurzy přinesly řadu potřebných informací. Rozhodně se nedá říci, že by se absolvováním kurzu člověk stal schopným manažerem, ale rozsah kurzu a pestrost témat byla velká. Byla probrána řada témat potřebných pro schopnost práce s lidmi, organizování, plánování a osobní rozvoj atd. Vždy byly řečeny potřebné stěžejní informace k pochopení tématu a zájemci se mohou daným tématům věnovat již podrobněji sami, pokud je zaujala. Respondent R5 by uvítal vzdělávací kurzy „jak a kde získat peníze“.

V rámci posledního modulu vzdělávacích kurzů byla vybrána dle doporučené metodiky témata seminářů již různá pro jednotlivé obce. Na veřejných besedách lidé navrhli témata, která by se měla v obci řešit. Témata byla poté rozdělena do „mapy“ dle potřebnosti a realizovatelnosti navrhovaných projektů. Na základě optimální kombinace důležitosti a realizovatelnosti v obci byla vybrána témata seminářů (příklad viz příloha č.9). Témata byla nadále upravována se zástupci města jako se zadavatelem. Ve většině obcí semináře probíhaly, poslední ještě probíhají, podle plánu. Vybraná témata mají někdy větší, někdy menší prospěch pro zušlechťení obce. Problém nastává, když se komunitně projednaná témata nemohou dále řešit, neboť stejně nejsou finance, lidé pak mají dojem, že je vše zbytečné. Respondent R5 má pocit, že se lidé odradili. V rámci jednání účastníků komunitní školy na posledním semináři č. 10 by měl „vypadnout“ nějaký další obecní problém pro období 2013 až 2020 a měl by se projednat. Pokud obec bude žádat o

evropské peníze, musí být doklad o komunitním projednání. To byl také jeden z důvodů, proč založit v obci komunitní školu.

Dle názorů respondentů velikost obce neovlivňuje komunitní setkávání. Ve větších městech a obcích se nedá mluvit o tradičním komunitním životě, spíše o spolupráci fungujících subjektů, popř. zástupců fungujících subjektů. Tradiční venkovský komunitní způsob života je spíše znakem malých obcí, ale rozhodně ne všech. Záleží na místě a na obyvatelích. Jsou malé obce, kde komunitní život plně funguje, jinde však nefunguje. Stejně je to i u velkých obcí. Jedná se o zájem a aktivitu obyvatel i o mezilidské vztahy. A spojitost s komunitní školou? Tam, kde jsou lidé aktivní, komunitní život funguje. Kde nejsou a nemají zájem, tak to komunitní škola nespraví. Záleží na tom, jak dosud spolupracovali občané mezi sebou osobně i na úrovni spolků, jak pracuje zastupitelstvo, škola a podnikatelé. Stručně řečeno, jak je připravená půda pro vznik komunitní školy.

Založení komunitní školy v rámci analyzovaného projektu mělo své klady zejména v osobě manažerky a koordinátorky projektu. Manažerka projektu udělala maximum. Sama koordinátorům přiblížila svoje zkušenosti i zkušenosti ostatních komunitních škol. Především udělala to, co je úkolem na pozici manažera – předala koordinátorům dostatek potřebných informačních zdrojů, kde mohou další informace získat. Manažer projektu není pracovní pozice, na které má člověk znát všechny informace o problematice a činnostech koordinátorů. Manažer je člověk, který musí umět plánovat, organizovat, vést lidi a kontrolovat tak, aby byly naplněny závazné cíle projektu. Práce koordinátorů záleží na jejich odpovědnosti a znalosti musí rozvíjet sami. Manažerka a koordinátorka tohoto projektu dělají maximum pro to, aby to měli koordinátoři co nejjednodušší.

I zde si dovolím připojit vlastní stanovisko. Každá činnost, které se člověk věnuje déle, jeho osobnost ovlivní. Práce koordinátora v tomto projektu rozhodně přinese další zkušenosti a rozvoj osobnosti. Tyto poznatky pak koordinátor zapojuje do práce v komunitní škole. Myslím, že pokud je koordinátor zároveň vedoucí osobností komunitní školy jako samostatného subjektu, je tento subjekt jednoznačně ovlivněn touto osobou. Chod sdružení je zároveň obrazem osobnosti koordinátora. Činnost komunitní školy je tedy podle mě úzce spjata s osobou koordinátora. Samotná práce pro komunitní školy je pouze potěšením. Člověk, kterého by to nebavilo a nenaplnovalo, by to nedělal. Práce pro

samotnou komunitní školu je pro koordinátory potěšením, je to ale jediná odměna. Zde je však nutné oddělit práci pro komunitní školu a práci pro potřeby projektu. Pro potřeby komunitní školy je odměnou dobrý pocit z vykonané činnosti. Práce pro potřeby projektu je hrazena mzdovými náklady z ESF. Pro potřeby projektu je zátěží velká administrativní činnost, která se zdá respondentům zbytečná. A administrativa je činnost, která nemůže člověka naplňovat. V počáteční fázi vzniku komunitní školy se nedá hovořit o odměnách pro organizátora. Ale odměna pro organizátora je do budoucna nutná. Zdarma může organizaci zajišťovat nadšenec při založení a rozvoji sdružení.

7.3. Porovnání se zkušenostmi v jiných krajích

Pro záměry této diplomové práce, ve které je cílem vyhodnotit zkušenosti se zakládáním komunitních škol, jsem porovnála zkušenosti s mezinárodním projektem Capacities over 50s as a rural development tool - Grundtvig 50+ a s podobným projektem zaměřeným také na rovné příležitosti žen a mužů (jako je stěžejní projekt MAS Pošumaví) „Rovné příležitosti ve venkovských místních partnerstvích“ v Olomouckém a Moravskoslezském kraji. Tyto dva projekty uvádím v seznamu probíhajících projektů v programu NSVŠK (viz příloha č.1). Informace jsem získala na webové stránce Brány pro venkov.⁷⁶ Zkušenosti s komunitním vzděláváním v Komunitních školách Rosice, Rokytnice nad Rokytnou a Okříšky předkládám na základě rozhovorů s komunitními koordinátorkami těchto komunitních škol. Rozhovory probíhaly telefonicky v únoru 2013.

V celé Evropě roste na venkově význam skupiny venkovanů nad 50 let úměrně plošně stárnoucí populaci. Pro tuto věkovou skupinu vznikl projekt „Projekt Capacities over 50s as a rural development tool - Grundtvig 50+“.⁷⁶ Tento projekt jako prostředek rozvoje venkova, realizovaný v rámci „Učícího se partnerství“ evropského programu Grundtvig, má za cíl využít entuziasmu a schopností lidí 50+ a nalézt metody, jak zapojit 50 a víceleté a zúročit jejich životní zkušenosti. Do dvouletého projektu je zapojeno celkem deset partnerů napříč Evropou. Vedle NSVKŠ se účastní dvě finské organizace a švédská nezisková organizace „Celé Švédsko bude žít!“, dále jsou zapojeny neziskové a vzdělávací organizace z Irska, Německa, Itálie, Slovinska a Chorvatska.

⁷⁶ [online]. [cit. 2013-02-25]. DOI: <http://www.branaprovenkov.cz/projekty/ukoncene>

Koordinátorem je slovenská VOKA⁷⁷. Náročného úkolu organizace v angličtině se zhostila Mgr. Pavla Doležalová podporovaná týmem profesionálů a členů rady NSVKŠ. Konaly se tři mezinárodní akce, a to setkání ve Finské Kiljavě (1.-3. března), cestování po venkově s konferencí v Brandenbursku (10.-14. května) a setkání v rámci konference o sociální ekonomice venkova ve švédském letovisku Sätra Brunn (14.-16. června). První z aktivit se zúčastnili František Eliáš s Vitem Krajným, druhé Zuzana Guthová a Michaela Zikmundová a třetí síť reprezentovali František Eliáš a Jan Fiala. Vrcholem v tomto programu v projektu pro Národní síť, jediného českého zástupce v projektu, bylo uspořádání „cestující dílny“ po vesnických komunitních školách v ČR⁷⁸. Účastníkům z 11 zemí ukázala „cestující dílna“ vedle celoživotního učení v komunitních školách také zapojení „skupin 50+“ do komunitního života, rozvoje a vzdělávání v obcích. Účastníci navštívili v průběhu tří dnů šest míst na Moravě a v Čechách. Představilo se osm VKŠ a komunit 50+. Dva týmy účastníků pak připravily prezentace, které reflektovaly jednak komunitní školy, jednak zapojování skupin 50+ a ty přednesly na semináři VKŠ 2011 v Borech, jehož se většina účastníků exkurze následně zúčastnila. NSVKŠ má dobré možnosti rozšířit svou práci více k venkovskému rozvoji zdola.⁷⁹ Toto setkání lidí a předání zkušeností z jiných zemí je velice přínosné pro činnost komunitních škol u nás.

Projekt NSVKŠ s podporou Evropského sociálního fondu „Rovné příležitosti ve venkovských místních partnerstvích“ (taktéž viz příloha č.1) v operačním programu Lidské zdroje a zaměstnanost Ministerstva práce a sociálních věcí, který začal na konci roku 2010, realizoval v průběhu roku 2011 dvě klíčové aktivity: série úvodních seminářů v krajích Olomouckém a Moravskoslezském a podstatnou část školení vesnických koordinátorů. Projekt je zaměřen na venkovský prostor krajů Olomouckého a Moravskoslezského a jeho cílem je zakládání a podpora místních mezisektorových partnerství na vesnicích s uplatněním rovných šancí žen a mužů. Dopady projektu (téměř shodné s projektem v MAS Pošumaví) jsou očekávány ve zvýšení kvality života vesnických komunit (včetně sladování pracovního a rodinného života) prostřednictvím zapojení většího počtu obyvatel venkova ze tří klíčových sektorů - samosprávy a veřejného sektoru, podnikatelského sektoru a občanských aktivit reprezentovaných spolky a neziskovými organizacemi - do

⁷⁷ Vidiecka organizácia pre komunitné aktivity Bánska Bystrica

⁷⁸ NSVKŠ připravila pro tento projekt okružní cestující dílnu po VKŠ na Moravě i v Čechách.

⁷⁹ [online]. [cit. 2013-02-25]. DOI: <http://www.branaprovenkov.cz/projekty/ukoncene>

rozvojových činností směřovaných na tvorbu partnerských projektů naplňujících přijaté dlouhodobé strategie. Stejně jako v MAS Pošumaví následovaly vzdělávací kurzy vůdčích osobností místních komunitních lídrů, a to jak členů samospráv, tak členů zastupitelstev a podnikatelů. V projektovém týmu je také zapojen expert na rovné šance se specifickými zkušenostmi z venkova. Manažerka projektu Jana Procházková zajišťovala organizaci aktivit se dvěma partnery, kterými jsou Obec Bartošovice a firma František Winter.⁸⁰ To byl příklad dobře fungujících projektů.

Zkušenosti z jiných krajů nejsou jen pozitivní. Komunitní škola Rosice při ZŠ, která vybízí k využití volného času, má nabídku opravdu rozmanitou a cenově přijatelnou, zejména ve srovnání s okolními městy. Komunitní škola funguje pátým rokem a pohled zevnitř je trochu rozpačitý. Pestrá nabídka aktivit a kurzů „u nosu“ a zájem o ně se potichu vytrácí. Kde je problém? Jsou to peníze, nedůslednost v docházce, nespokojenost, pohodlnost, jiná očekávání? Jestliže však někdo zaplatí kurzovné a pak se nepřinutí k pravidelné docházce, částečně první důvod popírá. V tomto případě je to neseriózní přístup vůči sobě, ostatním i lektorům. Toto je názor, který v rozhovoru sdělila Ludmila Kociánová, koordinátorka a předsedkyně sdružení.

Stejný problém, nedostatek zájemců i zájmu o vzdělávání v komunitní škole, mají i v Komunitní škole Rokytnice nad Rokytnou. Zpočátku, kdy kurzy byly dofinancovány z peněz EU, byl zájem větší. V prvním roce se rozjelo osm kurzů, po třech letech činnosti pokračují pouze dva – cvičení pro děti a kurz keramiky pro ženy. V současné době běží kurz bez lektorky a vlastně plní společenskou funkci pro ženy, které se chtějí sejít a na vesnici to nikde jinde nejde. „Komunitní školy,“ podle slov koordinátorky Daniely Noskové, „je výborný nápad, ale tak jak nám problematiku vysvětlovali na počátečních kurzech, tak to nefunguje. Lidé mají zájem třeba na počátku, v brzké době zájem opadá. Dostali jsme zapůjčenou keramickou pec a další vybavení, to může využívat i základní škola, ale musíme kurzy udržet ještě dva roky. Vybavení je zatím jediné plus.“

Po rozhovoru s koordinátorkou Komunitní školy Okříšky (v MAS Podhorácko) jsem se přesvědčila, že komunitní škola v obci může být a je velkým přínosem. Zde škola vznikla v roce 2010. Počáteční agitace v podobě letáků byla propadákem, ale

⁸⁰ [online]. [cit. 2013-02-25]. DOI: <http://www.branaprovenkov.cz/projekty/bezici>.

koordinátorka vše napravila a přivedla činnost komunitní školy na vysokou úroveň. Výhodou je spolupráce komunitní školy se základní školou, kde koordinátorka pracuje. Komunitní škola vznikla v roce 2010 jako součást projektu „Rozšiřování vzdělanosti na venkově“, do kterého vstoupily tři obce – Rokytnice nad Rokytinou, Okříšky a Opatov. Podmínkou byl koordinátor/ka do třiceti let (což vlastně naplněno nebylo, o tuto činnost žádný zájem nebyl) a tři měsíce hrazené kurzy z dotace. Toto se také jevílo jako kontraproduktivní, proto kurzy byly alespoň symbolicky od účastníků hrazeny. Z daného projektu byly komunitní školy výborně vybaveny, což je pro činnost velmi důležité. Každá komunitní škola dostala interaktivní tabuli, počítač, dataprojektor, keramickou pec a vybavení dvou učeben, vše v hodnotě cca 400 000,-Kč. Pokud komunitní škola bude udržitelná ještě dva roky (celkem pět let) přejde veškeré zařízení do majetku komunitní školy. Teď je v majetku MAS Podhorácko a bezúplatně poskytnuto na činnost komunitní školy. Nezájem o vzdělání v komunitní škole je dost často vztahován k financím, které lidé nechtějí věnovat na vzdělání. Škola v Okříškách nás z tohoto omylu vyvede. Přesto, že kurzy jsou poměrně drahé (od 100,- do 150,- Kč za lekci) zájem je velmi veliký a komunitní škola je finančně samostatná. K velmi dobré činnosti komunitní školy přispívá i dobrá spolupráce s hlavním komunitním střediskem Komunitní školou Bory a hlavně osoba koordinátorky Komunitní školy Okříšky, paní Mgr. Alena Krivjanská. Osobnost koordinátora je pro činnost a úspěch komunitní školy stěžejní. Zejména je to jeho nadšení a rozsah zájmů, dále schopnost lidí motivovat a sestavit dobrý organizační tým. Koordinátoři a organizátoři pedagogicky vzdělaní představují poměrně významnou skupinu v rámci České republiky a jejich komunitní školy patří mezi velmi úspěšné (např. KŠ Starý Jičín, Bory, Hořiněves, Okříšky, T.R.N.K.A., Bohdíkovi).

Vše tedy záleží na různých okolnostech a liší se obec od obce. V mnoha obcích vzdělávání funguje dobře a zájem lidí trvá i po několika letech fungování komunitní školy. Roli hraje mimo jiné osobnost a nadšení koordinátora, kvalita lektorů, nabídka kurzů odpovídající zájmu lidí, dobré reference mezi obyvateli. V některých obcích však zájem lidí opadl, nedaří se jej i přes snahu koordinátora obnovit.

8. Závěr

Vize komunitní školy je jasná – podpora rozvoje venkovských komunit. Proces realizace konkrétních cílů je ale věc velice složitá. Závisí nejvíce na lidech, a to bývá problém. Ne všude se daří myšlenku venkovské komunitní školy uvést k životu tak, aby se dobře rozvíjela. Je to především otázka času a pochopení lidí kolem komunitní školy, prostředí a podpory ze strany partnerů projektu a dalších vlivů specifických pro jednotlivé obce. Jak založit, řídit a především udržet venkovskou komunitní školu?

Plnění cíle předpokládá pobídnout lidi ke změně v jejich myšlení a chování tak, aby byli schopni přizpůsobit se nadcházející nové situaci. Jde o to začít myslet v malém, budovat místní komunitu, využívat místní zdroje a naučit se reagovat na změnu. Jednat tady a teď, ale myslet přitom na budoucnost. Základem při tom je změna v tom, aby lidé ve vesnicích začali pokládat vzdělávání za kvalitní zábavu, vyplnění volného času a prostřednictvím této aktivity se učili v komunitě žít.

Mezi hlavní problémy, které k zakládání komunitních škol patří, lze zařadit především malý zájem o vzdělávání a s tím související malý počet zúčastněných, omezené množství financí pro zahájení činnosti komunitní školy, nezájem zastupitelstev v některých obcích, chybějící prostory pro činnost a v neposlední řadě výběr nevhodného koordinátora. Stejně problémy vyplynuly i ze SWOT analýzy vypracované strategickým týmem NSVKŠ. Slabé stránky zahrnovaly problémy s mentální nepřipraveností, pohrdáním vzděláním, nezájmem zastupitelstev. Problém zavírání venkovských škol a snaha o rozštěpení hnutí venkovských komunitních škol patří mezi ohrožení vyplývající ze SWOT analýzy.

Velkou šanci na úspěch mají komunitní školy založené na spolupráci se základní školou. Jedná se o nejsnazší cestu pro vznik komunitní školy. Komunitní škola získá vhodné zázemí pro svoji činnost (třídy, vybavení, apod.) Zde je potenciál dětí a rodičů a materiální zázemí, které je možno ještě „obohatit“ o vybavení financované z některého z projektů. Tato výhoda v propojení komunitní školy zvláště s málotřídní školou by mohla krásným způsobem nejen dokreslit volnočasové aktivity dětí, ale otevřít se i dospělým, ať již při aktivitách vykonávaných společně s dětmi, anebo aktivitách vzdělávání dospělých.

Byla by to i dobrá zbraň proti zavírání málotřídních škol. V posledních letech na vesnicích panuje trend přehlašování dětí z vesnických škol do škol větších, mnohdy z ne dobře odůvodněných důvodů. Mnohé asi také nepřekvapí, že souhlas s tvrzením „chodím rád do školy“ vyjádřila pouhá třetina českých žáků z 25 zemí.⁸¹

Ale komunitní škola netvoří a nesmí tvořit konkurenci základní škole. Komunitní škola by měla tedy sloužit spíše jako nositel či zprostředkovatel vzdělávání. Spolupráce je prospěšná oběma stranám, konkurence v této oblasti není na místě.

Pro činnost komunitní školy, zvláště pro její počáteční fázi, je prvořadou otázkou zapojení vhodných lidí do čela komunitní školy a poté analýza, ze které může vyplynout, na co se komunitní škola má ve svých činnostech zaměřit. Z výzkumu je patrné, že na osobě koordinátora velmi záleží. Nejlepšími koordinátory se jeví být lidé s vysokoškolským vzděláním, zvláště vzděláním pedagogickým. Toto je patrné jak v MAS Pošumaví, tak i v ostatních krajích. Koordinátor musí být otevřený, družný, společenský, podnikavý a hlavně v obci vážený, neboť nejvíce zájemců o činnost v komunitní škole se získá na základě osobního kontaktu. Letáky, upozornění a agitace v místním tisku příliš nefunguje (návratnost je 0,5 až 2%). Koordinátor musí být také dobrým manažerem, protože rozhodování je dynamický, vědomý proces výběru jedné z možných alternativ umožňujících dosáhnout požadovaného cíle. Koordinátor se musí rozhodovat na základě znalostí a zkušeností a pedagog či absolvent manažerského vzdělání s pedagogickými schopnostmi má největší předpoklady zajistit fungující komunitní školu.

Na otázku, je-li velikost obce směrodatná, musím odpovědět, že ne. Na velikosti obce nezáleží. Jsou malé obce (do 800 obyvatel), kde komunitní školy vykazují zajímavou a duchaplnou náplň s velkou účastí frekventantů, a naopak jsou malé obce, kde se na malý počet obyvatel vymlouvají, proč nic nefunguje. Respondent z velké obce (obec s 5000 obyvateli) zase vidí problém ve velkém počtu obyvatel, kde se vytrácí vesnická solidarita a pospolitost. Nejlepší výsledky mají v obcích, kde jsou lidé schopni udělat ještě něco jeden pro druhého, ale tam, kde zvítězil individualismus, nefunguje nic. Úkolem komunitních škol kromě vzdělání musí být právě formování vztahu ke komunitě, k obci, ke skupině lidí,

⁸¹ Šetření prováděla Mezinárodní asociace pro hodnocení výsledků vzdělávání IEA se sídlem v Amsterdamu. Zpráva shrnuje výsledky 25 zemí, které se do výzkumu zapojily. Jedná se o členské země EU, členské země OECD a Rusko.

s kterou spolupracujeme, ale tuto vřelost jsem našla málokde. Myšlenka je výborná, avšak naplnění problematické. Možná by pomohlo větší mediální zveřejnění, kdybychom zařadili reportáže z fungujících komunitních škol.

Podíváme-li se na mapu komunitních škol v České republice, musíme se zamyslet nad tím, proč většina venkovských komunitních škol je ve východní části České republiky (Královéhradecký, Olomoucký, Pardubický, Jihomoravský, Zlínský kraj a Kraj Vysočina), oproti „střednímu pásu“ tvořenému komunitními školami v Jihočeském kraji a jedné komunitní škole ve Středočeském kraji a nově vzniklým venkovským komunitním školám na Klatovsku, to je na západě České republiky. Jak se budou dál rozvíjet, budou přibývat či i nově založené zaniknou? To je otázka, na kterou teď neznáme odpověď. Vše záleží na lidech a na společenské atmosféře. Budou se lidé u nás chtít vzdělávat, tak jak je tomu jinde ve světě snad běžné, a hlavně, budou chtít udržovat ve své obci pozitivní společenskou náladu, anebo každý bude bojovat sám za sebe a lidskost a solidarita se úplně vytratí? Jak je z výzkumu vidět, nezáleží tolik na penězích, na velikosti obce, na počtu spolků, které už v obci fungují, ale hlavně na lidech jako na iniciátorech v komunitních školách.

Mám-li doporučit vhodný začátek pro vznik komunitních škol, pak se základní školou se schopným ředitelem či učitelem.⁸² Začít s menšími projekty a zapojit děti i rodiče. Věřím, že takový začátek má šanci na úspěch. Rozhodně bych nezakládala komunitní školu „shora“ na základě projektu, zvláště ne takového, kde jsou peníze rozebrány pouze na platy. Většina komunitních škol v České republice byla založena bez podpory z projektů a obvykle s využitím zázemí místní základní školy. Komunitní školy založené přes projekt tvoří mezi komunitními školami menšinu. Byly tak založeny (kromě komunitních škol v Plzeňském kraji) tři školy v Jihočeském kraji a tři v Kraji Vysočina. Jihočeský kraj - Ledenice, Malonty, Horní Stropnice. Ještě upřesňuji, že finance z projektu byly použity na dovybavení prostor základních škol. V jedné škole byla vybavena PC učebna, v jiné keramická dílna, dále vznikla přednášková hala. Vysočina - Předín, Rokytnice nad Rokytnou a Okříšky, jedna z nejúspěšnějších KŠ. Vybavení do těchto škol

⁸² Pokud se ZŠ stává komunitní, je nutno upravit školní vzdělávací program, zanést do něj všechny změny, které nastanou (zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

zahrnovalo např. keramickou dílnu, PC učebnu, interaktivní tabuli, nábytek do dvou učeben. V posledních dvou jmenovaných krajích peníze na vybavení komunitních škol v projektu byly. Jednalo se o projekt místních akčních skupin a vybavení po dobu udržitelnosti projektu patřilo těmto MAS.

S udržitelností komunitních škol souvisí také odměna pro organizátora. Ta je v tomto případě více než vhodná. Dobrovolnická práce je možná, a často i nutná, zejména v úvodu činnosti komunitní školy, kdy škola zatím nemá dostatečně rozvinuté financování. Ale ani tehdy však nelze chápat dobrovolnictví jako práci „zdarma“, doporučuji mít hodnotu této práce v rozpočtu vyčíslenou, přestože koordinátor zatím zaplacen nebude. Nejpozději po prvním půlroce fungování doporučuji tento náklad zařadit mezi náklady komunitní školy, protože pro dlouhodobou udržitelnost musí být kvalifikovaný pracovník zaplacen. Odměna koordinátora může být placena z příjmů komunitní školy (účastnické poplatky, příspěvky obce, sponzorů). Další možností je zaměstnat koordinátora a přímo pod obcí (to se ale dle mých informací děje velmi ojediněle), nebo financování práce koordinátora z různých dotačních programů.

Ke klíčovým aktivitám projektu „Vytvoření sítě venkovských komunitních škol v Pošumaví - místních partnerství zaměřených na prosazování rovných příležitostí žen a mužů“ také patří zpracování metodiky. Je to inovativní produkt tohoto projektu. Metodika, která bude sloužit všem zájemcům o komunitní vzdělávání, je zpracovávána celým realizačním týmem a měla by být dostupná v tištěné podobě v létě v roce 2013. Tato metodika je poměrně obsáhlá, sepsaná na základě vlastní osnovy tohoto realizačního týmu. Metodika je pracovní postup, který představuje souhrn doporučených praktik a postupů, pokrývajících celý životní cyklus založení komunitní školy. Pokud vycházím z této definice, současná podoba metodiky je hodně teoretická. Doporučovala bych doplnit teoretické zázemí praktickými příklady a ukázkami (pozn. měla jsem možnost nahlédnout do metodiky jen v rozpracovaném stavu, neznám její finální podobu).

Tato metodika a další dva inovativní produkty - zahajovací konference, která obsahovala základní informace o činnosti komunitních škol a rovných příležitostí žen a mužů, a vzdělávací kurz (viz příloha č.5) - mohou výrazně přispět k rozvoji komunitních

škol. Je zde možno najít mnoho informací využitelných pro zahájení činnosti komunitních škol i pro jejich udržitelnost.

Jedním z cílů mé práce je porovnání prvotních vizí s dnešními zkušenostmi. Respondenti svoje prvotní vize dokázali popsat jen mlhavě. U všech prvotní představa vycházela z poznatků z úvodního e-learningového kurzu, který se zabýval rolí koordinátora v komunitní škole, a z náplně projektu. Kurzy i projekt jsou ale zaměřeny hodně teoreticky a vypovídají málo o samotné činnosti koordinátorů. V kurzu byla role koordinátora představena jako iniciátora aktivit a zprostředkovatele kurzů. Dozvěděli se, že výstupem bude založení NNO, kterému musí předcházet sestavení týmu „nadšenců“, ale o cestě, jak toho docílit, se nedozvěděli téměř nic. Všichni koordinátoři se shodli, že je zaskočila úmorná práce s hledáním a přesvědčováním k účasti v komunitní škole. Oproti očekávání byli někteří nepříjemně překvapeni i velkým podílem činnosti administrativní, který je cenou za to, že komunitní školy byly založeny v rámci projektu EU. Jiný pohled na splnění očekávaných představ mají tvůrci projektu. Jednotlivé dílčí úkoly jsou stanovené v žádosti, projekt má pevně stanovené mantinely, nemůže se od původní myšlenky odchýlit, je nutno vše splnit tak, jak bylo schváleno. Dle slov hlavní koordinátorky se ale ne všude daří myšlenku VKŠ uvést k životu tak, aby se dobře rozvíjela. Věří, že je to jen otázka času, kdy vše bude probíhat dle původních představ. Problémem se zdá být také aplikace zaměření na rovné příležitosti žen a mužů, protože se nedaří vzbudit v obcích větší zájem o tuto problematiku, není „jejich“.

Jen dobře fungující komunitní škola se spokojenými frekventanty může přispět k založení dalších komunitních škol v blízkém okolí, tak jak je tomu například na Vysočině.

9. Seznam literatury

Analýza připravenosti prostředí v ČR a možností rozvoje komunitních škol, In: MŠMT, 2008.

JŮVA, V.: jun. & sen. Stručné dějiny pedagogiky. 5.vyd. Brno: Paido, 2003

KNAPOVÁ, H.: Komunitní vzdělávání - ověření koncepce komunitní školy s důrazem na možnosti přeměny školy na společenské, kulturní a vzdělávací centrum obce, bakalářská práce, MU Brno

ROUSSEAU, J.J. a jeho pedagogický odkaz. Praha: SPN, 1967

LAUERMAN, M.: Jak budovat a posilovat komunitní rozměr školy. In Vedení školy. Praha: Josef Raabe, 1998 – 2003, E 1.2

HEERS, M., Van KLAVEREN, C., GROOT, W. and MAASSEN, H. VAN DEN BRINK: Community Schools Unfolded: A review of the literature. Tier, 2011

DECKER, L.: The Evolution of the Community School Koncept

Učitelství č. 4, 2000/2001

VIK, V.: Jak zavést komunitní vzdělávání do školy. 1. vyd. Praha: Nová škola, 2007, ISBN 978-80-9

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky, MŠMT 2007 03631-6-8.

HADRABOVÁ, H.: Účast rodičů a veřejnosti v komunitních školách, bakalářská práce, 2004, Brno

BARTÁK, M.: Venkovská komunitní škola, diplomová práce, 2011, MU Brno

Výroční zpráva Nadace Open Society Fund za rok 1997

KOZÁKOVÁ, T.: Analýza současného stavu a fungování komunitních škol v České republice s ohledem na možnosti dalšího rozvoje, 2007, MU Brno

Žádosti o finanční podporu z OP LZZ – Síť komunitních škol v Pošumaví

Elektronické zdroje:

[online]. [cit. 2013-02-24]. DOI: <http://www.posumavi.jz.cz/index.php>

[online]. [cit. 2013-02-15]. DOI: <http://www.mott.org/sitecore/content/Globals/Grant>

[online]. [cit. 2012-09-04]. DOI: <http://lide.uhk.cz/pdf/ucitel/petrija2/p%C5%99edn%>.

[online]. [cit. 2013-02-14]. DOI: <http://www.unium.cz/materialy/0/0/socializace-clov>.

[online]. [cit. 2013-02-14]. DOI: http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/pedf/ps09/uvod_.

[online]. [cit. 2012-09-04]. DOI: <http://www.unium.cz/materialy/0/0/pedagogika-19-st>.

[online]. [cit. 2012-09-04]. DOI: http://is.muni.cz/th/174040/pedf_b/.

[online]. [cit. 2013-02-14]. DOI: <http://komunitniskola.blogspot.cz/2010/01/komunitn>.

[online]. [cit. 2012-09-04]. DOI: <http://komunitniskola.blogspot.cz/search/label/Kom>.

[online]. [cit. 2012-09-04]. DOI: <http://komunitniskola.blogspot.cz/search/label/Kom>.

[online]. [cit. 2013-02-14]. DOI: <http://komunitniskola.blogspot.cz/search/label/>

[online]. [cit. 2013-02-14]. DOI: <http://komunitniskola.blogspot.cz/search/label/Ran>.

[online]. [cit. 2013-02-14]. DOI: <http://komunitniskola.blogspot.cz/2010/01/komunitn>.

[online]. [cit. 2012-09-04]. DOI: www.vhs-Stuttgart.de/vhs_dasprogramm/vhs

[online]. [cit. 2012-09-04]. DOI: <http://www.youtube.com/user/communityschools>

[online]. [cit. 2012-09-04]. DOI: <http://www.modernivyucovani.cz/index.php?>

[online]. [cit. 2012-09-04]. DOI: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/10473/overeni>

[standardu-kvality-komunitni-skoly-dilci-vysledky-mezinarodniho-projektu.html](http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/10473/overeni-standardu-kvality-komunitni-skoly-dilci-vysledky-mezinarodniho-projektu.html)

[online]. [cit. 2013-02-15]. DOI: <http://www.branaprovenkov.cz/images/dokumenty>

10. Přílohy

10.1. Seznam příloh

Příloha č.1 Probíhající projekty

Příloha č. 2 Komunitní školy NSVKŠ

Příloha č. 3 Cíl projektu

Příloha č. 4. Porovnání počtu podpořených

Příloha č. 4.1 Počet podpořených z oblasti zaměstnavatelů

Příloha č.4.2 Počet podpořených z oblasti neziskových organizací

Příloha č.4.3 Počet podpořených z oblasti veřejné správy

Příloha č.5 Obsah vzdělávacích kurzů a e-learningu

Příloha č.6 Rozhovory respondentů

Příloha č.7 Rozhovor - zpracovaný pro DP - koordinátorka projektu

Příloha č.8 Dotazník – starosta obce Švihov

Příloha č. 9 Vliv vzdělání na činnost v VKŠ

Příloha č.10 Příklad jedné VKŠ – výběr témat pro semináře

Příloha č.11 Příklad jedné VKŠ – nabídka aktivit

Příloha č.1 Probíhající projekty

„Capacitiesover 50s as a rural development tool - Grundtvig 50+.“

Realizace projektu: **červenec 2010 - červenec 2012**

Kontaktní osoba: **Mgr. Pavla Doležalová**

E-mail: pavla.dol@seznam.cz

„Rovné příležitosti ve venkovských místních partnerstvích .“

Realizace projektu: **listopad 2010 - říjen 2013**

Manažerka projektu: **Mgr. Jana Procházková**

E-mail: j.procja@seznam.cz

„Venkovská síť dalšího vzdělávání na Vysočině s využitím VKŠ 2010 .“

Realizace projektu: **leden 2011 - prosinec 2013**

Manažer projektu: **Ing. Vít Krajný**

E-mail: vkrajny@seznam.cz

„Pojďme se učit v naší komunitní škole!“

Realizace projektu: **červenec 2012 – říjen 2013**

Manažerka projektu: **Ing. Marcela Slavíková**

Email: ma.slavikova@gmail.com

„Evropská venkovská síť pro komunitní vzdělávání na podporu místní ekonomiky.“

Realizace projektu: **červen 2012 - květen 2015**

Manažerka projektu: **Mgr. Pavla Doležalová**

E-mail: pavla.dol@seznam.cz

Příloha č. 2 Komunitní školy NSVKŠ

Kraj Vysočina: KŠ Tasov, KŠ Bory, KŠ Krok za krokem (Kněžice), KŠ Okříšky, Otevřená škola Telč, KŠ Větrný Jeníkov, KŠ Předín, KŠ Dobronín, KŠ Dušejov, KŠ Rokytnice nad Rokytinou

Jihočeský kraj: KŠ Ledenice, KŠ Borovany, KŠ Malonty, KŠ Horní Stropnice

Moravskoslezský kraj: KŠ Starý Jičín, KŠ Bartošovice, KŠ Karlovice

Pardubický kraj: KOŠ Rosice, KŠ Chrast, KŠ Hrochův Týnec

Plzeňský kraj: KŠ Švihov, KŠ Kasejovice, KŠ Pošumaví (Hartmanice), VKŠ Měčínsko, VKŠ Chanovice, KŠ Běšiny, KŠ Kdyňsko

Jihomoravský kraj: KŠ Suchohrdly u Miroslavi, KŠ Lubnice, KŠ Vísky

Olomoucký kraj: KŠ Bohdíkov, KŠ Hrabová, KŠ Hoštejn

Královéhradecký kraj: KŠ Hořiněves,

Zlínský kraj: KŠ T.R.N.K.A. (Dolní Lhota a okolí)

Středočeský kraj: KŠ Plaňany⁸³

⁸³ [online]. [cit. 2013-02-20]. DOI: <http://www.branaprogenkov.cz/komunitni-skoly/sezna>.

Příloha č. 3 Cíl projektu

Projekt:

„Vytvoření sítě venkovských komunitních škol v Pošumaví-místních partnerství zaměřených na prosazování rovných příležitostí žen a mužů“.

Registrační číslo: CZ.1.04/3.4.04/54.00223

Nositel projektu: Město Švihov

Partneři projektu: Město Hartmanice, Město Kdyně, Město Kasejovice, Město Měčín, obec Chanovice, obec Běšiny, Böhmische Muster s.r.o., MAS Pošumaví z.s.p.o.

Doba realizace projektu: 1. 10. 2010 - 30. 9. 2013

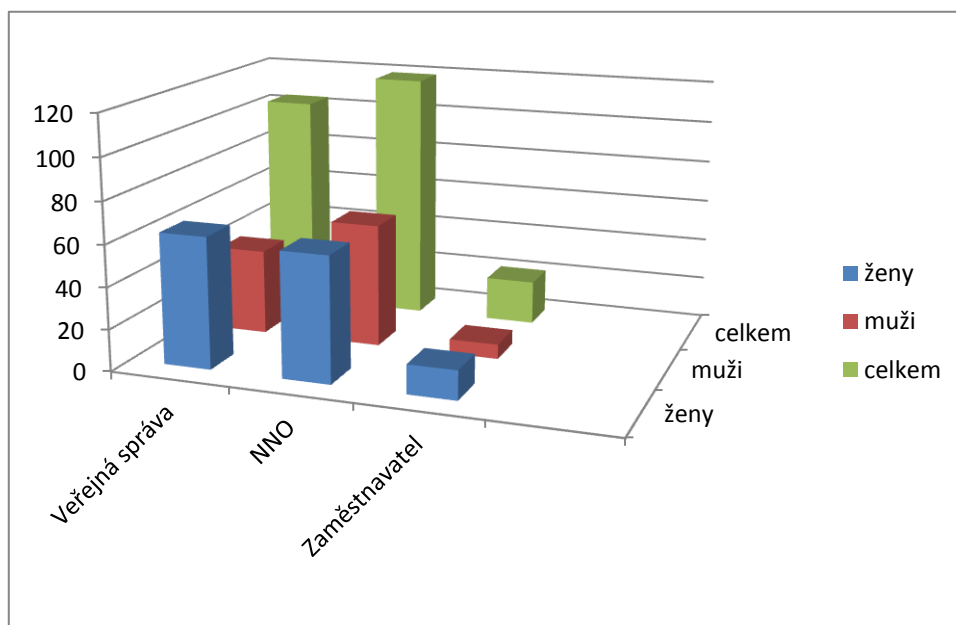
Cílem projektu je vytvořit v Pošumaví ve spolupráci obcí s jejich základními školami, neziskovými organizacemi a zaměstnavateli spolupracující síť 7 venkovských komunitních škol, které budou centry nově vytvořených místních partnerství a budou zejména realizovat vzdělávací aktivity z oblasti rovných příležitostí žen a mužů. Tyto aktivity budou zaměřeny zejména na sladňování pracovního a rodinného života na místní a regionální úrovni, větší zapojení občanů a firem do komunitního projednávání a uplatňování principu gender mainstreamingu při plánování a realizaci projektů (komunitní projednávání rozvojových dokumentů a projektů) pro cílové skupiny nejen z obce ale i okolního regionu. Aktivity projektu jsou zaměřeny na cílové skupiny zaměstnavatelé, neziskové organizace, územní samosprávné celky, jejich orgány, jimi řízené a založené organizace a jejich zaměstnanci. Aktivity projektu tvoří zahajovací konference, 48 hodinový kurz v 7 obcích doplněný e-learningovým kurzem pro komunitní koordinátory/ky a zástupce/kyně cílových skupin. Aktivitou projektu budou i semináře (celkem 10 x 3 hod v každé partnerské obci) spoluorganizované jednotlivými vzniklými komunitními školami pro místní zástupce/kyně cílových skupin. Na seminářích budou řešeny aktuální problémy v dané obci především z oblasti rovných příležitostí žen a mužů, zejména sladňování pracovního a rodinného života a komunitní projednávání projektů s aplikací gender mainstreamingu. Na závěr projektu bude ve Švihově uspořádána konference, která představí vytvořenou metodiku práce komunitních škol a zhodnotí přínosy projektu pro řešení problémů v jednotlivých

obcích. Do aktivit projektu bude zapojeno minimálně 50% žen. Osoby zapojené do projektu získají vědomosti, které jim umožní i po skončení projektu řešit místní problémy v oblasti rovných příležitostí žen a mužů a komunitního projednávání projektů. Síť vzniklých komunitních škol bude do budoucna pomáhat zakládat podobné komunitní školy v dalších obcích Pošumaví.

Příloha č. 4. Porovnání počtu podpořených

Porovnání počtu podpořených (věková skupina 15-24 a 55-64) – zaměstnavatel, NNO, veřejná správa

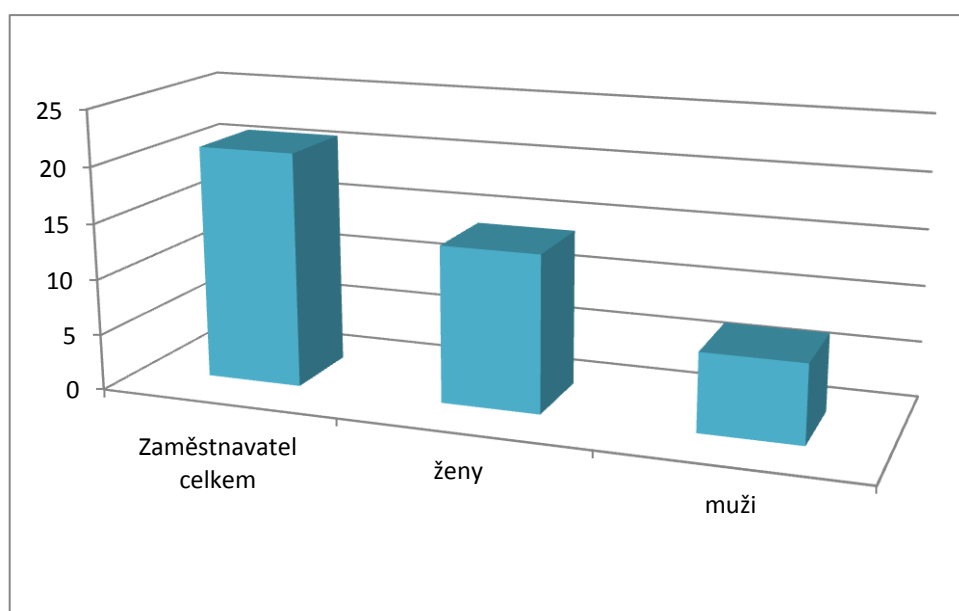
ženy	muži	celkem	
Veřejná správa	63	41	104
NNO	60	59	119
Zaměstnavatel	14	7	21

Z grafu je vidět, že v cílových skupinách je převaha žen nad muži, jen v oblasti NNO je rozdíl velice malý. Převahou žen nad muži je splněno jedno z kritérií projektu, rovnoprávnost mužů a žen.

Příloha č. 4.1 Počet podpořených z oblasti zaměstnavatelů

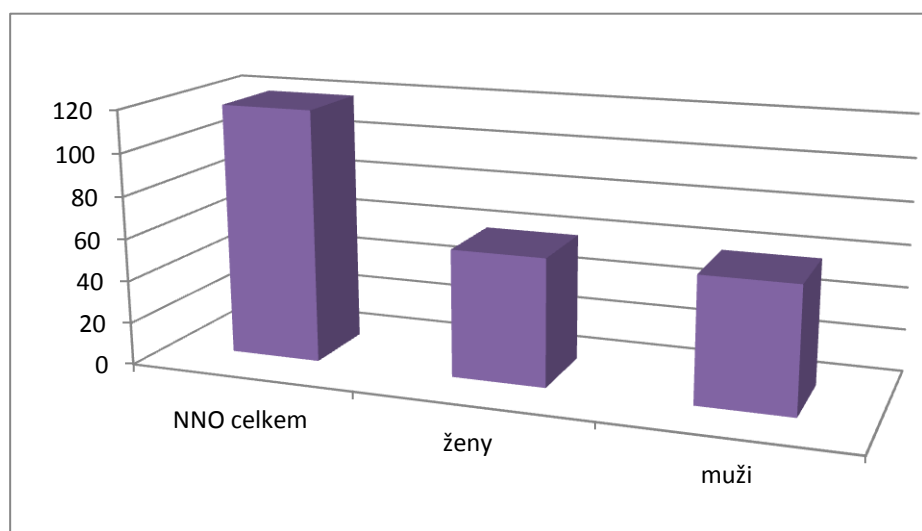
Zaměstnavatel	21
ženy	14
muži	7

Počet podpořených z oblasti zaměstnavatelů (celkově), z toho ženy, muži. V oblasti zaměstnavatelů počet podpořených v procentech ženy 66,66%, muži 33,33%. Z grafu je vidět silná převaha žen v činnosti v komunitních školách v MAS Pošumaví v oblasti zaměstnavatelů.

Příloha č.4.2 Počet podpořených z oblasti neziskových organizací

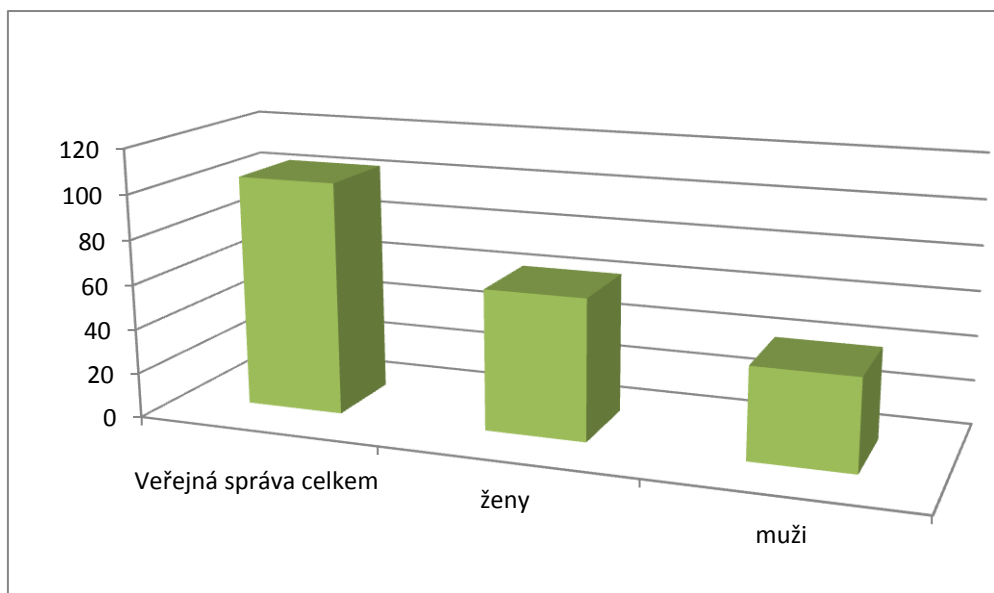
NNO	119
ženy	60
muži	59

Počet podpořených z oblasti neziskových organizací (celkově), z toho ženy, muži. V oblasti neziskových organizací počet podpořených v procentech 50,42% ženy, 49,58% muži. Z grafu je vidět jen mírná převaha žen v činnosti v komunitních školách v MAS Pošumaví v oblasti NNO.

Příloha č.4.3 Počet podpořených z oblasti veřejné správy

Veřejná správa	104
ženy	63
muži	41

Počet podpořených z oblasti veřejné správy (celkově), z toho ženy, muži. V oblasti veřejné správy počet podpořených v procentech 60,58% ženy, 39,42% muži. Z grafu je vidět silná převaha žen v činnosti v komunitních školách v MAS Pošumaví v oblasti veřejné správy.

Příloha č.5 Obsah vzdělávacích kurzů a e-learningu

Vzdělávací kurz má celkový počet 48 vyučovacích hodin a bude probíhat 1x za 14 dnů 4 vyučovací hodiny v odpoledních hodinách v období září 2011 – březen 2012 (tedy 12 týdnů s vánoční přestávkou). Přesný den a hodina budou dohodnuty s přihlášenými účastníky.

E-learning bude zpřístupněn od června do září 2011 a bude obsahovat následující tato témata:

- Založení venkovské komunitní školy
- Mobilizace lidí v komunitě
- Právní formy venkovské komunitní školy
- Financování venkovské komunitní školy
- Řízení venkovské komunitní školy
- Komunitní koordinátor
- Cílové skupiny pro venkovské vzdělávání, rovné příležitosti
- Spolupráce s MAS a ostatními komunitními školami
- Udržitelnost venkovské komunitní školy

Přednášky

Vzdělávací kurz - obsahová náplň modulu č. 1

Principy založení a fungování venkovské komunitní školy

- Venkov, vzdělávání, komunita
- Role školy v rozvoji obce
- Komunitní vzdělávání v České republice – historie, příklady dobré praxe
- Komunitní vzdělávání jinde – příklady dobré praxe ze zahraničí
- Jak založit komunitní školu, spolupráce s obcí, institucionalizace
- Identifikace cílových skupin a jejich potřeb
- Dobrý začátek a inspirace dobrými příklady
- Finanční udržitelnost komunitní školy

Vzdělávací kurz - obsahová náplň modulu č. 2

Komunitní koordinátor a jeho role v komunitě

- Komunitní koordinátor jako manažer rozvoje obce (Profesní profil)
- Rozvoj osobnosti komunitního koordinátora (7 návyků manažera)
- Vytváření a realizace osobní strategie (time management – různé role - nácvik..)
- Manažerské dovednosti komunitního koordinátora
- Facilitace a animace rozvoje obce
- Projektové řízení
- Fundraising,
- Komunitní filantropie

Vzdělávací kurz - obsahová náplň modulu č. 3

Prosazování rovných příležitostí žen a mužů /gender mainstreaming/

- Úvod do vzdělávacího kurzu, prezentace cílů
- Co je genderová rovnost ? Co je gender mainstreaming ? Základní terminologie
- Cíle, strategie, formy uplatňování rovných příležitostí /ve veřejném životě, ve firmách, podnicích/
- Důvody prosazování rovných příležitostí žen a mužů
- Rovnost příležitostí – jeden ze základních principů EU
- Historie genderové rovnosti v ČR
- Institucionální systém a právní rámec rovných příležitostí v ČR /stát, sociální partneři, NNO/.
- Genderový slovníček

Vzdělávací kurz - obsahová náplň modulu č. 4

Slad'ování pracovního a rodinného života

- Úvod do vzdělávacího kurzu, prezentace cílů
- Genderové stereotypy ve vnímání společenských rolí žen a mužů
- Výchova a vzdělávání – základní krok k odstraňování genderových stereotypů
- Legislativní opatření v oblasti slad'ování pracovního a rodinného života

- Zaměstnavatelé, zaměstnanci, veřejná správa – praktická opatření umožňující sladování pracovního a soukromého života

Vzdělávací kurz – obsahová náplň modulu č. 5

Principy komunitního projednávání projektů a aplikace gender mainstreamingu

- Význam zapojování veřejnosti do plánovacích a rozhodovacích procesů, základní principy
- Přehled metod zapojování veřejnosti a jejich vhodné užití, role facilitátora
- Úvod do metody :Tvorba vize komunity
- Tvorba vize komunity a strategie rozvoje obce
- Metody – Plánovací víkend
- Metoda - Interpretace místního dědictví
- Komunitní plánování sociálních služeb
- Komunitní svépomoc – metoda časové banky

Vzdělávací kurz – obsahová náplň modulu č. 6

Zpracování seznamu problémů s danou tématikou v obci

- Přednášející bude řídit diskuzi s účastníky kurzu, která povede k vytvoření seznamu 10 hlavních problémů, které je v obci nutné v budoucnu řešit komunitním projednáním a z hlediska gender mainstreamingu

Účastníci obdrží certifikát o absolvování e-learningu a vzdělávacího kurzu.

Příloha č.6 Rozhovory respondentů

Respondent č.1

Proč jste vstoupil do projektu v roli koordinátora KŠ?

Projekt jako takový mne zaujal především myšlenkou komunitního plánování a komunitní přípravy projektů. Problematika rovných příležitostí žen a mužů mi nepřišla jako téma, pro které bude v našich silách vytvořit nějaké konkrétní výstupy. V době, kdy jsem nastoupil jako koordinátor pro obec X do projektu jsem pracoval v agentuře zabývající se rozvojem venkova, problematika komunitního plánování mi nebyla cizí, ale bral jsem to jako možnost rozvoje svojí osobnosti, získání nových informací a zároveň využití svých dosavadních zkušeností.

Kdo vás oslovil?

Oslovili mě zástupci města prostřednictvím jednatele společnosti, ve které jsem v té době pracoval.

Jaké byly Vaše počáteční představy o činnosti?

Očekával jsem, že role koordinátora bude převážně role zprostředkovatele vzdělávacích aktivit, organizátora kurzů a iniciátora aktivit sdružení. Dále jsem viděl roli koordinátora ve sjednocení všech možných subjektů a semknutí aktivních lidí. Původní představy o činnosti již nedokážu přesně popsat, ale oproti očekávání je mnohem větší podíl činnosti věnován mnohdy zbytečné administrativě.

Hledal jste sám informace o činnosti KŠ jinde v republice či ve světě?

Ano, činnosti jsem hledal především z webových stránek národní sítě VKŠ a seminářích týkajících se tohoto tématu. Každá zkušenost z praxe je při rozjezdu cenná.

Jak probíhalo založení KŠ? (případné problémy)

Komunitní škola byla založena právní subjektivitou jako občanské sdružení. Tento subjekt vznikl přejmenováním a změnou stanov již fungujícího občanského sdružení. Právní subjektivita občanského sdružení byla zvolena zakládajícími členy (přípravným výborem) z důvodu jednoduchosti založení a organizační struktury (rozhodovací orgány). Co se týká přípravy sdružení, zapojeni byli především členové vzdělávacího kurzu, který byl realizován v rámci projektu „Založení sítě venkovských komunitních škol v Pošumaví“. Co se týká zapojení do komunitně vedeného místního rozvoje (komunitní plánování), je z hlediska rozlohy, počtu místních částí i počtu obyvatel příliš velkým městem pro fungování typické Venkovské komunitní školy. Nelze tedy oslovovat přímo

širokou veřejnost a všechny členy všech subjektů. Osvědčenou cestou je oslovovat lidi prostřednictvím vedoucích osob ostatních subjektů (předsedové spolků, ředitel ZŠ, jednatel/ředitel firmy apod.) Problém je však znovu ve vytíženosti těchto osob a nepřikládání váhy problematice, které se VKŠ věnuje.

Máte v počáteční fázi činnosti dostatek financí? (pokud ano, kdo sponzoruje)

VKŠ nemá vlastní finanční prostředky. Zatím je vše v počátku. Členové sdružení budou platit roční členský příspěvek, který však budou moci využít jako kredit a vyčerpat jej v podobě slevy na vzdělávacích kurzech pořádaných VKŠ. Kurzy a aktivity musí být samofinancovatelné – pokud nebude dostatek účastníků, kurz neproběhne. Další možností pro pořádání kurzů je využití dotačních prostředků. V současné době máme schválen vzdělávací kurz „Jak podnikat na venkově“ za 104 tis. Kč s mírou podpory 100 % dotace. Předfinancování bude zajištěno vlastními zdroji.

Jaký je ohlas v obci?

V každém případě menší oproti očekávání. VKŠ si nevybudovala a ani v nejbližší době nevybudoje pozici klíčového hráče v komunitním plánování rozvoje obce. Z hlediska zájmu o vzdělávání je ohlas také minimální. Při dotazníkovém šetření a rozeslání 5 tis. anketních lístků se se zájmem o účast na vzdělávacích kurzech vrátilo 25 lístků, četnost přihlášených na jednotlivé kurzy byla 1 – 3 osoby.

Jak jste „sháněli“ členy? (osobní kontakt, místní noviny, anketa...)

Nábor členů probíhal současně s oslovením potenciálních účastníků vzdělávacího kurzu. Zájem o členství ve sdružení veřejnost ani oslovení účastníci neprojevovali. Sdružení by mělo spojovat aktivní lidi ze subjektů veřejného, soukromého i neziskového sektoru místního hospodářství. Aktivní lidé však zpravidla jsou členy již několika subjektů, ve kterých se realizují. Vzhledem k tomu nemají přebytečný čas se věnovat aktivitám „nového“ sdružení. Aktivity, kterými by se mělo sdružení zabývat, jsou natolik obecně pojaty, že aktivní lidé tomu zpravidla nevěnují velkou váhu. Proto je zapotřebí, aby potenciální členy oslovovala osoba, která si je v dané problematice jistá a dokáže zapojit i vytížené osoby.

Pokud v obci jsou fungující složky (hasiči, sportovci...) je to ku prospěchu nebo ne?

Určitě je to ku prospěchu. Fungují ale paralelně „vlastním životem“ a neprojevují zájem o spolupráci s VKŠ. Dle mého názoru mají tyto tradiční spolky (TJ, SDH, SK)

silnější pozici než nově založené sdružení zaměřené na vzdělávání a komunitní rozvoj. Je to způsobeno především tradicemi, počtem členské základny. A i samotným předmětem činnosti – někdo žije pro fotbal, jiný pro hasiče, divadlo apod. Spolky sdružují lidi se společnými zájmy, koníčky – aktivity, které lidi vyhledávají pro zábavu mimo pracovní dobu. Vzdělávání je spíše považováno za nezbytnost, nutné zlo. Komunitní rozvoj a plánování je problematika, kterou lidé dosud nevynakládají potřebnou váhu. Z těchto důvodů se nemůže očekávat, že sdružení bude mít na venkově stejně silnou roli jako tyto tradiční spolky.

Dle Vašeho mínění, ovlivňuje velikost obce zájem o komunitní setkávání?

Určitě ano. Ve větších městech a obcích se nedá mluvit o tradičním komunitním životě, spíše o spolupráci fungujících subjektů, popř. zástupců fungujících subjektů. Tradiční venkovský komunitní způsob života je spíše znakem malých obcí, ale rozhodně ne všech. Záleží na místě a na obyvatelích. Jsou obce o počtu 150 obyvatel, kde komunitní život plně funguje a stejně tak velké obce, kde vůbec nefunguje. Jedná se o zájem a aktivitu obyvatel i mezilidských vztazích. A spojitost s komunitní školou? Tam kde jsou lidé aktivní, komunitní život funguje. Kde nejsou a nemají zájem, tak to stejně komunitní škola nespraví.

Působí vám radost pracovat pro KŠ?

Samotná práce pro KŠ je pouze potěšením. Člověk, kterého by to nebavilo a nenaplňovalo, by to nedělal. Práce pro samotnou KŠ je pro mě potěšením, je to ale jediná odměna. Zde je nutné ale oddělit práci pro komunitní školu a práci pro potřeby projektu. Pro potřeby komunitní školy a zájemců je to odměna dobrým pocitem z vykonané činnosti. Práce pro potřeby projektu je hrazena mzdovými náklady z ESF, což je jediná odměna. Pro potřeby projektu je velká administrativní zátěž a především až zbytečná. A administrativa je činnost, která nemůže člověka naplňovat.

Jak ovlivní osobnost koordinátora činnost KŠ?

Podle mě každá činnost, které se člověk věnuje déle, jeho osobnost ovlivní. Práce koordinátora v tomto projektu rozhodně přinese další zkušenosti a rozvoj osobnosti. Tyto poznatky pak koordinátor zapojuje do práce v KŠ. Myslím, že pokud je koordinátor zároveň vedoucí osobností komunitní školy jako samostatného subjektu, tak subjekt je jednoznačně ovlivněn touto osobou. Chod sdružení je zároveň obrazem osobnosti koordinátora. Činnost KŠ je tedy podle mě úzce spjata s osobou koordinátora.

Byly počáteční informace ze strany manažerky o činnosti škol dostačující?

Manažerka projektu podle mě udělala maximum, co mohla. Sama koordinátorům přiblížila svoje zkušenosti i zkušenosti ostatních komunitních škol. Především udělala to, co je úkolem na pozici manažera – předala koordinátorům dostatek potřebných informačních zdrojů, kde mohou další informace získat. Manažer projektu není pracovní pozice, na které má člověk znát všechny informace o problematice a činnostech koordinátorů. Manažer je člověk, který musí umět plánovat, organizovat, vést lidi a kontrolovat tak, aby byly naplněny závazné cíle projektu. Práce koordinátorů je na jejich odpovědnosti a znalosti musí rozvíjet sami. Manažerka tohoto projektu dělá maximum pro to, aby to měli koordinátoři co nejjednodušší a vychází jim vstříc.

Z které věkové kategorie je účast nejčastější?

Záleží na tématu. Na každém semináři je věková struktura odlišná, ale nelze podle mě říci, že některá věková kategorie převládá. Vždy jsou přítomni zástupci z řad aktivních seniorů, produktivního věku i studentů.

Ovlivňuje vzdělání zájem o práci v KŠ? Povolání členů přípravného výboru.

Tuto otázku nedovedu jednoznačně posoudit. Členové přípravného výboru byli 3, z toho 3 s vysokoškolským vzděláním (bakalářský stupeň, dokončující magisterský stupeň). Ve sdružení je dosud zapojeno 7 osob, z toho 5 vysokoškolsky vzdělaných a 1 student kombinovaného studia. Z těchto údajů by se dalo odvodit, že vzdělání dosti souvisí s ochotou či zájmem o činnost v KŠ.

Přinesly počáteční kurzy dostatek informací a znalostí pro založení a činnost KŠ?

Počáteční kurzy přinesly řadu potřebných informací. Rozhodně se nedá říci, že by se absolvováním kurzu člověk stal schopným manažerem, ale jejich rozsah a pestrost témat byla velká. Byla probrána řada témat potřebných pro schopnost práce s lidmi, organizování, plánování, práci s lidmi, osobní rozvoj atd. Vždy byly řečeny potřebné stěžejní informace k pochopení tématu a zájemci se mohou daným tématům věnovat podrobněji sami, pokud je zaujaly.

Jak jste vybírali témata pro semináře?

Témata byla vybrána dle doporučené metodiky. Na veřejných besedách lidé navrhli témata, která by se měla v obci řešit. Témata poté byla rozdělena do „mapy“ dle potřebnosti a realizovatelnosti navrhovaných projektů. Na základě optimální kombinace

důležitosti a realizovatelnosti byla vybrána témata, která tvoří většinu témat seminářů. Témata byla nadále upravována se zástupci města jako se zadavatelem.

Založili byste v obci KŠ i bez projektu?

Občanské sdružení jsme již měli založeno, takže ano. Pravděpodobně by se činnost sdružení neubírala tolik tímto směrem, jako po realizaci tohoto projektu.

Jak vidíte činnost KŠ po skončení projektu? Budete pokračovat v roli koordinátora?

KŠ bude fungovat i nadále. Ukončení realizace projektu činnost KŠ nijak neovlivní. Pokud bude výkonná rada chtít, budu samozřejmě ochoten v práci předsedy sdružení pokračovat.

Je podle vás spolupráce se základní školou prospěšná či nutná pro dobré fungování a zájem o KŠ?

Spolupráce s místní ZŠ je samozřejmě prospěšná a dle mého názoru velice důležitá. Rozhodně je důležité s vedením školy komunikovat, VKŠ netvoří a nesmí tvořit konkurenci ZŠ. Konkurence ve vzdělávacích aktivitách je věc velkých měst, kde je poptávka, řada institucí, které tyto služby nabízejí. Na venkově je problém opačný. Řekl bych, že v současné době již nabídka převyšuje poptávku po vzdělávacích aktivitách. Kdo má zájem o vzdělávání, vytoužený kurz už navštěvuje. VKŠ by měla tedy sloužit spíše jako nositel či zprostředkovatel vzdělávání tam, kde je o ně zájem a nejsou dostupné. V případě, že v obci již nabídka vzdělávacích služeb v místě fungování KŠ existuje, je nutné spolupracovat. Například my se snažíme pouze zprostředkovat a šířit informace o kurzech nabízených ZŠ. Teprve v případě, že se vyskytne poptávka po kurzu, který ZŠ nenabízí a není schopna jej zajistit, bude jeho pořadatelem KŠ. Tato spolupráce je prospěšná oběma stranám, konkurence v této oblasti není na místě, pouze by to uškodilo oběma subjektům.

Je podle vás dobré, aby organizátoři pracovali jen na základě dobrovolnosti, nebo menší odměna by podpořila ochotu pracovat pro KŠ?

V počáteční fázi se nedá hovořit o odměnách pro organizátora. Ale odměna pro organizátora je do budoucna nutná. Řada lidí si nedokáže organizační činnost ocenit, ale organizace zdarma se nedá provozovat dlouhodobě. Zdarma může organizaci zajišťovat nadšenec při založení a rozvoji sdružení. Dlouhodobě by se však jednalo o činnost

utlačovanou do zbytku času osoby organizátora a nabídka služeb organizovaných zdarma by utrpěla na kvalitě.

Respondent č. 2

Proč jste vstoupil do projektu v roli koordinátora KŠ?

Viděl jsem v této práci šanci, jak zlepšit náš společenský a kulturní život v obci a přispět ke vzdělání občanů.

Kdo vás oslovil?

Starosta obce.

Jaké byly vaše počáteční představy o činnosti?

Přečetl jsem si náplň projektu a jeho dílčí jednotlivé fáze, takže jsem měl zhruba představu, která odpovídala pozdějšímu průběhu projektu: zahajovací konference, e-learning, kurzy, založení VKŠ a semináře. Ohledně mé představy o činnosti VKŠ: chtěl jsem rozjet jazykové kurzy a rukodělné a uspořádat i jednorázové semináře.

Hledal jste sám informace o činnosti KŠ jinde v republice či ve světě?

Ano, hledal jsem informace a přečetl si veškeré dostupné webové stránky o již založených VKŠ v Čechách.

Jak probíhalo založení KŠ? (případné problémy)

VKŠ – založení probíhalo téměř bez problémů, jen jsme museli upravit stanovy, byly nám vráceny z Ministerstva a jednoznačně napsat, že činnost o.s. nebude zisková.

Máte v počáteční fázi činnosti dostatek financí? (pokud ano, kdo sponzoruje)

Finance jsou zatím pouze z členského příspěvku a z výnosu z kurzů. Obec ale přislíbila dotaci 200 000,- Kč.

Jaký je ohlas v obci?

V obci se rozjely především jazykové kurzy, o něž je mimořádně velký zájem, takže se budou pořádat i další jazykové kurzy a také jednorázové semináře a akce.

Jak jste „sháněli“ členy? (osobní kontakt, místní noviny, anketa...)

Členy do o.s. jsme kontaktovali na základě osobních zkušeností – tři jsou členové kurzu a pak starosta, ředitel školy a pan z agentury mající na starosti shánění dotací.

Pokud v obci jsou fungující složky (hasiči, sportovci...) je to ku prospěchu nebo ne?

Zatím to ku prospěchu není – spolupráce se zatím nerozvíjí.

Dle Vašeho mínění, ovlivňuje velikost obce zájem o komunitní setkávání?

Myslím, že ne, ale záleží na tom, jak dosud spolupracovali občané mezi sebou – osobně i na úrovni spolků a jak pracuje zastupitelstvo, škola a podnikatelé. Stručně – jak je připravená půda pro vznik KŠ.

Působí vám radost pracovat pro KŠ?

Ano, je to užitečná práce

Jak ovlivní osobnost koordinátora činnost KŠ?

Považuji za důležité, aby uměl jednat s lidmi, spolupracovat, přizpůsobit se jiným návrhům, plánům a měl vizi o činnosti VKŠ.

Byly počáteční informace ze strany manažerky o činnosti škol dostačující?

„Ano – informace nám byly podávány postupně, jak projekt pokračoval. Spolupráce s manažerkou je velmi dobrá.“

Z které věkové kategorie je účast nejčastější?

Nejčastěji se účastní věková kategorie 30-60 let, více žen.

Ovlivňuje vzdělání zájem o práci v KŠ? Povolání členů přípravného výboru.

důchodce (předchozí povolání účetní)

inženýr – technický obor

magistr – humanitní obor

DiS – humanitní obor

Myslím, že vzdělání do jisté míry ovlivňuje zájem o práci. Statisticky – zájem o práci v KŠ mají absolventi střední školy a vysoké školy.

Přinesly počáteční kurzy dostatek informací a znalostí pro založení a činnost KŠ?

Ano, zcela jistě.

Jak jste vybírali témata pro semináře?

Na základě ankety. Semináře v rámci projektu – na základě kurzu 6.1. a 6.2.

Založili byste v obci KŠ i bez projektu?

„Ne.“

Jak vidíte činnost KŠ po skončení projektu? Budete pokračovat v roli koordinátora?

Ne, stěhuji se, ale mám zástupce, kdo bude v roli koordinátora pokračovat.

Je podle vás spolupráce se základní školou prospěšná či nutná pro dobré fungování a zájem o KŠ?

Není nezbytně nutná, ale velmi prospěšná a žádoucí, já sama si nedovedu představit fungování KŠ bez ZŠ.

Je podle Vás dobré, aby organizátoři pracovali jen na základě dobrovolnosti, nebo menší odměna by podpořila ochotu pracovat pro KŠ?

Myslím, že by primárně měli organizátoři pracovat dobrovolně.

Respondent č. 3

Proč jste vstoupil do projektu v roli koordinátora KŠ?

Oslovil mě starosta a po prostudování koncepce celého projektu, se mně tento jevil jako smysluplný pro občany i obec. Někoho potřebovali a já měl dlouhou chvíli.

Kdo vás oslovil?

Starosta, který je současně šéf KŠ.

Jaké byly vaše počáteční představy o činnosti?

Moje počáteční představy byly dané obsahem jednoho z témat e-learningového kurzu, který se zabýval rolí komunitního koordinátora v komunitní škole.

Hledal jste sám informace o činnosti KŠ jinde v republice či ve světě?

Ano – hledal jsem informace na www stránkách KŠ v různých místech v ČR i u známých v sousedním Bavorsku.

Jak probíhalo založení KŠ? (případné problémy)

Legislativní založení KŠ u nás proběhlo celkem hladce – přípravný výbor byl složen z představitelů obce a pracovnice úřadu. Problém byl a stále je se získáváním dalších členů. K původně plánovanému členství absolventů e-learningového kurzu nedošlo pro jejich nezájem. Na vedení KŠ by měli být nějaké finance, zatím něco mám z projektu, ale po skončení nebude nic.

Máte v počáteční fázi činnosti dostatek financí? (pokud ano, kdo sponzoruje)

Finančních prostředků získaných formou členských příspěvků máme pro malý počet členů nedostatek. Na rok 2013 byly na činnost KŠ přislíbeny finanční prostředky

z rozpočtu města. Projekt mě zklamal, na činnost peníze nejsou, ale hlavně, že jsou pro manažery a pro mnoho poradců.

Jaký je ohlas v obci?

Ohlas je velmi malý. V rámci projektu zákaz činnosti v sobotu a v neděli. Průměr je pět účastníků. Informace v místních novinách, návratnost čtyři anketní listky, 3x jazyky, 1x PC.

Jak jste „sháněli“ členy? (osobní kontakt, místní noviny, anketa...)

Občany jsme sháněli osobním kontaktem i nabídkou členství formou ankety v místních novinách – obojí s téměř nulovým výsledkem. Osobním kontaktem se podařilo získat čtyři členy a anketou v místních novinách jednoho. Problém je, že se nezapočítává důchodce, projekt je jen pro OSVČ, ale musí mít zaměstnance, a pro členy neziskovek. Členové přípravného výboru jsou starosta, místostarosta, sekretářka a koordinátor. Pak jsme sehnali ještě jednoho člena „jednoho od starosty“, aby mohla vzniknout valná hromada a výkonný výbor dle stanov.

Pokud v obci jsou fungující složky (hasiči, sportovci...) je to ku prospěchu nebo ne?

Ze spolků zde fungují dobrovolní hasiči (v pěti místních částech), sportovci, myslivci – zatím nám to ku prospěchu nebylo, podařilo se získat pouze jednoho příslušníka TJ Sokol.

Dle vašeho mínění, ovlivňuje velikost obce zájem o komunitní setkávání?

Podle našich zkušeností dosti výrazně – u nás je celkem několik různě velkých místních částí a dosavadní členové KŠ jsou pouze ze tří z nich.

Působí vám radost pracovat pro KŠ?

To zatím nemohu říci z důvodu malého počtu členů, kteří by se aktivně zapojili do činnosti KŠ.

Jak ovlivní osobnost koordinátora činnost KŠ?

To nemohu posoudit.

Byly počáteční informace ze strany manažerky o činnosti škol dostačující?

Nedostatečné informace ze strany manažerky projektu. Zvláště sliby o koupi notebooku, fotoaparátu a dataprojektoru, to bylo vyškrtáno.

Z které věkové kategorie je účast nejčastější?

Střední věk.

Ovlivňuje vzdělání zájem o práci v KŠ? Povolání členů přípravného výboru.

Řekl bych, že ne. Členové přípravného výboru mají střední vzdělání.

Přinesly počáteční kurzy dostatek informací a znalostí pro založení a činnost KŠ?

Určitě ano.

Jak jste vybírali témata pro semináře?

Podle výstupů z 5. a 6. modulu vzdělávacího kurzu.

Založili byste v obci KŠ i bez projektu?

Určitě ne. Udržitelnost asi jen do konce projektu. Neochota lidí pracovat pro KŠ, ale i se zúčastnit akcí.

Jak vidíte činnost KŠ po skončení projektu? Budete pokračovat v roli koordinátora?

Pokud se do činnosti KŠ aktivně zapojí i další členové tak ano, jinak ne.

Je podle Vás spolupráce se základní školou prospěšná či nutná pro dobré fungování a zájem o KŠ?

Spolupráce se základní školou úplně nutná není, ale prospěšná by byla z důvodu, že by se možná podařilo zapojit rodiče školních dětí. Nám spolupráce nefunguje.

Je podle Vás dobré, aby organizátoři pracovali jen na základě dobrovolnosti, nebo menší odměna by podpořila ochotu pracovat pro KŠ?

To záleží na každém z nich – v současnosti někdy malá odměna pomůže u někoho zájem získat, ale mnohdy také ne. Vše především záleží na zájmu jednotlivce.

Respondent č.4

Proč jste vstoupil do projektu v roli koordinátora KŠ?

Možnost vyzkoušet si jiný druh práce, časově flexibilní.

Kdo vás oslovil?

Starosta obce.

Jaké byly vaše počáteční představy o činnosti?

Pořádání přednášek a seminářů přinese kulturní aktivitu a osobnostní rozvoj místnímu obyvatelstvu. Jedinci, kteří se nadchnou tímto projektem, poté vytvoří skupinu

pro založení komunitní školy pro pořádání kulturních, vzdělávacích a volnočasových akcí.

Hledal jste sám informace o činnosti KŠ jinde v republice či ve světě?

Ano. Www stránky národní sítě venkovských komunitních škol poskytují dostatek informací (<http://www.branaprovenkov.cz/>).

Nalezl jsem tam mimo jiné i seznam venkovských komunitních škol v ČR.

Jak probíhalo založení KŠ? (případné problémy)

Založení proběhlo bez komplikací. Komunitní škola Švihov v rámci projektu ESF „Vytvoření sítě venkovských komunitních škol v Pošumaví – místních partnerství zaměřených na prosazování rovných příležitostí žen a mužů“ poskytla mnoho cenných informací jak o založení, tak i o formě a sepsání stanov komunitní školy. Během měsíců leden a únor se sešli členové kurzu a utvořili přípravný výbor složený ze tří lidí. Počátkem března 2012 byly stanovy odeslány k registraci a následně bylo zaregistrováno Ministerstvem vnitra ČR občanské sdružení.

Máte v počáteční fázi činnosti dostatek financí? (pokud ano, kdo sponzoruje)

Naše KŠB úzce spolupracuje s ostatními spolky a na akcích se podílí společně. V současnosti nedisponujeme žádnými finančními prostředky, podílíme se jen na organizačním zajištění akcí. Pokud pořádáme akci finance proudí přes kulturní komisi obce. Zatím podáváme daňové přiznání s nulou.

Jaký je ohlas v obci?

Pozitivní. Pořádané akce měly uspokojivý počet návštěvníků.

Jak jste „sháněli“ členy? (osobní kontakt, místní noviny, anketa...)

Nejvíce osobní kontakt.

Pokud v obci jsou fungující složky (hasiči, sportovci...) je to ku prospěchu nebo ne?

Ano. Spolky sdružují obyvatele se stejnými zájmy. Úspěšně fungující spolek reprezentuje danou obec a jejím členům dává pocit sebenaplnění. Hasiči jsou využiti např. při záplavách či požárech.

Dle Vašeho mínění, ovlivňuje velikost obce zájem o komunitní setkávání?

Ze zkušenosti s VKŠ nemyslím, že velikost obce hraje roli v komunitním setkávání. Spíše vztahy mezi obyvateli.

Působí Vám radost pracovat pro KŠ?

Úspěšně zorganizovaný kurz či jednodenní akce určitě vzbudí v organizátorovi dobrý pocit.

Jak ovlivní osobnost koordinátora činnost KŠ?

Jistě v mnoha ohledech. Od typu akcí, podoby a organizační stránky kurzů, až po různé jím vydávané tiskové zprávy.

Byly počáteční informace ze strany manažerky o činnosti škol dostačující?

Ano. Byly nadmíru dostačující.

Z které věkové kategorie je účast nejčastější?

Členkami KŠB v naší obci jsou většinou matky na mateřské dovolené.

Ovlivňuje vzdělání zájem o práci v KŠ? Povolání členů přípravného výboru.

Máme celkem 6 členů (1 muž a 5 žen), z toho 4 mají VŠ vzdělání, 1 středoškolské vzdělání a poslední členka je studentka VŠ. Na vzdělání ne vždy záleží, spíše chuť něco organizovat, pořádat, ...

Přinesly počáteční kurzy dostatek informací a znalostí pro založení a činnost KŠ?

Ano.

Jak jste vybírali témata pro semináře?

Výběr vycházel z přání a potřeb obyvatel obce vybraný při přednášce modulu 6. Témata byla vybrána postupně při vícero schůzkách, jak s bývalými účastníky přednášek, tak s manažerkou realizačního týmu, starostou obce a místním koordinátorem. Tento byl pak předložen radě a zastupitelstvu obce, jak při zasedání rady, tak i občanům na veřejném zasedání obecního zastupitelstva. Realizační tým nám byl při výběru lektorů nápomocen a nabídl nám seznam lektorů, kteří by měli zájem vést přednášky. Nabídka byla vytvořena z bývalých lektorů přednášek, kteří byli ochotni dále se zúčastnit seminářů v roli facilitátora.

Založili byste v obci KŠ i bez projektu?

Nejspíše ne. K založení je potřeba mnoho informací. Pokud bychom ale chtěli pořádat jakýkoli kurz, museli bychom založit občanské sdružení, aby bylo možno vybírat peníze. Asi by se nejmenovalo KŠ, protože to by nás nenapadlo.

Jak vidíte činnost KŠ po skončení projektu? Budete pokračovat v roli koordinátora?

Těžko říci do budoucnosti. Zatím nevím, zda budu mít čas, zda KŠ bude nadále fungovat.

Je podle Vás spolupráce se základní školou prospěšná či nutná pro dobré fungování a zájem o KŠ?

Není nutná. Ale dobrá spolupráce se školou může pomoci získat nové členy z řad rodičů i lépe šířit informace o KŠ.

Je podle Vás dobré, aby organizátoři pracovali jen na základě dobrovolnosti, nebo menší odměna by podpořila ochotu pracovat pro KŠ?

Menší odměna jistě potěší, ale práce pro KŠ je především o chuti a schopnosti něco pořádat a organizovat.

Respondent č. 5

Proč jste vstoupil do projektu v roli koordinátora KŠ?

Využil jsem pracovní nabídky v místě mého bydliště k alespoň dočasnému zaměstnání se a k získání praxe. Jelikož mám málo placenou práci, doplňuji si polovinu v rámci projektu. Po skončení si musím hledat novou práci, ale v místě to asi nebude, zde práce není. Pokud zde pracovat nebudu, nebudu mít možnost pokračovat. Zatím nikdo jiný není, mám pocit, že se to rozpadne.

Kdo vás oslovil?

Místostarosta obce.

Jaké byly Vaše počáteční představy o činnosti?

Přiznávám, že moje představy o projektu byly velmi mlhavé. Věděl jsem, že výstupem bude založení nové NNO, kterému musí nutně předcházet sestavení týmu „nadšenců“, ale o cestě, jak toho docílit, jsem nevěděla téměř nic. Pokud jde o představy o činnosti samotné KŠ, domníval jsem se, že se bude mnohem víc (než tomu u nás ve skutečnosti je) zaměřovat na vzdělávací aktivity.

Hledal jste sám informace o činnosti KŠ jinde v republice či ve světě? Minimálně. (Inspiroval jsem se pouze stanovami, samotnou činnost jiných KŠ jsem nijak zvlášť nestudoval)

Jak probíhalo založení KŠ? (případné problémy)

V případě naší KŠ proběhlo založení bez problémů. Měl jsem dostatek informací k sestavení stanov a především štěstí na lidi - členy realizačního týmu. To ohledně legislativy. Problémy - svázanost s projektem, všude logo, název projektu...

Máte v počáteční fázi činnosti dostatek financí? (pokud ano, kdo sponzoruje)

Přestože nám na jednu konkrétní akci poskytla finance obec, o dostatku financí bohužel mluvit nemůžu. Právě z důvodu nedostatku financí se naše KŠ rozhodla organizovat spíše jednorázové a finančně nenáročné akce. Nejpodstatnější je, že je spousta peněz pro manažerské funkce v projektu, ale žádné peníze na projekt jako takový. Ani na rozjezd. Vybrali jsme členský příspěvek (100 Kč na člena), koupili razítka a na účtu máme 300 Kč. A to nemluvím, že musíme platit poplatky v bance. Finance chybí na start, na činnost, mám pocit role „žebrání o peníze“. Žil jsem v domněnku, že peníze na rozjezd budou.

Jaký je ohlas v obci?

Prozatím kladný, přestože se domnívám, že jen minimum lidí si spojí pořádanou akci s termínem komunitní škola.

Jak jste „sháněli“ členy? (osobní kontakt, místní noviny, anketa...)

Samotnému založení KŠ předcházel kurz „Jak založit, řídit a udržet VKŠ“. Část členů přišla do KŠ právě z tohoto kurzu. Informace o vzniku nové NNO byly zveřejněny i v novinách a na internetu, ale podle mého názoru současní členové zareagovali v podstatě jen na osobní kontakt. Máme členku, jež pracuje jako kosmetička, té se trochu daří spojovat svoji činnost a KŠ. Ústním podáním, na to reagují víc než na výzvy formou ankety, osobní kontakt, osobní vazby.

Pokud v obci jsou fungující složky (hasiči, sportovci...) je to ku prospěchu nebo ne?

Určitě ku prospěchu, mnohé akce se lépe organizují ve spolupráci s jinými spolky. Ale zase z druhé strany: pokud už spolky v obci jsou a fungují, proč to zaštiťovat KŠ? Jediná možnost - vyvolat jednání společné, ale to není jednoduché. Lidé nějak nevěří tomu, že to s nimi člověk myslí dobře. Chybu vidím v tom, že jsme jednali s jednotlivými spolky odděleně. Možná by byl řešením společný kalendář akcí pro Sokol, KŠ, hasiče, chovatele a ZŠ.

Dle vašeho mínění, ovlivňuje velikost obce zájem o komunitní setkávání?

Určitě. Domnívám se, že čím menší obec, tím větší zájem o komunitní setkávání. Malá vesnice – všichni dohromady, větší města – více lidí. Kasejovice někde uprostřed.

Působí vám radost pracovat pro KŠ?

Ano – přestože občas je to náročné. Malá iniciativa lidí, často plýtvání energie z mé strany.

Jak ovlivní osobnost koordinátora činnost KŠ?

No, samozřejmě je lepší, pokud je koordinátor komunikativní a schopný a ochotný různé věci zařídit. Ale řekl bych, že záleží na všech členech KŠ – zrovna nedávno proběhla akce, při jejíž organizaci jsem nemusel hnout prstem a akce dopadla na výbornou.

Byly počáteční informace ze strany manažerky o činnosti škol dostačující?

Řekl bych, že ano. Navíc my jsme nedostávali informace jen od manažerky projektu, ale i od koordinátory KŠ Švihov. Ale původně měla každá obec dostat dataprojektor a kopírku, a to bylo vyškrtáno. „Věci na kopírování“ jen garant projektu. Teď veškerý materiál si můžeme kopírovat a tisknout jen ve Švihově. To nás zklamalo.

Z které věkové kategorie je účast nejčastější?

Překvapivě ze všech věkových kategorií – od dětí po seniory. Ale to je dáno spíše povahou akcí.

Ovlivňuje vzdělání zájem o práci v KŠ? Povolání členů přípravného výboru.

Podle mého názoru nijak zvlášť. My máme mezi členy prodavačku, kosmetičku, pár vysokoškoláků... Vliv má spíš zkušenost z jiných NNO.

Přinesly počáteční kurzy dostatek informací a znalostí pro založení a činnost KŠ?

V podstatě ano. Jen si myslím, že se kurzy měly věnovat i projektovému řízení nebo jiným možnostem, jak získávat finance.

Jak jste vybírali témata pro semináře?

V rámci kurzu byly zorganizovány dvě diskuze, v kterých se veřejnost mohla vyjádřit a říct, co jí v naší obci a okolí schází atd. Na základě těchto připomínek byl sestaven seznam témat seminářů – v naší obci dost obecných, protože velká část problémů připomínkových veřejností, je již zpracována do podoby projektů a nemá tedy smysl se k nim vracet. Poslední modul byl sice komunitně projednán, ale stejně

nejdou finance, lidé mají dojem, že je vše zbytečné. Mám pocit, že lidé se odradili. V rámci semináře č. 10 by měl „vypadnout“ nějaký problém pro další období 2013 až 2020 a měli bychom jej projednat, protože nám bylo doporučeno od manažerky, že pokud obec bude žádat o evropské peníze, musí být doklad o komunitním projednání. To byl také jeden z důvodů založit v obci KŠ.

Založili byste v obci KŠ i bez projektu?

Domnívám se, že ne. Nejsem si jist, zda byla KŠ potřeba. Ale možná, kdyby se KŠ založila bez projektu, jen tak z větší iniciativy dobrovolníků, měla by větší šanci na delší trvání. Takhle vznikla, protože musela. Výstupy z projektu jsou pro další období zpracovány, ale lidé na semináře nechodí. Lépe by bylo nejdříve vymyslet náplň a vůbec zamyslet se nad smyslem KŠ a pak ji založit. Jako např. u nás už existovala U3V a teď bychom ji měli dát pro pod hlavičku KŠ, ale proč? U3V funguje úžasně i bez KŠ.

Jak vidíte činnost KŠ po skončení projektu? Budete pokračovat v roli koordinátora?

Naše KŠ bude zřejmě i po skončení projektu pokračovat, ale bude se věnovat spíš jednorázovým (a možná trochu recesistickým) aktivitám než dlouhodobějším kurzům.

Je podle Vás spolupráce se základní školou prospěšná či nutná pro dobré fungování a zájem o KŠ?

Nutná není, ale prospěšná je určitě. ZŠ nám často poskytuje prostory nebo pomáhá s distribucí pozvánek a letáků, což je pro nás dost důležité.

Je podle Vás dobré, aby organizátoři pracovali jen na základě dobrovolnosti, nebo menší odměna by podpořila ochotu pracovat pro KŠ?

Teoreticky by finanční odměna určitě potěšila, ale, jak jsem už řekl dříve, naše KŠ nemá peněz nazbyt a všichni členové předpokládají, že tato činnost je dobrovolná a neplacená.

Respondent č. 6

Proč jste vstoupil do projektu v roli koordinátora KŠ?

Protože v polovině projektu odešel koordinátor a já se aktivitami zabýval už dávno. Také jsem absolvoval vzdělávací kurz ke komunitním školám a jsem v důchodu, tak jsem byl požádán, abych pomohl projekt dokončit.

Kdo vás oslovil?

Starosta obce.

Jaké byly vaše počáteční představy o činnosti?

Věděl jsem, že budu organizovat anketu zjištění zájmu o aktivity, že budu připravovat semináře, jejichž témata vzešla z kurzu, že budu pokračovat v aktivitách, o které jsem se staral dobrovolnický (VU3V, rukodělné semináře pro děti a veřejnost, zájmová činnost pro děti, cvičení pro ženy), takže pro mě nic nového.

Hledal jste sám informace o činnosti KŠ jinde v republice či ve světě?

Jen v rámci vzdělávacího kurzu.

Jak probíhalo založení KŠ? (případné problémy)

U nás bylo rozhodnuto v zastupitelstvu, že KŠ bude založena jako další součást základní školy. Vedení zatím zajišťuje starosta, ředitelka ZŠ a komunikaci zajišťuje KK.

Máte v počáteční fázi činnosti dostatek financí? (pokud ano, kdo sponzoruje)

Zatím se financemi nezabýváme, pokud je lektor zdarma – vybíráme jen na pronájem škole, U3V necháváme škole, co zůstane z vložného účastníků, jógu z vybraného zaplatíme pronájem tělocvičny a cvičitelku. Zatím fungujeme bez dalšího účetnictví, když něco zbude, dá se škole. Jako součást školy to může fungovat snáze.

Jaký je ohlas v obci?

Naše obec byla na aktivity zvyklá, členové se dobrovolnický starají o kulturu a vydávání novin v obci.

Jak jste „sháněli“ členy? (osobní kontakt, místní noviny, anketa...)

K tomu nemám co říct, pomoc hledáme u účastníků vzdělávacího kurzu, ale řada z nich už nemá zájem.

Pokud v obci jsou fungující složky (hasiči, sportovci...) je to ku prospěchu nebo ne? Určitě je to ku prospěchu obce.

Dle vašeho mínění, ovlivňuje velikost obce zájem o komunitní setkávání?

Možná se v menších obcích lidé snáze domluví.

Působí vám radost pracovat pro KŠ?

Celkem ano.

Jak ovlivní osobnost koordinátora činnost KŠ?

Když je nadšený a baví ho pracovat pro lidi, určitě se to projeví.

Byly počáteční informace ze strany manažerky o činnosti škol dostačující?

Ano.

Z které věkové kategorie je účast nejčastější?

Senioři a střední věk.

Ovlivňuje vzdělání zájem o práci v KŠ?

Povolání členů přípravného výboru. Ovlivňuje způsob výběru aktivit a schopnost reagovat na změny.

Přinesly počáteční kurzy dostatek informací a znalostí pro založení a činnost KŠ?

Ano.

Jak jste vybírali témata pro semináře?

Ve vzdělávacím kurzu se navrhovalo, co by bylo třeba a pak zastupitelstvo stanovilo témata, kam se všechny poznámky podařilo zařadit.

Založili byste v obci KŠ i bez projektu?

Ne.

Jak vidíte činnost KŠ po skončení projektu? Budete pokračovat v roli koordinátora?

Budu se dál o řadu aktivit starat.

Je podle vás spolupráce se základní školou prospěšná či nutná pro dobré fungování a zájem o KŠ?

Myslím si, že v malé obci je přirozené, že škola je kulturním a vzdělávacím centrem, tedy většina aktivit se děje kolem ní - koncerty, výstavy, semináře, přednášky, univerzita pro seniory, na dalších akcích se podílejí spolky.

Je podle vás dobré, aby organizátoři pracovali jen na základě dobrovolnosti, nebo menší odměna by podpořila ochotu pracovat pro KŠ?

Většinou asi je pro organizátora odměnou, že se může akce zúčastnit bez poplatku, ale ani to není vždy možné. Nejdůležitější je zájem a nadšení pro takovou činnost, malá odměna to nevytrhne! Podle mého názoru by bylo ideální, kdyby obec mohla zaměstnávat člověka pro informační středisko (řeší se brigádně), správce tělocvičny (je na částečný úvazek) a komunitního koordinátora, ale to by chtělo mladého vzdělaného nadšence, kterých je málo a ti šikovní musí jít za lepším výdělkem.

Příloha č.7 Rozhovor - zpracovaný pro DP - koordinátorka projektu

Kým byl projekt inspirovaný?

Nevím, otázka na starostu.

Co bylo impulsem pro vznik projektu?

Nevím, otázka na starostu.

Jak by měl projekt v ideálním případě vypadat, popřípadě jak se od původní myšlenky odchýlil?

Projekt má pevně stanovené mantinely v žádosti, nemůže se od původní myšlenky odchýlit, viz znění projektu. Úkoly stanovené v žádosti o podporu jsme povinni splnit. Chybí více zapojit zaměstnavatele v projektu. Ne všude se daří myšlenku VKŠ uvést k životu tak, aby se dobře rozvíjela. Je to především otázka času, lidí kolem VKŠ, prostředí a podpory ze strany partnera projektu a jiných vlivů.

KŠ je nutno dál rozvíjet po skončení projektu, jak si jejich práci představujete?

Jsou to samostatně fungující NNO, práce záleží na nich, co budou dělat. Uvítala bych výměnu informací, inspiraci, komunikaci.

Budete považovat svoji práci za ukončenou po skončení projektu, nebo budete dále pokračovat ve spolupráci s KŠ?

Jsem koordinátorka aktivit KŠ Švihov.

Co bylo na spolupráci s koordinátory nejtěžší, jaké problémy se vytvořily, co Vás naopak příjemně překvapilo?

Nejtěžší bylo vůbec získat přehled o všech pravidlech projektu hlavně po administrativní stránce a následně přenést povinnosti na jednotlivé pozice projektu a úkoly kontrolovat. Možná se koordinátorům projektu zdálo spousta pokynů a požadavků zbytečných, ale bohužel nutných. Spolupráce obecně přináší i radost i občasné vrásky, nepokládám žádné problémy s koordinátory za zásadní, jací lidé se sejdou, někdo má problém dodržovat termíny, jiný ne, v projektu jsou lidé obou skupin. Budu mít radost, když vidím, že budou po skončení projektu pokračovat (myslím, že to platí u pěti).

Jsou nějaké podobné projekty v Čechách a jiných státech?

Nevím, podívejte se na stránky NVKŠ.

Máte pocit, že založení KŠ v obcích bylo „zdola“?

Tím, že to byl cíl projektu, tak to nemohlo být zdola, ale měla být založena tak, jako by to bylo zdola. Lidé prošli kurzem v projektu, aby získali informace. VKŠ založili lidé s informacemi, dalo by se tedy říct, že zdola. Bez informací a projektu, vzdělávacího kurzu, by VKŠ nezakládali.

Jaké jsou výhody založení KŠ přes projekt?

Lidé mají informace, prošli vzdělávacím kurzem zdarma, měli možnost konzultovat s expertkou projektu na VKŠ, na poradách se vzájemně informovali a radili se.

Které činnosti byste teď, téměř na závěr projektu, z projektu vyřadila?

Povinný audit.

Příloha č.8 Dotazník – starosta obce Švihov

Kým (čím) byl projekt inspirován? Co bylo impulsem k založení projektu?

Projekt byl inspirován informacemi o činnosti Národní sítě venkovských komunitních škol, praktickými zkušenostmi z vytváření sektorového partnerství v rámci Místní akční skupiny Pošumaví, která se zabývala i tématem rovných příležitostí

Jak by měl projekt v ideálním případě vypadat, popřípadě jak se od původní myšlenky odchýlil?

Od původní myšlenky se neodchýlil, u některých partnerských obcí se daří vytvářet místní partnerství s ohledem na rovné příležitosti s většími obtížemi, protože se jim nedaří vzbudit větší zájem o tuto problematiku v obci.

Založili byste KŠ nebo podobný vzdělávací systém seminářů i bez projektu? Komu je taková organizace prospěšná a čím?

Ano, ve Švihově byla KŠ založena před podáním projektu a organizovala Virtuální univerzitu 3. věku a další vzdělávací aktivity pro dospělé.

Na čem podle Vás záleží úspěch KŠ? (př. na osobnosti koordinátora, na představitelích obce, ZŠ, podnikatelích, na hmotných zdrojích...)

Záleží na všech faktorech uvedených v závorce, nejvíce na osobnosti koordinátora a ochotě ostatních subjektů (obec, ZŠ, spolky, podnikatelé...) spolupracovat v rámci rozvoje komunity.

Má KŠ jako sdružení finanční výhody, pokud byla přes tento projekt založena?

Ano, po dobu 2 let má KŠ z projektu na 50% úvazek placeného komunitního koordinátora.

Máte pocit, že založení KŠ v obcích bylo „zdola“ nebo „shora“?

Vzhledem k tomu, že partnery projektu jsou samotné obce, tak se jednalo spíše o založení „shora“

Jaké jsou výhody založení KŠ přes projekt? (výhody pro obec, pro KŠ, pro koordinátory..)

Pro obec, že je podpořen rozvoj komunity, vytvoření místního partnerství obce, spolků a podnikatelů, příprava komunitně projednaných rozvojových projektů, pro KŠ po dobu 2 let má KŠ z projektu na 50% úvazek placeného komunitního koordinátora, pro koordinátory získávání zkušeností pod vedením realizačního týmu projektu.

Činnost KŠ – vzdělávání a pořádání kurzů je převažující. Počítáte i s tím, že by se KŠ zabývala i dalšími aktivitami?

KŠ by měla být vedení obce nápomocná při vytváření místního partnerství a tedy podílet se na rozvoji spolupráce uvnitř komunity.

Máte průběžnou představu o činnosti KŠ, konzultuje s Vámi koordinátor jednotlivé kroky, nebo pracuje odděleně od obce?

Vzhledem k tomu, že jsem místopředseda KŠ spolupracujeme velmi úzce.

Lektoři jsou vybíráni místní? Je problém se zajištěním lektorů?

Upřednostňujeme místní lektory, ale pro jejich nedostatek oslovujeme i lektory mimo Švihov.

Jakým způsobem se KŠ zapojuje a bude zapojovat do rozvoje obce po ukončení seminářů? Jaká bude role KŠ ve Vaší obci?

Komunitní škola bude organizovat vzdělávací aktivity zaměřené i na posílení místního partnerství (přednášky, semináře, kurzy...), bude organizovat výstavy a přednášky na téma historie města a spolu s městem organizovat veřejná projednávání rozvojových záměrů města.

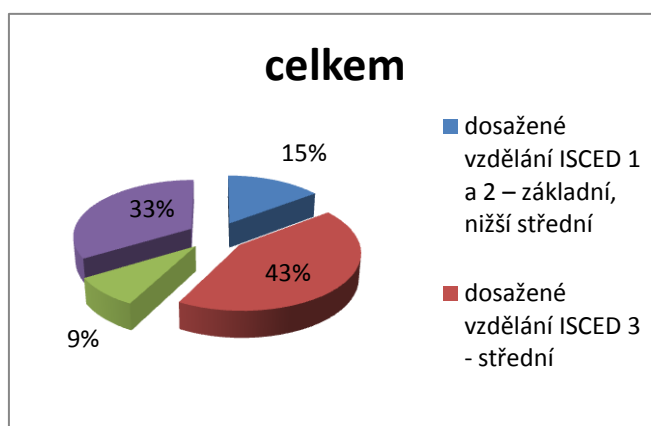
Pocítili jste důležitost a nutnost zapojení tematiky rovných příležitostí žen a mužů v projektu? Jakým způsobem a co by se v případě vypuštění tohoto stěžejního tématu v náplni projektu změnilo?

Téma rovných příležitostí bylo důležité zejména při projednávání rozvojových záměrů města, ale prolínalo se prakticky všemi aktivitami projektu, tak jak by se patřilo, aby bylo součástí našeho běžného života a každodenního rozhodování nejen na obci.

Po vypuštění tohoto stěžejního tématu by se asi změnil obsah vzdělávacího kurzu, kde toto téma bylo zvýrazněno. Jinak další aktivity by byly shodné, protože např. řešení problémů obce při seminářích za převážné účasti žen na těchto seminářích je automaticky ovlivněno tématem rovných příležitostí...

Příloha č. 9 Vliv vzdělání na činnost v VKŠ

dosažené vzdělání ISCED 1 a 2 – základní, nižší střední	36
dosažené vzdělání ISCED 3 - střední	105
dosažené vzdělání ISCED 4 – nástavbové studium	21
dosažené vzdělání ISCED 5 - VŠ	82

Z grafu je vidět, že nejvíce zájemců o činnost v VKŠ má skupina se středoškolským vzděláváním, pak následuje skupina vysokoškolsky vzdělaných, nejmenší zájem je ze strany s nástavbovým vzděláním (pravděpodobně tato skupina je i nejméně početná) a ze strany účastníků se základním vzděláním. Bylo by dobré se na tuto skupinu zaměřit a přesvědčit je.

Příloha č.10 Příklad jedné VKŠ – výběr témat pro semináře

Venkovská komunitní škola Kdyně

Zdůvodnění výběru témat seminářů k veřejnému projednání

Na veřejné besedy pořádané v rámci posledního (šestého) modulu kurzu konaných v rámci projektu byla sezvána veřejnost, aby rozhodla o tématech, které budou na seminářích projednány na principech komunitního plánování s ohledem na rovné příležitosti. Na dvou besedách byly nejprve navrženy problémy, které jsou podle kdyňské veřejnosti nutné řešit. Témata byla následně ohodnocena podle realizovatelnosti, důležitosti a míry dopadu daného projektu. Na tomto základě byly následně vybrány projekty, které budou projednány. Vzhledem k počtu navržených témat bylo nutné individuálně posoudit proveditelnost projektů.

Vybrané projekty k projednání:

Více akcí v rámci Kdyňského léta - Hus, Bitva u Brůdku, Císařské slavnosti
Rekonstrukce chaty Koráb, rozhledna Koráb, Aktivity park - komplex Koráb
Naučné stezky
Webkamery na hřišti a náměstí
Propagace mikroregionu
Klubovna+družina+vzdělávací centrum
Podpora rodin v ohrožení
Klubovna pro mládež K1 a K3
Komunikace mezi NNO
Cesta k DSK

Nevybrané projekty k projednání:

Jednu skupinu projektů, které byly vyřazeny, veřejnost určila jako akce, které řeší „drobné“ problémy s nízkou investicí a snadnou realizovatelností. Jedná se o drobné opravy, které mohou být vyřešeny bez větší přípravné fáze. Jedná se o projekty: Škarmanská ulice – oprava zničené krajnice, Kanalizační vpust' ul. Luční, Krajnice Markova ulice, Více odpadkových košů, Osvětlení u garáží na Kobyle, Přechod u Centra vodní zábavy (chodník), Kontejnery na odpad v sezóně, Bezbariérové vstupy na ZŠ, MěÚ.

Dalšími vyřazenými projekty z dalšího projednávání byly Kuželkárna u Sokolovny – provoz i pro veřejnost nejen pro spolky, Zlepšení provozu koupaliště, Pronájmy podle vzdělání. Jedná se o projekty, kdy je zapotřebí shody s provozovatelem. Tento problém rovněž může být vyřešen bez dalšího komunitního projednání.

Problémy jako je Využití ploch pro podnikání, Rozšíření nabídky ubytování, Rozšíření nabídky obchodů, Drobné služby – pekař, švec, sklenář byly z dalšího projednávání vypuštěny, neboť se jedná o problém poskytovatelů služeb. V případě zájemců o provozování drobných živností město Kdyně vychází vstříc, plochy pro podnikání jsou k dispozici, chybí ovšem zájemci o provozování. Tento problém není vhodný pro komunitní projednání, ale pro systémové řešení podpory nedostupných služeb. Vyřešení rekonstrukce a využití hotelu na náměstí nelze komunitně projednávat, protože objekt není ve vlastnictví města. Granty na akce pro děti rovněž není problém nutný k projednání komunitním způsobem plánování, neboť město každoročně poskytuje dotace pro spolky na tyto účely. Kulturní akce pro střední a mladší generace, D – party pro seniory, Školení pro řidiče, Spolupráce s aktivními seniory, Pamětníci osvobození – do škol besedy, Dostupnost celoživotního vzdělávání jsou témata, která bude řešit Komunitní škola Kdynsko v rámci svých aktivit a zprostředkovávat tyto vzdělávací aktivity. Univerzita třetího věku – živí lektori je problém nereálný, neboť U3V funguje na principech virtuální univerzity, živí lektori by navýšili cenu kurzů pro účastníky na neúnosnou míru. Terénní pečovatelská služba, Stacionář pro seniory a postižené jsou rovněž témata, která byla zamítnuta, neboť ve Kdyni funguje moderní domov pro seniory a úroveň sociálních služeb ve Kdyni je vysoká.

Další skupinou projektů vyřazených z dalšího projednávání jsou projekty, které byly příliš obecně formulovány a nelze je konkrétně řešit na úrovni jednotného komunitního

projednání. Jedná se o Veřejný rozhlas v obcích – modernizace, Modernizace VO, Dopravní značení, Lavičky u cyklotras, Modernizace a zateplení škol a školek, Rekonstrukce komunikací, Kanalizace a ČOV, Kotelny na biomasu. Poslední skupinou projektů nezařazených do témat pro semináře jsou projekty, které řeší především problémy jiných obcí než města Kdyně a jejich dopad je vyšší pro ostatní části mikroregionu, nikoliv pro Kdyni. Hlavní prospěch by tedy nebyl pro Kdyni, která je partnerem tohoto projektu a to je nepřípustné. Jedná se o Propojka Chodská Lhota – Nová Ves – Hájek, Zahořany – rekonstrukce Kuželny, Mrákov – rekonstrukce objektu ZŠ – školní družina, Nová Ves – přestavba vepřína – společenské zařízení, Útulek pro psy, Zámek v Koutě na Šumavě, Dopravní obslužnost – pořízení mikrobusu, Společný produkt – „Půta“. Projekty Destinační management a Kongresová turistika byly vyřazeny, protože cestovní ruch na Kdyňsku není tak rozvinutým ekonomickým odvětvím, aby zde mohl fungovat destinační management jako ve vyhlášených turistických destinacích. Toto téma bude okrajově projednáno v rámci seminářů Propagace mikroregionu, Naučné stezky a rozhledny Koráb.

Příloha č.11 Příklad jedné VKŠ – nabídka aktivit

Venkovská komunitní škola Kasejovice

NABÍDKA AKTIVIT KŠ KASEJOVICE, o. s.

PODZIM/ZIMA 2012

Komunitní škola Kasejovice, o. s. by ráda již tento podzim nabídla zájemcům z řad občanů Kasejovic a okolí několik kurzů a volnočasových aktivit. Kurzy jsou otevřené všem zájemcům bez ohledu na věk, národnost či pohlaví, přesto jsou některé kurzy přednostně určené vybraným skupinám, např. dětem, dospělým, maminkám na mateřské dovolené atd.

Aktivita budou většinou nabízeny formou ukázkové hodiny, kde budou mít zájemci možnost seznámit se s lektorem, formou výuky či cenou kurzu. Splní – li ukázková hodina jejich představu, budou se moci ihned do kurzu přihlásit. Kurzy budou otevřeny na základě zájmu veřejnosti.

Komunitní škola Kasejovice, o. s. v roce 2012 nabízí následující kurzy a jedno tvůrčí odpoledne:

Anglický jazyk pro začátečníky

ukázková hodina se bude konat v pondělí 22. 10. 2012 od 10.00 do 11.00 hod. v přízemí Kulturně společenského centra Kasejovice

Německý jazyk pro začátečníky

ukázková hodina se bude konat v úterý 23. 10. 2012 od 19.00 do 20.00 v přízemí Kulturně společenského centra Kasejovice

Základy práce s počítačem pro začátečníky

ukázková hodina se bude konat v úterý 30. 10. 2012 od 10.00 do 11.00 hod. v přízemí Kulturně společenského centra Kasejovice

Kroužek fotografická dílna

ukázková hodina se bude konat v pondělí 29. 10. 2012 od 14.00 do 15.00 v budově ZŠ Kasejovice a bude také domluven čas konání podle možností zájemců

Adventní odpoledne

v sobotu 8. 12. 2012 od 14.00 do 18.00 ve společenském sále Kulturně
společenského centra Kasejovice